

T. C.
ERZİNCAN BİNALİ YILDIRIM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İKTİSAT ANABİLİM DALI

KURUMLAR VERGİSİ MÜKELLEFLERİNİN
VERGİYE BAKIŞ AÇISI: ERZİNCAN İLİ
ÖRNEĞİ

Yüksek Lisans Tezi

Yakup TARCAN

Danışman
Dr.Öğr.Üyesi Ali ÖZER

Erzincan - 2018

TEZ BİLDİRİM

"KURUMLAR VERGİSİ MÜKELLEFLERİNİN VERGİYE BAKIŞ AÇISI: ERZİNCAN İLİ ÖRNEĞİ" isimli "Yüksek Lisans" tezini tarafımda intihal programı ile incelenmiştir. Buna göre tezimde bilimsel etik ihlali ve intihal olarak nitelendirilebilecek herhangi bir durum olmadığını taahhüt ederim.

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir biçimde elde edildiğini; aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi, bu çalışmanın özünde olmayan tüm materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi beyan ederim.

Yakup TAHCAN

EK 3: TEZ KABUL TUTANAĞI

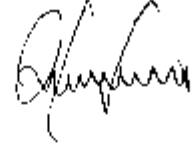
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

"Kurumlar Vergisi Mukelleflerinin Vergiye Bakış Açısı: Erzurum İli Örneği" isimli bu çalışmaya, İktisat Anabilim Dalında jürimiz tarafından **Yüksek Lisans Tezi** olarak kabul edilmiştir.

Danışman / Jüri : Dr. Öğr. Üyesi AH ÖZER

Jüri : Dr. Öğr. Üyesi ZBİKİT AYRANGÖL

Jüri : Dr. Öğr. Üyesi Meryem ÖZTÜRK

**KURUMLAR VERGİSİ MÜKELLEFLERİNİN VERGİYE BAKIŞ AÇISI:
ERZİNCAN İLİ ÖRNEĞİ**

Yakup TARCAN

Erzincan Binali YILDIRIM Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

Yüksek Lisans Tezi, Nisan 2018

Danışman: Dr.Öğr.Üyesi Ali ÖZER

ÖZET

Vergi, bir devletin temel gelir kalemlerinden birisidir ve kurumlar vergisi başlıca vergi türlerindedir. Kurumlar vergisi mükelleflerinin vergiye bakış açısının Erzincan ilinde araştırılması, bu çalışmanın temel amacını oluşturmaktadır. Bu amacın gerçekleştirilmesi için anket uygulaması yöntemi kullanılmıştır. Erzincan ilindeki 320 işletme araştırmaya dahil edilmiştir.

Kurumlar vergisi alanında dünyada yaşanan gelişmelere paralel olarak Türkiye’de de bir takım gelişmeler olmuş ve seneler itibariyle kurumlar vergisi oranları düşmüştür. Kurumlar vergisinin ilk ortaya çıktığı senelerde bu oran %50’lerde iken günümüzde bu oran %20’lere düşürülmüştür. Fakat 28/11/2017 tarihinde resmi gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren “Bazı Vergi Kanunları ile Diğer Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” ile değişiklik yapılmış ve bu oran 2018-2019-2020 yıllarında uygulanmak üzere bu oran % 22’ye çıkarılmıştır. Kurumlar vergisi oranı düşükçe mükelleflerinin ödeyeceği vergi miktarı da azalacağı için kurumlar vergisinin mükellefleri üzerindeki negatif etkileri de azalacaktır. Mükelleflere göre kurumlar vergisi oranının düşmesi, devletin vergi gelirlerini önemli ölçüde artırmış olacağından, ekonomik büyüme, istihdam, kayıt dışı faaliyetler, yatırımlar gibi pek çok konuda olumlu etkiler ortaya çıkacaktır.

Çalışmada mümkün olduğunca kurumlar vergisi uygulamasının ekonomik etkilerini analiz etmek ve bu alandaki temel problemleri ortaya koymak maksadıyla önem arz eden konular üzerinde çalışılmıştır. Tez konusuyla ilgili Türkçe literatürde çok fazla çalışma olmadığından ve yapılan çalışmaların da kurumlar vergisinin ekonomik etkilerini izlemeye yönelik olmadığı görüldüğünden çalışmanın önemi literatüre sağlayacağı olumlu etki açısından daha da artmaktadır. Kurumlar vergisinin ekonomik etkilerini ölçmek maksadıyla konu ile ilgili eleştirel kaynak incelemesi yapılmış, internet üzerinden yapılan Türkçe ve İngilizce literatür taraması aracılığıyla elde edilen kaynaklar kullanılarak genel bir perspektifte çalışmada bahsedilmiştir. Ayrıca yapılan saha araştırması ile çalışma desteklenmiş ve saha araştırmasının analizleri detaylı olarak çalışmada yer almıştır.

Anahtar Kelimeler: Vergi, Kurumlar vergisi, Vergi Mükellefi

**TAXPAYERS' OPINIONS FOR CORPORATION INCOME TAX: THE
CASE OF ERZINCAN**

Yakup TARCAN

Erzincan Binali YILDIRIM University, Social Science Institute

Master Thesis, April 2018

Supervisor: Dr.Öğr.Üyesi Ali ÖZER

ABSTRACT

In general meaning, tax is one of the main incomes of states and corporation income tax is one of the main type of tax. The main aim of this study is to examine the corporation income taxpayers' opinions about taxes in Erzincan. In order to make this aim real, questionnaires are carried out. In this study, 320 businesses participate the study.

In parallel with the developments in the world about corporation income tax, some developments become visible in time and the rates of corporation income tax has been decreased. At the beginning of corporation income tax exercise the ratio of the tax around %50 but today it is around %20. The Law about Some Tax Laws and Revisions in Some Other Law was published in Official Gazette in the 28th of November 2017. This Law increased the corporation income tax rates for 2018-2019-2020 to %22. Because of the direct proportion between the tax rates and the taxpayers' payment, the latest change affects the taxpayers negatively. According to the taxpayers, if corporation income tax rates are decreased, state's income will significantly increase and economic growth, employment and investments will also positively be affected.

To analyse the effects of corporation income tax on economy and to show the main problems in the field, the study works on important issues. This study fills

the gap in Turkish academic literature. There is almost no study about the main topic of this study. The existing studies do not focus on the economic effects of corporation income tax. In this respect, the study contributes the academic field with a sophisticated perspective. Both to assess the economic effects of corporation income tax and to reach wider perspective on issue, critical sources not only in Turkish but also in English from internet have been utilized in the study. In addition, the study was supported by the field work and its data were analysed to make the study comprehensive and up-to date.

Keywords: Tax, Institutional Tax, Taxpayer

ÖNSÖZ

Bu çalışmanın her aşamasında bilgi ve görüşleriyle yardımlarını benden esirgemeyen değerli hocam ve danışmanım Dr.Öğr.Üyesi Ali ÖZER' e; düşünce ve önerilerine başvurduğum Dr.Öğr.Üyesi Zülküf AYRANGÖL'e; çalışmama göstermiş oldukları ilgi ve alakasından dolayı Arş.Gör. Salim Sercan SARI' ya ; bugüne kadar her zaman hep yanımda olan değerli dostum Oğuz TAN' a' ; bugünlere ulaşmamada en büyük pay sahibi olan haklarını hiçbir zaman ödeyemeyeceğim annem Mualla TARCAN Ve babam Baki TARCAN' a teşekkür ederim. Ayrıca tez çalışması boyunca göstermiş olduğu fedakarlık ve özveriden dolayı sevgili eşim Hülya TARCAN' a minnet ve sevgilerimi sunuyorum.

Yakup TARCAN

Erzincan, 2018

İÇİNDEKİLER

TEZ BİLDİRİMİ.....	I
TEZ KABUL TUTANAĞI.....	II
ÖZET	III
ABSTRACT.....	V
ÖNSÖZ.....	VII
İÇİNDEKİLER	VIII
ŞEKİLLER DİZİNİ	XII
TABLolar DİZİNİ.....	XIII
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

1. VERGİ VE KURUMLAR VERGİSİ KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Vergi Tanımı	4
1.1.1. Verginin Tarihsel Gelişimi	6
1.1.2. Verginin İşlevleri.....	9
1.1.2.1 Verginin Mali (Fiskal) Amacı.....	9
1.1.2.2. Verginin Mali Olmayan (Ekstra Fiskal) Amacı.....	9
1.1.3. Vergileme İlkeleri	12
1.1.4. Vergileme İlkelerinin Sınıflandırılması	12
1.1.4.1 .Mali Vergileme İlkesi	13
1.1.4.2. İktisadi Vergileme İlkesi.....	13
1.1.4.3 Sosyal Vergileme İlkesi	13
1.1.4.4. İdari Vergileme İlkesi	14

1.2. Kurumlar Vergisi Kavramı	16
1.2.1. Kurumlar Vergisi Tanımı	16
1.2.2. Kurumlar Vergisinin Tarihsel Gelişimi.....	17
1.2.3. Kurumlar Vergisinin Türkiye’de Uygulanması.....	19
1.2.4. Kurumlar Vergisi İle İlgili Sorunlar ve Çözüm Önerileri	26

İKİNCİ BÖLÜM

2. KURUMLAR VERGİSİNİN MÜKELLEFLERİ

2.1. Kurumlar Vergisinin Mükellefleri	28
2.1.1. Sermaye Şirketleri	29
2.1.2. İktisadi Kamu Kurumları.....	29
2.1.3. Kooperatifler.....	29
2.1.4. Dernek ve Vakıflara ait İktisadi İşletmeler	30
2.1.5. İş Ortaklıkları.....	30
2.2. Kurumlar Vergisinde Mükellef Türleri.....	30
2.2.1. Dar Mükellefiyet	31
2.2.2. Tam Mükellefiyet	32
2.3. Kurumlar Vergisinde Mükelleflerin Vergiye Yönelik Davranışlarını Etkileyen Faktörler.....	32
2.4. Kurumlar Vergisinde Mükelleflerin Tutumları.....	35
2.5. Kurumlar Vergisinde İstisna Durumlar.....	39
2.6. Kurumlar Vergisinin Uygulanmasına İlişkin Dünyadan Örnekler	40
2.7. Kurumlar Vergisinin Etkileri	44

2.7.1. Yatırım Kararları Üzerindeki Genel Etkisi	44
2.7.2 .Tasarruf Üzerindeki Etkisi	45
2.7.3. Ekonomik Büyüme Ve Kalkınma Üzerindeki Etkisi	45
2.7.4. Harcama Politikası Üzerindeki Etkisi	46
2.7.5. Finansal Piyasal Üzerindeki Etkisi	46
2.7.6. Mükelleflerin Tutum ve Psikolojisi Üzerindeki Etkisi	47
2.7.7. Emek Arzı Üzerindeki Etkisi	48
2.7.8. Gelir Dağılımı Üzerindeki Etkisi	49
2.8. Kurumlar Vergisi Hesaplanması	50
2.9. Literatür Taraması	54

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Amacı	57
3.2. Araştırmanın Problemi	57
3.3. Araştırmanın Önemi	57
3.4. Araştırmanın Yöntemi	58
3.5. Araştırmanın Evren ve Örneklemi	58
3.6. Verilerin Analizi	58
3.7. Demografik Özelliklere Ait Bulgular	59
3.8. Ölçek Sonuçlarına Ait Bulgular	63
3.9. Çapraz Test Sonuçlarına Ait Bulgular	82
SONUÇ	100
KAYNAKÇA	105

EKLER	110
Ek 1. Anket Formu	110
ÖZGEÇMİŞ	117

ŞEKİLLER DİZİNİ

	<u>Sayfa No</u>
Şekil 1. Verginin Temel İşlevleri.....	11
Şekil 2. Vergi ile İlgili Davranışlar.....	15
Şekil 3. Ölçeğe Ait Güvenirlilik Analizi	58

TABLolar DİZİNİ

	<u>Sayfa No</u>
Tablo 1. Eski Uygarlıklardan Günümüze Kadar Verginin Tarihsel Gelişimi	7
Tablo 2. Kurumlar Vergisi Mükelleflerinin Gelişimi	19
Tablo 3. Türkiye'de Kurumlar Vergisi ve Vergi Gelirleri İçindeki Payı (Bin TL)....	21
Tablo 4. 2003 Öncesi Türkiye'de Kurumlar Vergisi Örneği	23
Tablo 5. 2003 Sonrası Türkiye'de Kurumlar Vergisi Örneği.....	24
Tablo 6. Türkiye'de Kurumlar Vergisi Verileri	25
Tablo 7. 2018'e Kadar Kurumlar Vergisi Oranlarının Gelişimi	33
Tablo 8. Türkiye'de Kurumlar Vergisi Mükellefleri ile İlgili Veriler.....	37
Tablo 9. 2003-2009 Yılları arasında Bazı Ülkelerde Kurumlar Vergisi Oranları	41
Tablo 10. 2010-2017 Yılları arasında Bazı Ülkelerde Kurumlar Vergisi Oranları ..	42
Tablo 11. Kurumlar Vergisi Örneği - 1	52
Tablo 12. Kurumlar Vergisi Örneği - 2	52
Tablo 13. Görev Dağılımı	59
Tablo 14. Eğitim Durumu Dağılımı.....	60
Tablo 15. Hukuki Statü Dağılımı.....	60
Tablo 16. Sektör Dağılımı	61
Tablo 17.Çalışma Şekli Dağılımı.....	61
Tablo 18.Kuruluş Yılı Dağılımı.....	62
Tablo 19. Çalışan Sayısı Dağılımı	62
Tablo 20.Vergi Mükellefi Olma Süresi Dağılımı	63

Tablo 21. Kurumlar Vergisi Oranının %20'den Aşağı Düşürülmesi Durumunda Ülke Ekonomisine Ait İfade 1 Dağılımı.....	63
Tablo 22. Kurumlar Vergisi Oranının %20'den Aşağı Düşürülmesi Durumunda Ülke Ekonomisine Ait İfade 2 Dağılımı.....	64
Tablo 23. Kurumlar Vergisi Oranının %20'den Aşağı Düşürülmesi Durumunda Ülke Ekonomisine Ait İfade 3 Dağılımı.....	65
Tablo 24. Kurumlar Vergisi Oranının %20'den Aşağı Düşürülmesi Durumunda Ülke Ekonomisine Ait İfade 4 Dağılımı.....	65
Tablo 25. Kurumlar Vergisi Oranının %20'den Aşağı Düşürülmesi Durumunda Ülke Ekonomisine Ait İfade 5 Dağılımı.....	66
Tablo 26. Kurumlar Vergisi Oranının %20'den Aşağı Düşürülmesi Durumunda Ülke Ekonomisine Ait İfade 6 Dağılımı.....	67
Tablo 27. Kurumlar Vergisi Oranının %20'den Aşağı Düşürülmesi Durumunda İşletmeye Ait İfade 1 Dağılımı	67
Tablo 28. Kurumlar Vergisi Oranının %20'den Aşağı Düşürülmesi Durumunda İşletmeye Ait İfade 2 Dağılımı	68
Tablo 29. Kurumlar Vergisi Oranının %20'den Aşağı Düşürülmesi Durumunda İşletmeye Ait İfade 3 Dağılımı	69
Tablo 30. Kurumlar Vergisi Oranının %20'den Aşağı Düşürülmesi Durumunda İşletmeye Ait İfade 4 Dağılımı	69
Tablo 31. Kurumlar Vergisi Oranının %20'den Aşağı Düşürülmesi Durumunda İşletmeye Ait İfade 5 Dağılımı	70
Tablo 32. Kurumlar Vergisi Oranının % 20'den Aşağı Düşürülmesi Durumunda İşletmeye Ait İfade 6 Dağılımı	71
Tablo 33. Kurumlar Vergisi Oranının %20'den Aşağı Düşürülmesi Durumunda İşletmeye Ait İfade 7 Dağılımı	71

Tablo 34. Kurumlar Vergisi Oranının %20'den Aşağı Düşürülmesi Durumunda İşletmeye Ait İfade 8 Dağılımı	72
Tablo 35. Kurumlar Vergisi Oranının %20'den Aşağı Düşürülmesi Durumunda İşletmeye Ait İfade 9 Dağılımı	73
Tablo 36. Kurumlar Vergisi Oranının %20'den Aşağı Düşürülmesi Durumunda İşletmeye Ait İfade 10 Dağılımı	73
Tablo 37. Kurumlar Vergisi Kanunundaki Hangi İndirim veya Giderden Yararlanıyorsunuz ? Dağılımı.....	74
Tablo 38. Yararlanılan İstisna Dağılımı	75
Tablo 39. Sektörler Arası Tanınan İndirim, İstisna ve Muafiyet Karşılaştırması Dağılımı	76
Tablo 40. Uygulanması İstenen Teşvikler Dağılımı.....	76
Tablo 41. İndirim, İstisna, ve Muafiyet Uygulanmasının İstenilen Alanlar Dağılımı	77
Tablo 42. İndirim, İstisna ve Muafiyetlerin Kamu Kurumlarına Uygulananlar İle Karşılaştırılması Dağılımı.....	77
Tablo 43. Üretimi Arttırma Önem Sırası Dağılımı.....	78
Tablo 44. Gelir Vergisi Mükellefi Olmama Nedenleri Dağılımı.....	79
Tablo 45. İndirim, İstisna ve Muafiyetlerden Etkin Bir Şekilde Yararlanma Dağılımı	80
Tablo 46. İndirim, İstisna ve Muafiyetlerden Etkin Bir Şekilde Yararlanmama Nedenleri Dağılımı	80
Tablo 47. Kuruluş Yeri Seçiminde Kurumlar Vergisi Uygulaması Etkili Olup Olmama Dağılımı	81
Tablo 48. Vergi Oranlarının Düşürülmesinin Ülke Ekonomisine Etkilerinin Hukuki Statüye Göre T Testi	81

Tablo 49. Sektörler ile “Kurumlar Vergisi Oranının %20’den aşağı düşürülmesi durumunda Ülke Ekonomisi için Kayıt dışı ekonomiyi azaltma yönünde olumlu bir gelişme olacaktır” sorusuna verilen cevaplar	82
Tablo 50. Sektörler ile “Kurumlar Vergisi Oranının %20’den aşağı düşürülmesi durumunda Ülke Ekonomisi için Vergi gelirlerini arttırma yönünde olumlu bir gelişme olacaktır” sorusuna verilen cevaplar	83
Tablo 51. Sektörler ile “Kurumlar Vergisi Oranının %20’den aşağı düşürülmesi durumunda İşletmeniz açısından İşletmenizin yatırım yapma planını ve olanaklarını arttıracaktır” sorusuna verilen cevaplar	84
Tablo 52. Sektörler ile “Kurumlar Vergisi Oranının %20’den aşağı düşürülmesi durumunda İşletmeniz açısından İşletmemizin borç yükünü azaltacaktır” sorusuna verilen cevaplar.....	85
Tablo 53. Sektörler ile “Kurumlar Vergisi Oranının %20’den aşağı düşürülmesi durumunda İşletmeniz açısından İşletmemizin piyasada rekabet etme düzeyini yükseltecektir” sorusuna verilen cevaplar	86
Tablo 54. Sektörler ile “%20 olan Kurumlar vergisi oranını fazla buluyorum ve daha da düşürülmesini istiyorum” sorusuna verilen cevaplar	87
Tablo 55. Çalışan kişi sayısı ile “Kurumlar Vergisi Oranının %20’den aşağı düşürülmesi durumunda Ülke Ekonomisi için Kayıt dışı ekonomiyi azaltma yönünde olumlu bir gelişme olacaktır” sorusuna verilen cevaplar.....	88
Tablo 56. Çalışan kişi sayısı ile “Kurumlar Vergisi Oranının %20’den aşağı düşürülmesi durumunda Ülke Ekonomisi için Vergi Gelirlerini arttırmada olumlu bir gelişme olacaktır.” sorusuna verilen cevaplar	89
Tablo 57. Çalışan kişi sayısı ile “Kurumlar Vergisi Oranının %20’den aşağı düşürülmesi durumunda İşletmeniz açısından İşletmemizin borç yükünü azaltacaktır.” sorusuna verilen cevaplar	90

Tablo 58. Çalışan kişi sayısı ile “Kurumlar Vergisi Oranının %20’den aşağı düşürülmesi durumunda İşletmeniz açısından İşletmemizin piyasada rekabet etme düzeyini yükseltecektir.” sorusuna verilen cevaplar.....	91
Tablo 59. Çalışan kişi sayısı ile “%20 olan Kurumlar vergisi oranını fazla buluyorum ve daha da düşürülmesini istiyorum.” sorusuna verilen cevaplar.....	92
Tablo 60. Kaç Yıldır Kurumlar Vergisi Mükellefiniz ile “Kurumlar Vergisi Oranının %20’den aşağı düşürülmesi durumunda Ülke Ekonomisi İçin Kayıt dışı ekonomiyi azaltma yönünde olumlu bir gelişme olacaktır.” sorusuna verilen cevaplar	93
Tablo 61. Kaç Yıldır Kurumlar Vergisi Mükellefiniz ile “Kurumlar Vergisi Oranının %20’den aşağı düşürülmesi durumunda Ülke Ekonomisi İçin Vergi gelirlerini arttırma yönünde olumlu bir gelişme olacaktır.” sorusuna verilen cevaplar	94
Tablo 62. Kaç Yıldır Kurumlar Vergisi Mükellefiniz ile “Kurumlar Vergisi Oranının %20’den aşağı düşürülmesi durumunda Ülke Ekonomisi İçin İstihdam oranlarını arttırmada olumlu bir gelişme olacaktır.” sorusuna verilen cevaplar.....	95
Tablo 63. Kaç Yıldır Kurumlar Vergisi Mükellefiniz ile “Kurumlar Vergisi Oranının %20’den aşağı düşürülmesi durumunda İşletmeniz Açısından yatırım yapma planını ve olanaklarını arttıracaktır.” sorusuna verilen cevaplar	96
Tablo 64. Kaç Yıldır Kurumlar Vergisi Mükellefiniz ile “Kurumlar Vergisi Oranının %20’den aşağı düşürülmesi durumunda İşletmeniz Açısından İşletmemizin Borç Yükünü arttıracaktır.” sorusuna verilen cevaplar	97
Tablo 65. Kaç Yıldır Kurumlar Vergisi Mükellefiniz ile “Kurumlar Vergisi Oranının %20’den aşağı düşürülmesi durumunda İşletmeniz Açısından İşletmemizin piyasada rekabet etme düzeyini yükseltecektir.” sorusuna verilen cevaplar	98
Tablo 66. Kaç Yıldır Kurumlar Vergisi Mükellefiniz ile “%20 olan Kurumlar vergisi oranını fazla buluyorum ve daha da düşürülmesini istiyorum.” sorusuna verilen cevaplar.....	99

GİRİŞ

Vergi bir devletin temel gelir kaynağıdır. Bir devletin ekonomik gücünün temel kaynağını oluşturan vergi, çağdaş dönemlere yaklaştıkça daha da önemli hale gelmiş, verginin gündeme gelme sıklığı giderek artmıştır. Tarihi süreçte verginin yaşadığı gelişim, bugün vergi ile birlikte sadece giderlerin karşılanması amacının gerçekleştirilmesinin değil sosyal, ekonomik, siyasi ve kültürel amaçlara hizmet etmesini beraberinde getirmiştir.

Kurumlar vergisi; sermaye şirketleri, kooperatifler, iktisadi kamu kuruluşları, dernek ve vakıfların iktisadi işletmeleri ile iş ortaklarının tabi olduğu vergi türü olarak bilinmektedir. Belirtilen kurumların ticari-zirai kazançları, ücretler, serbest meslek kazançları, gayrimenkul sermaye iratları, menkul sermaye iratları gibi kazançları, kurumlar vergisinin konusunu oluşturmaktadır.

Çalışmanın temel araştırma konusu olan kurumlar vergisinin dünya gündeminde daha yoğun bir şekilde yer almaya başlaması yirminci yüzyıl itibarı ile olmuştur. Birinci Dünya Savaşı sonrası dönemde kurumların vergiye tabi tutulmaları ile birlikte kurumlar vergisinin gelişimi hızlanmıştır. Türkiye’de kurumlar vergisinin varlığı ise yirminci yüzyılın ortasında, 1949 yılında gerçekleşmiştir.

Dünya genelinde yaşanan gelişmeler, kurumlar vergisinin kapsamının genişlemesini beraberinde getirmiş ve şirketlerin kurumlar vergisine dahil edilen gelir kalemleri ortaya çıkmaya başlamıştır. Kurumlar vergisinin kapsamının genişlemesi ile birlikte gündeme gelen konulardan bir tanesi de bu verginin mükellefleridir. Bu çalışmada vergi mükelleflerinin hangi faktörler etrafında belirlendiği, vergi mükellefi olmaktan bahsedilebilmesi için hangi kıstasların belirleyici olduğu gibi konularda sonuçlar elde edilmesi hedeflenmektedir.

Toplumdaki bireylerin ve kurumların vergiye yönelik bakış açılarında farklılıklar söz konusudur. Gelir ve gider dengesinin kişiden kişiye ve kurumdan kuruma göre değişmesi, böyle bir farklılığı olağan kılmaktadır. Çalışmada yapılacak

olan incelemeyle birlikte kurumlar vergisine yönelik farklı bakış açılarının açıklanmış olacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın Erzincan ilindeki vergi mükelleflerini içerecek şekilde tasarlanmış olması, araştırmanın sınırlılıklarının başında gelmektedir. Vergi ve kurumlar vergisi konusunda yapılacak olan inceleme kapsamında ulaşılan verilerin geçerli ve güvenilir olduğunun kabul edilmesi araştırmanın sınırlılıklarından bir diğeridir. Yapılacak olan anket uygulamasına katılım gösterecek olan vergi mükelleflerinin vereceği yanıtların samimi yanıtlar olduğunun kabul edilmesi, araştırmanın sınırlılıkları arasında yer almaktadır. Tüm bu sınırlılıklar, araştırmada ulaşılabilecek olan sonuçların geçerlilik düzeyi ile ilişkilendirilecek bir yapıda olması sebebiyle ayrıca önemlidir.

Kurumlar vergisi mükelleflerinin vergiye olan bakış açılarının belirlenmesi amacıyla hazırlanmış olan çalışma üç bölümden oluşmaktadır. Bu üç bölümdeki açıklamalarla birlikte çalışmanın temel amacını gerçekleştirecek verilere ulaşılması hedeflenmektedir.

Çalışmanın birinci bölümünde ilk olarak vergi kavramı hakkında incelemeler yapılmıştır. Verginin ne anlama geldiği ve verginin ne gibi fonksiyonlarının olduğu gibi sorular bu kısımdaki değerlendirme neticesinde yanıtlanmıştır. Bu araştırmadaki temel araştırma konusu olan kurumlar vergisi konusu giriş niteliği taşıması bakımından vergi incelemesi gerekli olmakla birlikte çalışmanın önemi içeriğinde yer almaktadır.

Kurumlar vergisinin incelenmesi, birinci bölümdeki bir diğer adımdır. Kurumlar vergisinin tarihi süreçteki gelişiminden başlayarak bugün bulunduğu konumun araştırılması ve açıklanması, yapılacak olan incelemenin temelini oluşturmaktadır. Ülkelerin kurumlar vergisi hakkında uygulamalarının beraberinde getirdiği sorunların çözümüne dair bu kısımdaki açıklamalar aracılığıyla öneriler sunulması hedeflenmektedir. Türkiye’de kurumlar vergisi sistemi de bu incelemenin içeriğini oluşturan ayrıntılardan bir tanesidir.

İkinci bölümde kurumlar vergisi mükellefleri hakkında açıklama getirilecektir. Kurumlar vergisinden nasıl mükellef olduğu, mükelleflik türlerinin neleri içerdiği gibi sorular da bu kısımdaki inceleme neticesinde yanıtlanacaktır. Araştırmanın odaklanması gereken konulardan bir tanesi de kurumlar vergisine dair istisna durumları içermektedir. Kurumlar vergisi mükelleflerinin vergiye yönelik bakış açılarını doğrudan etkilemesi sebebiyle bu istisna durumlar hakkındaki ulaşılabilecek olan sonuçlar oldukça önemlidir.

Anket uygulamasını içerecek olan üçüncü bölümde ise Erzincan ilindeki kurumlar vergisi mükelleflerinin vergiye ilişkin bakış açılarını belirleyecek sonuçlara ulaşılmıştır.

Literatür taraması ve anket uygulaması sonrasında ulaşılan sonuçlar, sonuç ve öneriler kısmında değerlendirmeye alınmış olup, vergiye yönelik bakış açısı ve kurumlar vergisi mükellefleri hakkında öneriler getirilmesi de yine bu kısımda gerçekleşmiş hususlar arasındadır.

Böyle bir çalışma hazırlanması ile birlikte vergi, kurumlar vergisi, vergi mükellefleri ile ilgili literatüre katkıda bulunulacağı düşünülmektedir. Ayrıca bu çalışmanın benzer konuda çalışma yapmayı planlayan araştırmacılar için yol gösterici nitelikte sonuçlara ulaşması hedeflenmektedir.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. VERGİ VE KURUMLAR VERGİSİ KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Çalışmanın bu bölümünde, vergi ve kurumlar vergisinin kavramsal çerçevesinin incelenmesine ayrılmıştır. Bu amaçla yapılacak olan incelemede ilk olarak vergi kavramına ilişkin bilgi verilecek olup ardından kurumlar vergisi hakkındaki değerlendirmeye geçilecektir. Böylece verginin ve kurumlar vergisinin ifade ettiği anlam açıklanmış olacak ve bu kavramların kapsamı belirlenecektir.

1.1. Vergi Tanımı

Devletlerin temel gelir kaynağı olan vergi, toplumsal ihtiyaçların karşılanması ve devletin organizasyonunun devam edebilmesi adına önemlidir (Sağbaş ve Başoğlu, 2005: 124). Çalışmanın bu kısmında vergi tanımı açıklanırken sırasıyla; verginin tarihsel gelişimi, verginin işlevleri, vergi ilkeleri ve vergi teknikleri başlıkları altında açıklama getirilecektir.

Türk maliye literatüründe, Pelin(1945), vergiyi, “kamusal ihtiyaçları karşılamak için devletin, bireyler üzerinden alınan pay” olarak ifade etmiştir. Dikmen(1969)’e göre, vergi, devlet veya devredilmiş vergilendirme yetkisine sahip diğer kamu tüzel kişilerinin amaçlarını gerçekleştirmek için, şahıs ve kurumlardan, hukuki zorunluluk altında ve tek taraflı olarak tespit ettikleri belirli kurallara göre karşılıksız olarak aldıkları parasal ve diğer ekonomik değerlerdir. Neumark(1951), vergiyi, ekonomik değerlerin kendi ekonomisinden siyasal zorunluluk altında devlete veya devredilmiş yetkilere sahip diğer kamu tüzel kişilerine, türleri, ölçüsü, sebepleri ve zamanları genel kanun hükümleri çerçevesinde olmak şartıyla söz konusu kamusal otoriterlerce tespit edilen transferler olarak tanımlamaktadır. Onar(1966)’a göre vergi, genel ihtiyaçları karşılamak üzere devletin şahıslardan ödeme güçleri doğrultusunda aldığı paydır. Nadaroğlu(2000), “vergi devletin veya devletten aldığı yetkiye dayanan kamu tüzel kişilerinin geniş anlamdaki kamusal faaliyetlerinin gerektirdiği harcamaları karşılamak gerekçesiyle ve yasal zorunluluklara uymak

şartıyla hukuksal zorunluluk altında, özel bir karşılık sözü olmaksızın geri vermemek üzere gerçek bireylerle gerçek olmayan bireylerden aldıkları parasal değerlerdir. Ulutam(2003), vergiyi, devletin fertlere anında seçilebilir bir karşılık sunmaksızın devlet egemenliğine ve yaptırım gücüne dayanarak elde ettiği ekonomik kaynaklar olarak ifade etmiştir. Kaneti(1986/1987), “vergi, kamusal ihtiyaçların karşılanması amacıyla özel kesimden kamu kesimine hukuksal cebir altında karşılıksız ve kesin olarak yapılan parasal bir transferdir” şeklinde tanımını vermiştir. Erginay(1998), vergiyi, “kamu ihtiyaçlarını karşılamak üzere devletin, tek taraflı olarak ve vergilendirme yetkisine dayanarak, bireylerin gelir ve emtialarından aldığı iktisadi değerler” şeklinde ifade etmiştir. Turhan(1993)’a göre vergi, “kamusal hizmetlerini yapmakla görevli devlet tarafından bireylere yüklenen ve yasallığını devletin egemenlik hakkından alan, ölçüsü ise vergilendirmeyi zorunlu kılan kamu hizmetlerinin çerçevesi ile belirlenen zorunlu harcamalardır” şeklinde tanımlanmıştır. (Oktar,2011:1)

Maliye teorisinde ve hukuk doktrininde yer alan bu bilimsel tanımların yanı sıra Türk tarihindeki anayasalarda yer alan vergi tanımlamalarında da bahsetmek gerekmektedir. 1876 Kanun-u Esasi’nde verginin tüm fertlerden mali güçlerine göre salt bir kanuna dayanılarak alınabileceği ifade edilmiştir. 1924 Teşkilat-ı Esasiye Kanunu’nda, vergi, devletin genel giderlerine vatandaşların katılması şeklinde ifade edilmiştir. Ayrıca 1876 Kanun-u Esasi’nde olduğu gibi, verginin sadece kanunla koyulabileceği ve alınabileceği hükmü 1927 Anayasasında da ifade edilmiştir. Fakat, bu dönemlerde vergi kanunlarının anayasaya uygunluğunu denetleyecek bir mekanizma yoktu. Örneğin, Varlık Vergisi Kanunu, verginin maddi unsurlarını ve vergi borcunun belirlenmesini anayasaya aykırı olarak idarenin takdirine bıraktığı halde, bu hususun gündeme getirilebileceği bir yer bulunmadığından anayasaya aykırı kanun yürürlüğünü sürdürebilmiştir. Kanunların anayasaya uygunluğunun yargısal denetimi yolu ancak 1961 Anayasası uyarınca Anayasa Mahkemesi kurulduktan sonra açıklanmıştır. 1961 ve 1982 anayasalarında açık olarak bir vergi tanımı yer almamış, 1961 Anayasasının 61’inci ve 1982 Anayasasının 73’üncü maddelerinin vergi ödevi ile hükümlerinden bir tanım çıkarılabilir. Buna göre, vergi kanunla belirlenen kurallar bütününde, tüm fertlerin, kamusal ihtiyaçları karşılamak

için, ekonomik güçleri doğrultusunda devlete yapmak zorunda kaldığı ödemelerdir. (Oktar,2011:3)

Verginin tanımında toplanan paraların kamu harcamasına ayrılması gerektiği şartı dikkat çekmektedir. Bunun yanında verginin doğrudan ya da dolaylı olarak temin edilebildiği de bu tanımlarla birlikte anlaşılmaktadır.

Buradan da anlaşılacağı üzere geliri olan her vatandaş ve kurum vergi ödemek durumundadır. Verginin devletin egemenlik yetkisinin bir ürünü olduğu, bu kısımda yapılan tanımlar aracılığıyla elde edilen bir sonuç niteliği taşımaktadır.

Vergi kavramı ile ilgili değinilmesi gereken konulardan birisi de verginin yükümlüsü yani mükelleftir. Mükellef, vergiyle ilgili kanunlara göre vergisini ödemekle yükümlü kişidir. Verginin mükellefleri, vergiyi ödemenin dışında defter tutmak, işe başlama ve işi bırakmayı bildirmek, adres değişikliğini haber vermek gibi görevleri yerine getirmek durumundadır (Taş, 2002: 57). Çalışmanın konusunda mükellefler özelinde açıklamalarda bulunulacak olması sebebiyle bu ifadeler önemlidir.

Özetlemek gerekirse vergi, alacaklı olan devletle ödemeyi yapacak olan kişi ya da kurum taraflarının meydana getirdiği bir sistemi ifade etmektedir. Günümüz devlet anlayışında verginin temin edilmesi hakkında pek çok düzenleme yapılmıştır ve bu husus devletler için verginin yeri ve önemini göstermektedir. Devletlerin temel gelir kaynağını oluşturan verginin kamu hizmetlerine harcanmasının gerekliliği de yapılan tanımlar aracılığıyla anlaşılmaktadır.

1.1.1. Verginin Tarihsel Gelişimi

Verginin tarihsel gelişimi çok eskilere uzanan bir konudur. Farklı dönemlerde farklı konuların gündeme gelmesi ile birlikte verginin tarihi gelişim hızı değişkenlik göstermiştir. Örneğin bir dönem yoksullara parasal yardım sağlamak için vergi ile ilgili düzenlemeler yapılmıştır (Açıkgöz Ersoy, 2010: 1). Yaşanan bu gelişmeler aynı zamanda verginin sahip olduğu kapsamın genişlemesine katkıda bulunmuştur.

Geçmiş dönemlerde vergi tanımı yerine iane, imdadiye, atıye ve tekalif gibi kavramlar kullanılmıştır. Vergi devletin egemenlik gücü ile ilişkilendirilen bir

yapıdır. Vergi ve devletin bu egemenlik gücü arasındaki etkileşim, verginin tarihi gelişimi sürecinde belirleyici olan temel faktörlerden birisi olmuştur. Bu noktada verginin insanların bir arada yaşamaya başladığı ve devlet yapısının ortaya çıktığı dönemden beri var olduğu ve gelişim gösterdiğinin bilinmesinde fayda vardır (Sağbaş ve Başoğlu, 2005: 125).

Verginin yaşadığı tarihi gelişim neticesinde eski uygarlıklardan günümüze kadar vergi ve ile ilgili farklı tanımlar meydana gelmiştir. Bunların genel değerlendirmesi aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 1. Eski Uygarlıklardan Günümüze Kadar Verginin Tarihsel Gelişimi

İlkel Toplumlar Dönemi	Özel mülkiyetin olmadığı ilkel toplumlarda ne ayni ne de nakdi vergiler vardı. Fakat bu dönemde “emek ile iştirak” şeklinde birlikte yaşamın getirdiği genel ihtiyaçların giderilmesi amacıyla vergi ödemelerinin zorunluluğu göze çarpmaktadır. Özel mülkiyet kavramının ortaya çıkmasından sonraki dönemlerde ise, kişilerin genel ihtiyaçları için ayni vergiler ödenmeye başlanmıştır. Para daha bulunmadığı için bu dönemde alışveriş takas şeklindeydi. Halk hükümdara karşı vergi yükümlülüklerini beden gücüyle yerine getirmişlerdir.
Sümerler Dönemi	Tarihi bilgiler incelendiğinde, Sümerler Dönemi’nde uygulanan vergilerin dini özellik taşıdığı ve vergileme yükümlülüğünün halk üzerinde bayağı ağır bir yük oluşturduğu görülmektedir. Tabletlerden edinilen bilgilere göre, çiftçilikle uğraşan insanlar en ağır vergiyi ödeyen kişilerdi.
Eski Mısır Dönemi	Eski Mısır’da vergiler, mal ve hizmetin yanında altın ve gümüş olmak üzere değerli madenlerle de ödenmekteydi. Emek vergisinin ödenmesi Eski Mısır’da 17.yüzyılın (yy) sonuna değin devam etmiştir. Emek vergisinin uzun süre kullanılmasının asıl sebebi tanrı-kral anlayışının olduğu düşünülmektedir.
Antik Yunan Dönemi	Yunanlılarda gelir kaynağı daha çok tarımsal faaliyetlere dayalı olduğu için vergiler emek vergisi biçiminde değil, dolaylı vergilerden oluşuyordu. Vergi oranları genel olarak düşüktü. Bu nedenle halk vergilere büyük tepki göstermiyordu. Yunan vergi sisteminde her tür vergi geliri salt belirli harcamaları gerçekleştirmek amacıyla kullanılmış ve bunun dışında kullanılması yasaklanmıştır

Roma Dönemi	Romalılarda vergiler, dolaylı ve dolaysız vergiler olmak üzere iki biçimde toplanmıştır. Dolaysız vergiler; mülk gelirleri, tekeller, savaş ganimetleri ve kendilerine bağlı milletlerden alınan haraçlardan alınan vergilerdi. Dolaylı vergiler ise ithalat ve ihracat işlemleri sırasında sınır ve limanlarda alınan gümrük vergileri şeklinde olmuştur.
Orta Çağ Avrupası Dönemi	Ortaçağ Avrupası'nda vergi kelimesinin yerine "hediye", "yardım", "fedakarlık" kökünden gelen kelimeler kullanıldığı gözükmektedir. Bu çağda verginin niteliğinde zorunluluk unsuru olmayıp, verilecek miktar da daha çok dini ve ahlaki değerlere bağlı kalarak tamamıyla verenin iradesine bırakılmıştı. Vergilendirme bu zamanda dini ve ahlaki bir temele dayandırıldığı için vergileme sosyal sorumluluk perspektifinde ele alınmıştır.
Osmanlı İmparatorluğu Dönemi	Osmanlı Devleti, Şer'i hükümlere göre yönetilen bir islam imparatorluğuydu. Her alanda olduğu gibi, Osmanlı vergi sisteminin gelişmesinde de Şer'i hükümler etkili olmuş, Osmanlı vergi sistemi, bu hükümler etrafında biçimlenmiştir. Osmanlı vergi sisteminde vergi, "tekalif" olarak adlandırılırdı. Bu vergi sistemi Şer'i ve örf'i vergilerden oluşmaktaydı. Şer'i vergilerin en önemli olanı zekattı. Diğer şer'i vergiler ise öşür, haraç ve cizye'dir. Örf'i vergilerin başlıcası ağnam vergisidir. Bunun dışında; Osmanlı'da ağıl ve kışlak vergisi, yatak ve otlak vergisi, otluk vergisi, asiyep-değirmen vergisi, kovan vergisi gibi uygulanan çok çeşitli örf'i vergiler bulunmaktaydı
Türkiye Cumhuriyeti Dönemi	Cumhuriyetin ilanından itibaren detaylı vergi reformunun yapıldığı 1950'deki Gelir Vergisi Reformu, 6183 sayılı A.A.T.U.H. Kanunu ve 1985'te yürürlüğe giren, 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunuyla Türk Vergi Sistemine batılı bir hukuki görünüm kazandırılmıştır. Bu kanunun kabulü ile Avrupa ülkeleri ile Türk Vergi Sistemi uyumu kolaylaştırılmıştır. 2003 yılından sonra 5520 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu ile vergiler konusunda önemli düzenlemeler yapılmıştır Son olarak devletin gelirlerinin artırılması amacıyla 7061 Sayılı Bazı Vergi Kanunları ile Bazı Kanunlarda ve Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun konulmuştur.

Kaynak: Çelik, 2013: 4.

Tablo 1’de görüldüğü üzere vergi hakkında her bir uygarlığın vergiye karşı farklı değerlendirmelerinin olduğu ve bunun verginin kapsamına, aynı zamanda tarihi gelişimine katkıda bulunduğu düşünülmektedir. Yukarıdaki tabloda yer alan tanımlamalardan hareketle Türkiye’de verginin konusunda ekonomik ve sosyal amaçlar için toplandığı çıkarımı yapılabilmektedir.

1.1.2. Verginin İşlevleri

Verginin temel amacı ya da işlevi, şüphesiz kamusal ihtiyaçların karşılanması için yapılacak harcamaların gerektirdiği ekonomik kaynakların sağlanmasıdır. Verginin bu amacı ya da işlevine verginin mali (fiskal) amacı denilmektedir. Bununla birlikte kamu harcamalarının görülmesi dışında kalan sebeplerle de vergi alındığı bir gerçektir. İşte verginin mali amacı dışındaki bu amaçlarına da vergilenmenin mali olmayan (ekstra fiskal) amacı denilmektedir. (Oktar, 2011:14)

1.1.2.1 Verginin Mali (Fiskal) Amacı

Verginin temel işlevi, devlete gelir sağlamaktır (Karabulut, 2005: 326). Bu amacın gerçekleşebilmesi, diğer bir ifade ile verginin, mali işlevlerini etkili bir şekilde yerine getirebilmesi amacıyla bazı şartlar bulunmaktadır. Bu şartların ilki vergi sisteminin milli gelirdeki artışın vergi gelirlerine de aktarılmasına imkan verecek olumlu bir gelir esnekliğine sahip olmasıdır. İkinci şartı ise vergi sisteminin mali kaynak ihtiyacında ortaya çıkan zamansız artışlara hızlıca cevap verebilecek esnek bir yapıya sahip olmasıdır. (Oktar,2011:14)

1.1.2.2. Verginin Mali Olmayan (Ekstra Fiskal) Amacı

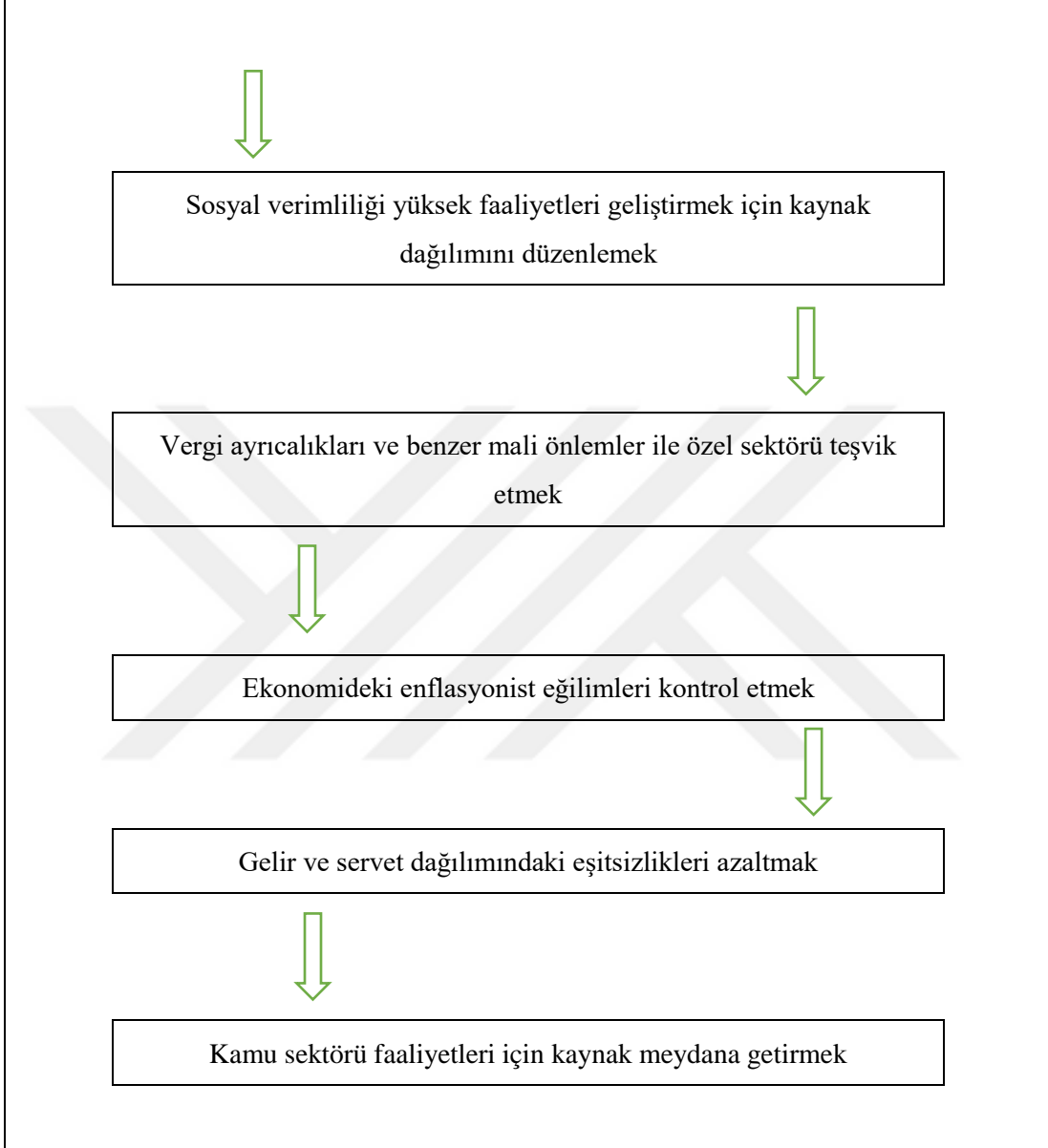
Vergi kamu ihtiyaçlarını karşılama hedefi dışında, sosyal, iktisadi ve diğer bir kısım amaçlarla da alınmaktadır. Özellikle 1929 ekonomik buhranından sonra, klasik liberal iktisadi doktrinlerin tarafsız vergi anlayışının yavaş yavaş yerini müdahaleci iktisat ve maliye politikası anlayışına bırakmaya başlamasıyla vergi ve vergilenmenin gelirin yeniden dağıtılması ekonomik istikrarın sağlanması, ekonomik büyümenin

yerine getirilmesi ve diğer bazı amaçlarla da kullanılmasına başlanmıştır. (Oktar,2011:15)

Kaynak sağlamak, gelir dağılımındaki eşitsizlikleri azaltmak ve mümkünse ortadan kaldırmak, ekonomik istikrar sağlamak gibi hususlar verginin işlevleri arasında kendisine yer edinmiştir (İlhan, 2007: 12). Verginin bu işlevlerinin ortaya çıkabilmesi adına devletin aldığı vergilerin toplumun faydasına olacak şekilde harcanması gerekmektedir.

Sahip olduğu özellikler bakımından verginin incelenmesiyle birlikte ilk olarak devlet tarafından alınma niteliği öne çıkmaktadır. Vergi, anayasal bir yükümlülük olarak görünmektedir. Verginin temin edilmesi, kamu için yapılacak olan harcamaların finanse edilmesidir. Buradan hareketle vergi için ekonomik olduğu kadar sosyal yönü olan bir kavram değerlendirmesi yapılabilir. Vergi, vergiyi ödeyecek olan tarafın ekonomik gücüne orantılı bir şekilde alınmaktadır. Vergi ile ilgili özellikler arasında verginin zorunlu bir ödeme olması ve karşılıksız bir ödeme olması da yer almaktadır (Bedir v.d.,2016: 5-6).

Verginin temel işlevleri, aşağıdaki şekil üzerinde gösterildiği gibidir.

Şekil 1. Verginin Temel İşlevleri

Kaynak: Demircan, 2003: 101.

Şekil 1’de görüldüğü üzere verginin işlevleri arasında sosyal verimliliği yükseltmek, kaynak dağılımını düzenlemek, özel sektörü teşvik etmek, enflasyonu kontrol etmek, gelir dağılımındaki eşitsizlikleri ortadan kaldırmak, kamu sektörü için de kaynak oluşturmak şeklindedir. Yukarıda sıralanan işlevlerin özellikle gelişmekte

olan ülkeler açısından verginin işlevlerini meydana getirdiğini söylemek yanlış bir çıkarım olmayacaktır.

1.1.3. Vergileme İlkeleri

Vergileme ilkeleri, vergisel işlemlerin mevzuat ve uygulama bakımından başarılı bir biçimde yürütülmesi amacıyla şekillendirilmiş normlardır. Vergileme ilkeleri ve vergilemenin temel esasları ile, vergilemede uyulacak kurallar ve vergilemeden beklenen hedefler anlaşılmaktadır. Bu yönüyle vergileme ilkeleri, vergilerin, gayesine en güzel şekilde hizmet edebilecek şekilde alınmasını savunan kuralların birleşmesinden oluşmaktadır. Vergileme ilkeleri konusunda bir takım maliyecilerin yaptıkları tanımlamalar bulunmaktadır. Edizdoğan (2000)'a göre vergileme ilkeleri, halkın iktisadi ve sosyal amaçlarının gerçekleştirilmesini kolaylaştıracak biçimde, vergilerin taşınması gereken nitelikten oluşmaktadır. Başka bir ifadeyle, vergiler öyle kıstaslara göre seçilmelidir ki, bu seçimden sonra kurulan vergi sistemi, halkın genel ekonomik ve sosyal amaçlarının gerçekleşmesini olabildiğince kolaylaştırsın. Pehlivan (2004)'a göre vergileme ilkeleri, vergilerden beklenen işlevlerin gerçekleşmesi için bir vergi sisteminde yer alan bir takım vergilerin seçiminde ve uygulanmasında dikkate alınması gereken konuları tanımlar. Turhan (1993)'e göre vergileme ilkeleri, bir takım vergilerin kapsamı veya içeriğinin belirlenmesi bakımından uyulması gereken zorunlu kurallar bütünüdür. (Binokay, 2010: 17)

1.1.4. Vergileme İlkeleri Sınıflandırılması

Vergileme ilkelerini daha iyi anlayabilmek adına bazı maliyeciler tarafından vergileme ilkeleri bir takım kıstaslara göre tasniflendirilmiştir. Vergileme ilkelerinin zamanla değişim gösterdiği anlayışına bağlı olarak bu ilkeler kendi içinde tasnif edilebilirler. Bu tasniflerden Adam SMİTH' in tasnifi ve bu tasnif içinde ifade edilmiş ilkeler bugün dahi geçerliliğini sürdürmektedir. (Binokay, 2010: 29)

1.1.4.1. Mali Vergileme İlkesi

Günümüz devletlerinin çoğunda vergileme ile varılmak istenilen ortak bir takım amaçlar bulunmaktadır. Bunların en başında mali amacın, yani toplam vergi hâsılatının kamusal ihtiyaçların karşılaması için yetecek düzeyde olması gelmektedir. Bu amacın yerine getirilebilmesi için ise müdahaleci devlet anlayışının varlığı ön plana çıkmaktadır. Her ne kadar her ülkenin ekonomik düzenine, iktisadi gelişmişlik seviyesine, iktidar gruplarının kendi programlarına göre bu gayenin miktarı ve şekli değişse de, vergileme yolu ile üretim, tüketim, istihdam ve gelir dağılımı üzerinde bazı etkilerin oluşturulması, sadece müdahaleci devlet anlayışının bir gereği ve sonucudur. (Uruş, 2013: 6)

1.1.4.2. İktisadi Vergileme İlkesi

Vergilemenin iktisadi ilkeleri, vergilerin temel iktisadi amaçların yerine getirilmesine imkan sağlayacak özellikte olmasını ifade etmektedir. Kamu ekonomisinin hedefleri olarak da bilinen bu iktisadi amaçlar; kaynak kullanımında ve dağılımında etkinlik, gelir dağılımında adalet, ekonomik etkinliğin, büyümenin ve kalkınmanın sağlanması vb. olarak sıralanabilir. Verginin müdahaleci devlet anlayışı gereği ekonomik bir durum içerisinde olmasından dolayı, verginin ekonomideki sermaye birikimi, kaynak dağılımı, ekonomik gelişme ve gelir dağılımı üzerinde çeşitli etkiler oluşturması beklenebilir. Verginin yapısal özelliği gereği bu etkinin kapsamı değişkenlik gösterebilmekte ve bu amaçlar doğrultusunda vergi politikası da biçimlenmektedir. (Uruş, 2013: 11)

1.1.4.3. Sosyal Vergileme İlkesi

Devletin çoğalan görev ve sorumlulukları, mali ve iktisadi amaçların yanında, toplumun huzur ve refahı için gerekli olan bazı sosyal amaçların da ön plana çıkartılması gerektirmektedir. Bu bakımdan devlet, özellikle gelir dağılımında adaleti sağlamak amacıyla bazı tedbirler almaktadır. Vergisel açıdan tanınan muafiyet ve istisnalar, vergi indirimleri ve kolaylıkları bu tedbirlerin birer örneğidir. (Uruş, 2013: 15)

1.1.4.4. İdari Vergileme İlkesi

İdari amaçlı vergileme ilkeleri, vergi yasaları vasıtasıyla mükelleflere sağlanması gerekli kolaylıklar ve verginin tahakkuk ve tahsilatını kolaylaştırmak gibi amaçlarla ortaya konmaktadır. (Uruş, 2013: 27)

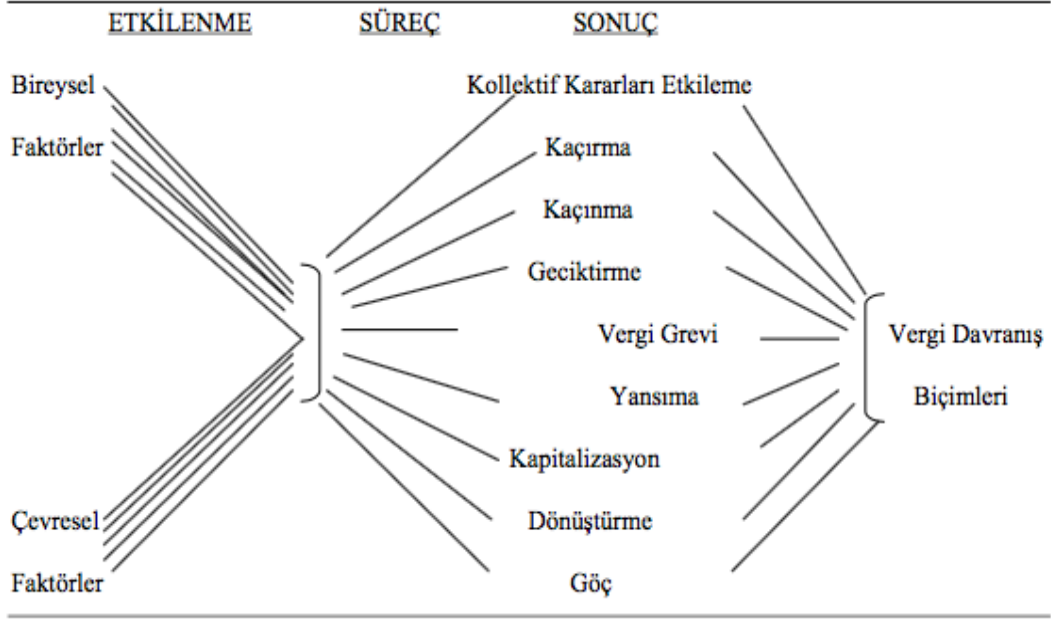
Sonuç olarak vergilemenin üç temel amacı vardır. Bunlar ise; mali, iktisadi ve sosyal fonksiyonlardır. Bunlara çağımız vergiciliğini de göz önünde tutarak idari fonksiyonları da ilave etmek yanlış olmayacaktır. Bu fonksiyonlardan mali fonksiyon şüphesiz vergileme açısından çok önemlidir. Çünkü verginin en temel görevi ‘mali’ dir. Verginin bu mali fonksiyonu da, devletin zorunlu olduğu görevleri yerine getirmesine yetecek geliri sağlamaktır. Fakat, günümüzde vergi, iktisadi ve sosyal bir takım gayelere ulaşabilmek için de etkili vasıtalarından biri olarak kullanılmaktadır. Kamu ekonomisinin hedefleri olarak da sayılan kaynak kullanımında ve dağılımında etkinlik ve adalet, gelir ve servet dağılımında adalet, ekonomik istikrar ve büyüme vb.nin gerçekleştirilmesinde de verginin üstüne düşen vazifesi çok önemli ve büyüktür. Özellikle vergi yükünün adil bir biçimde dağılımında da verginin düzeltici rolü göz ardı edilemez. (Uruş, 2013: 4)

Verginin temel ilkeleri gereğince aşağıda sıralanan maddelerin de bilinmesi gerekmektedir (Can, v.d, 2013: 4):

- i. Vergi ekonomik güç düzeyine göre alınmalıdır.
- ii. Kamu giderlerini karşılamak ve kamuya harcamak üzere vergi temin edilmelidir.
- iii. Vergi yükü adil ve dengeli dağıtılmalıdır.
- iv. Vergide kanunilik ilkesi bulunmaktadır.
- v. Vergide Bakanlar Kurulu yetkilendirilebilir.

Yukarıda sıralanan maddelerden anlaşılacağı üzere vergi ile ilgili içeriği farklılaşan ilkelere bahsedilmesi mümkündür. Vergi ile ilgili süreçlerin nelere göre devam ettirilmesi gerektiği, verginin içeriğinde nelerin şekillendirici olduğunun anlaşılması adına bu ilkeler önemlidir.

Vergi ilkeleri ve vergi teknikleri konusunun içeriğinde vergiyle bağlantılı davranışların etkisi gözlenmektedir. Bu davranışlar aşağıdaki gibidir.

Şekil 2. Vergi ile İlgili Davranışlar

Kaynak: Akbulut, 2014: 6.

Şekil 2’de görüldüğü üzere bireysel ve çevresel faktörlerin etkisiyle şekillenen vergi davranışları, kişilerin ya da kurumlarının vergi ile ilgili kararlarını etkileyebilecek niteliktedir. Bunun yanı sıra vergi geciktirme, vergi kaçırma, vergi grevi gibi sonuçlar da vergi ile ilgili davranışların beraberinde getirdiği sonuçları arasında kendisine yer edinmiştir.

Özetle kamu ekonomisinin ekonomik, mali ve sosyal fonksiyonlarını yerine getirebilmesi için en önemli vasıtalarından biri olan vergilerin nihai hedeflerini gerçekleştirmedeki başarısı, vergileme ilkelerine uygun olarak dizayn edilmesine ve uygulanmasına bağlıdır. Yukarıda bahsedilen modern vergileme ilkeleri ihlal edilerek hazırlanan ve uygulanan vergi düzenlemeleri, hem verginin amacını gerçekleştirmekten uzak olmakta hem de mükelleflerin subjektif vergi yükünü arttırmaktadır. Bu yüzden rasyonel vergi mükellefleri, kendileri için olumlu bir karar alınmadığını ve kandırıldıklarını düşündüklerinde, vergilere karşı çeşitli tepki

yollarına başvurmayı tercih etmektedirler. Bu sebeple, istenen vergi geliri toplanamamış olacak ve mükellefler vergiden caydırılmış olacaklardır.

1.2. Kurumlar Vergisi Kavramı

Kurumlar ortaklarından bağımsız kişilikler oldukları için kurumlar vergisi adı altında bir vergi türü gerekli görülmüştür (Ozansoy, 2010: 134). Çalışmanın bu kısmında kurumlar vergisi açıklanırken sırasıyla; kurumlar vergisi tanımı, kurumlar vergisinin tarihsel gelişimi, kurumlar vergisinin Türkiye’de uygulanması, kurumlar vergisinin etkileri, kurumlar vergisi ile ilgili sorunlar, kurumlar vergisi sorunları başlıkları altında açıklamalar getirilmiştir.

1.2.1. Kurumlar Vergisi Tanımı

“Kurumlar vergisinin konusu Kurumlar Vergisi Kanunu m.1’de açıklandığı üzere söz konusu maddede adı geçen kurumların elde ettikleri kazançlardır.¹ Kurumlar vergisinin konusunu gelir vergisinde işaret eden 7 gelir unsurundan ücret gelirinin dışında kalanlar oluşturmaktadır. KVK m.1’de sayılan kurumlardan birinin elde edeceği söz konusu gelir unsurlarından biri kurum kazancı olarak değerlendirilecek ve üzerinden kurumlar vergisi hesaplanacaktır” (Alptekin, 2013: 155).

“Kurumlar vergisi gelir üzerinden vergileme amaçlı objektif, dolaysız ve gelir vergisinden farklı olarak düzenlenen, genellikle tek oranlı tarife yapısına sahip bir vergi türüdür” (Armağan, 2007: 230). Bu tanımdan da anlaşılacağı üzere kurumlar vergisi, kurumların kendilerine özgü yapılarının bir sonucudur. Ayrıca bu hususun kurumlar vergisi ile gelir vergisi arasındaki farklılığı meydana getiren temel faktör olduğu da tanımda işaret edilen bir husustur.

¹ Aşağıda sayılan kurumların kazançları, kurumlar vergisine tâbidir:

- a) Sermaye şirketleri.
- b) Kooperatifler.
- c) İktisadî kamu kuruluşları.
- ç) Dernek veya vakıflara ait iktisadî işletmeler.
- d) İş ortaklıkları.

Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre kurulan kurumlar, kurumlar vergisine tabidirler. Buna göre Türkiye’de faaliyet gösteren anonim şirketleri ve sermaye şirketlerinin kazançları kurumlar vergisi kapsamında değerlendirilmektedir. Türkiye’de kurumlar vergisinin büyük bir kısmını ortakların sermaye koyması ile birlikte ortaya çıkan sorumluluğu sınırlı sermaye şirketleri meydana getirmektedir (Arpacı, 2010: 168).

Anlaşıldığı üzere kurumlar vergisi, şirketlerin kazançlarından alınan vergi türünü açıklamaktadır. Kurumlar vergisinin farklı tanımlarına yer vermek yerine gelişimi ve örneklerine ilişkin inceleme yapılması konunun anlaşılmasına daha fazla katkısı olacağı düşünüldüğü için bu yönde ilerleme kaydedilmesi uygun görülmüştür.

1.2.2. Kurumlar Vergisinin Tarihsel Gelişimi

Ülkemizde kurumlar vergisi uygulamasına birçok Avrupa ülkesi ve ABD’den sonra geçilmiştir. Gerçek anlamda bir kurumlar vergisi ABD’de 1909, Almanya’da 1920 yıllarında uygulanmış olup, İngiltere’de 1937 yılında sermaye şirketleri vergiye tabi tutulmaya başlanmıştır. Fakat 1937 senesindeki kanunla yürürlüğe giren vergi, kamu kurumlarının yanı sıra gerçek kişileri de vergiye tabi tutmuştur. Gerçek anlamda gelir vergisinden farklı bir kurumlar vergisi uygulamasına 1965 senesinde başlanmıştır. Nihayetinde Fransa’da ise 1948 yılında kurumlar vergisi uygulamasına başlanmıştır. Türkiye de ise 10.06.1949 tarih ve 5422 sayılı kanunla asıl bir kurumlar vergisi uygulamasına başlanmıştır. Türkiye’de asıl bir Kurumlar Vergisi Kanunu Alman Kurumlar Vergisi uygulamasının etkisi altında oluşturulmuştur. 2006 senesinde ise 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu 5520 sayılı kanunla yürürlükten kaldırılmış ve söz konusu yasal düzenlemeyle yeni bir Kurumlar Vergisi Kanunu yürürlüğe girmiştir. 5520 sayılı yeni Kurumlar Vergisi Kanunu hazırlanırken en çok dikkat edilen konular; iktisadi faaliyetlerin uluslararası nitelik kazanması ve yabancı sermayeye yönelik hukuki altyapının oluşturulması, kontrol edilen kurumlar ve vergi oranlarının sıfır veya sıfıra yakın olduğu ülkelerin doğrudan veya dolaylı yol açtığı vergi kaybı ile mücadele, yabancı sermayeyi ülkemize kazandırmak ve ülkemizin ekonomik merkez olabilmesi amacıyla vergisel düzenlemeler yapmak ve kurumlar vergisini ilgilendirip Gelir Vergisi Kanunu perspektifinde gerçekleştirilen

tevkifatların Kurumlar Vergisi Kanunu çerçevesi içerisine alınmasıdır. (Yavuz, 2008: 49)

“Kurumlar vergisini doğuran olay, KVK m.1’de yer alan kurumlar tarafından gelirin elde edilmiş olmasıdır. Söz konusu kurumlar tarafından elde edilen gelirin safi tutar üzerinden kurumlar vergisine tabi gelir elde edilerek bunun üzerinden ödenmesi gereken vergi tutarı vergi dairesi tarafından hesaplanacaktır” (Alptekin, 2013: 155). Kurumlar vergisini meydana getiren bu hususlar kurumlar vergisinin tarihi gelişimini etkileyen bir yapıdadır.

Kurumlar bağımsız bir hukuki kişiliğe sahip olmanın yanında kişilerin faydalanması mümkün olmayan bazı haklardan faydalanmaktadır (Ozansoy, 2010: 133). Bu da kurumlar vergisinin yeni bir vergi türü olarak ortaya çıkmasında etken olmasının yanı sıra tarihi süreçte kurumlar vergisinin yaşadığı gelişimin belirleyicisi konumunda olmuştur.

Dünya genelinde kurumlar vergisinin gelişimi aşağıda maddeler halinde açıklanmaktadır (Yavuz, 2008: 8-9):

- i. İlk kez 19. yüzyılın ortalarında ABD’de kurumlar vergisi uygulanmıştır.
- ii. Aynı dönemde -19. yüzyılın ortalarında- Prusya da kurumlar vergisini kullanmıştır.
- iii. İngiltere’de kurumlar vergisinin uygulanmaya başladığı tarih 1937 senesidir.
- iv. Almanya’da ilk kez 1891 yılında gündeme gelse de kurumlar vergisinin uygulanmaya başlaması 1921 senesinde olmuştur.
- v. Japonya’nın kurumlar vergisini uygulamaya başlaması ise 1895 yılına denk gelmektedir.
- vi. Fransa’da kurumlar vergisinin uygulanması ise 1948 yılından itibaren gerçekleşmiştir.

Görüldüğü üzere dünyanın önde gelen ülkelerinin kurumlar vergisine geçişleri, Birinci Dünya Savaşı sonrasındaki dönemde yoğunlaşmıştır. Savaşın hatta savaşların beraberinde getirdiği ekonomik kısıtların aşılabilmesi adına devletler

kurumlar vergisini temin etme yoluna gitmişlerdir. Böylece kurumlar vergisinin dünyanın pek çok ülkesinde uygulanmaya başlamasının temelleri atılmıştır.

“Batılı ülkelerde 1. Dünya Savaşından sonra yaygınlaşan kurumlar vergisi, Türkiye’de 1949 yılında gerçekleştirilen vergi reformu ile Alman Kurumlar Vergisinden yararlanılarak hazırlanmış ve 03.06.1949 tarih ve 5422 sayılı kanunla kabul edilmiş ve 1950 yılından itibaren kurum kazançlarına uygulanmaktadır” (Armağan, 2007: 230). Türkiye’de kurumlar vergisinin dünyanın önde gelen ülkelerinde uygulanmaya başlandıktan daha sonra kanun halini aldığı görülmektedir.

1.2.3. Kurumlar Vergisinin Türkiye’de Uygulanması

Türkiye’de kurumlar vergisinin uygulanması kapsamında bazı istatistikî verilerle değerlendirmede bulunulacaktır. Bu kapsamda kurumlar vergisi mükellef sayıları, toplanan vergi miktarı ve vergi gelirleri içindeki yeri gibi veriler paylaşılarak açıklama getirilecektir.

Kurumlar vergisi özelinde değerlendirme yapılacak olduğunda ilk olarak yıllara göre mükellef sayılarına değinilecektir. 2016 yılına kadar olan dönemi içerecek şekilde kurumlar vergisi ile ilgili sayılar ve oranlar aşağıdaki tablo üzerinde gösterildiği gibidir.

Tablo 2. Kurumlar Vergisi Mükelleflerinin Gelişimi

Yıllar	Kurumlar Vergisi Faal Mükellef Sayıları	Yıllık Artış Miktarı	Kurumlar Vergisi Mükellef Sayısının Artış Oranı (%)
1990	142.995	11.960	9,13
1991	155.920	12.925	9,04
1992	189.859	33.939	21,77
1993	232.091	42.232	22,24
1994	280.393	48.302	20,81
1995	319.698	39.305	14,02
1996	406.830	87.132	27,25
1997	472.899	66.069	16,24
1998	533.282	60.383	12,77

1999	560.411	27.129	5,09
2000	581.574	21.163	3,78
2001	565.556	-16.018	-2,75
2002	585.981	20.425	3,61
2003	605.020	19.039	3,25
2004	632.093	27.073	4,47
2005	593.166	-38.927	-6,16
2006	608.981	15.815	2,67
2007	634.569	25.588	4,20
2008	640.679	6.110	0,96
2009	640.786	107	0,02
2010	652.009	11.223	1,75
2011	663.967	11.958	1,83
2012	662.190	-1.777	-0,27
2013	662.909	719	0,11
2014	673.920	11.011	1,66
2015	699.904	25.984	3,86
2016	721.524	21.620	3,09

Kaynak: http://www.gib.gov.tr/sites/default/files/fileadmin/user_upload/VI/AIGMS/2016/TABLO_9.xls.htm Erişim Tarihi: 23.01.2018.

Tablo 2’de görüldüğü üzere kurumlar vergisi mükellef sayısındaki gelişim düzenli bir şekilde artış göstermektedir. Oransal olarak bakıldığında 25 yıllık süreçte sadece 2001 ve 2005 yılında azalma meydana geldiği görülmektedir. 2000’li yıllara gelindiğinde kurumlar vergisi mükelleflerinin artış oranlarının tek hanelere düştüğü ve daha yavaş artmaya başladığı, tablonun dikkat çeken yönlerinden birisidir.

Türkiye’de kurumlar vergisinin uygulanması kapsamında aşağıda sıralanan kazançların varlığından bahsedilmektedir (Alptekin, 2013: 169):

- i. Menkul kıymetler fonlarından doğan kazançlar,
- ii. Altın gibi kıymetli madenlere dayalı fonların beraberinde getirdiği kazançlar,
- iii. Girişim sermayesi kazançları,
- iv. Gayrimenkul yatırım ortaklıklarının kazançları,
- v. Emeklilik fonlarının kazançları,

vi. Varlık finansmanı fonlarının kazançları şeklindedir.

Görüldüğü üzere Türkiye'de kurumlar vergisinin uygulanması noktasında dikkate alınması gereken pek çok fon çeşidi bulunmaktadır. Ülkelerin kurumlar vergisine konu ettikleri faktörlerin değişkenlik göstermesi sebebiyle Türkiye'de kurumlar vergisinin uygulanmasına ilişkin değinilen bu fon çeşitlerinin bilinmesinde fayda vardır.

Türkiye'de kurumlar vergisinin yıllara göre miktarı ve vergi gelirleri içindeki yerini açıklayan veriler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 3. Türkiye'de Kurumlar Vergisi ve Vergi Gelirleri İçindeki Payı (Bin TL)

Yıl	Kurumlar Vergisi Tahsilatı	Vergi Gelirleri İçindeki Payı
1990	4.637	10,2
1991	7.063	9,0
1992	10.078	7,1
1993	19.132	7,2
1994	43.976	7,5
1995	103.241	9,5
1996	189.338	8,4
1997	396.238	8,3
1998	748.383	8,1
1999	1.549.525	10,5
2000	2.356.787	8,9
2001	3.675.665	9,3
2002	5.575.495	9,3
2003	8.645.345	10,3
2004	9.619.359	9,5
2005	11.401.986	10,3
2006	12.447.354	8,2
2007	15.718.474	9,2
2008	18.658.195	9,8
2009	20.701.805	10,5
2010	22.584.846	9,7
2011	29.233.725	10,3
2012	32.111.820	10,1

2013	31.434.581	8,6
2014	35.163.517	8,8
2015	37.009.625	8,0
2016	46.898.207	8,9

Kaynak:http://www.gib.gov.tr/sites/default/files/fileadmin/user_upload/VI/CVI/Tablo_67.xls.htm , Erişim Tarihi: 01.06.2017.

Tablo 3'te yer alan verilere göre Türkiye'de 1990'lı yıllarda vergi gelirleri içerisinde yüzde 8 düzeyinde seyreden kurumlar vergisi oranları tek haneli rakamlara inmiş görünmektedir. 2000'li yıllarda kurumlar vergisinin vergi gelirleri içerisindeki payı yüzde 8 ile yüzde 10 arasında bir değer ortalamasına sahip olmuştur. Oranlarda yaşanan düşüşe karşın kurumlar vergisi gelirlerinin büyük bir artış gösteriyor olması, tablodaki bulgular aracılığıyla elde edilen sonuçlardan biridir.

Türkiye'de kurumlar vergisi ile ilgili kanunda tam mükellefiyet ve dar mükellefiyet gibi türlerden bahsedilmektedir. İstisnaların da varlığı ile birlikte kurumlar vergisinin karmaşık bir hal alması söz konusu olabilir. Tam mükellefiyet ile karşılaştırıldığında dar mükellefiyetin daha karmaşık bir yapısından bahsedilmektedir (<http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5520.pdf>). Bunlar aynı zamanda Türkiye'de kurumlar vergisinin uygulanmasında etkisini hissettirmektedir.

Özsermaye, Türkiye'de kurumlar vergisinin uygulanması sürecinde dikkate alınması gereken faktörlerden birisi konumundadır. Özsermaye ve kurumlar vergisinin uygulanması, Kurumlar Vergisi Kanununun 12.maddesinin 1.fıkrası kapsamında kendisine yer edinmiştir. Buna göre özsermayenin üç katını aşan kısmı, örtülü sermaye olarak kabul edilmektedir (Eroğlu, 2014: 116). Türkiye'de kurumlar vergisinin uygulanması noktasında dikkate alınması gereken faktörlerden birisi olması sebebiyle bu husus çalışmanın bu kısmında yer almaktadır.

Türkiye'de kurumlar vergisi uygulamaları için 2003 yılındaki 4842 sayılı kanun önemli bir eşiktir. Bu kanun öncesinde ve sonrasında yapılan değişikliklerin meydana getirdiği farkların anlaşılması adına öncesi ve sonrası aşağıdaki örnekler açıklayıcı olacaktır.

Tablo 4. 2003 Öncesi Türkiye'de Kurumlar Vergisi Örneği

01.01.2003 TARİHİNDEN ÖNCE TÜRKİYE UYGULAMASI	Halka Açık Kurum	Halka Açık Olmayan Kurum
Kurum Kazancı	100	100
Kurumlar Vergisi ve Fon Payı	33	33
Dağıtılan Brüt Kar Payı	67	67
Gelir Vergisi ve Fon Payı	3,685	11,055
Dağıtılan Net Kar Payı	63,315	55,945
Vergi Alacağı	12,663	11,189
Gelir Vergisi Matrahı	75,978	67,134
Hesaplanan Gelir Vergisi	34,190	30,210
Mahsup Edilecek Vergi Alacağı	12,663	11,189
Ödenecek Gelir Vergisi	21,527	19,021
Gelir Vergisi Fon Payı	2,1527	1,9021
Toplam Vergi Yükü	60,3647	64,9781
Efektif Vergi Oranı	%60,36	%64,97

Kaynak: Ozansoy, 2010: 159.

2003 yılından sonraki duruma dair örnekler ise aşağıdaki tabloda gösterildiği gibidir.

Tablo 5. 2003 Sonrası Türkiye'de Kurumlar Vergisi Örneği

01.01.2003 TARİHİNDEN SONRA TÜRKİYE UYGULAMASI			
Kurum Kazancı	10.000	100.000	1.000.000
Kurumlar Vergisi	2.000	20.000	200.000
Gelir Vergisi Stopajı	1.200	12.000	120.000
Dağıtılan Kar	6.800	68.000	680.000
Gelir Vergisi Matrahı	4.000	40.000	400.000
Hesaplanan Gelir Vergisi	Beyan Yok	9.024	135.278
Mahsup Edilecek Stopaj	-	12.000	120.000
Ödenecek Gelir Vergisi	-	-2.976	15.278
Toplam Vergi Yükü	3.200	29.024	335.278
Efektif Vergi Oranı	%32	%29,02	%33,53

Kaynak: Ozansoy, 2010: 161.

Tablo 4 ve tablo 5'te yer alan veriler incelendiğinde kazanılan gelire göre farklı oranların ortaya çıktığı görülmektedir. Bu farklılıkların kendisini göstermesinin temel nedeni 2003 yılı öncesinde yüzde 33 düzeyinde kurumlar vergisinin alınmasının ardından kurumun istisna olmayan kazançlarından dağıtım aşamasında vergi stopajının yapılmasıdır.

Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından açıklanan Türkiye'de kurumlar vergisi verileri aşağıdaki gibidir.

Tablo 6. Türkiye'de Kurumlar Vergisi Verileri

TABLO : 7						
KURUMLAR VERGİSİ TAHSİLATININ GSYH'YA (2009 BAZLI)						
GÖRE ESNEKLİKLERİ						
(1999 - 2016)						
(BİN TL)						
	GSYH	ARTIŞ (%)	KURUMLAR VERGİSİ TAHSİLATI		ARTIŞ (%)	ESNEKLİK
YIL		(1)			(2)	(2/1)
1999	107.164.345	49,06	1.549.525		107,05	2,18
2000	170.666.715	59,26	2.356.787		52,10	0,88
2001	245.428.760	43,81	3.675.665		55,96	1,28
2002	359.358.871	46,42	5.575.495		51,69	1,11
2003	468.015.146	30,24	8.645.345		55,06	1,82
2004	577.023.497	23,29	9.619.359	(*)	11,27	0,48
2005	673.702.943	16,75	11.401.986	(*)	18,53	1,11
2005	673.702.943	16,75	13.583.291	(**)	18,89	1,13
2006	789.227.555	17,15	12.447.354	(**)	-8,36	-0,49
2007	880.460.879	11,56	15.718.474	(**)	26,28	2,27
2008	994.782.858	12,98	18.658.195	(**)	18,70	1,44
2009	999.191.848	0,44	20.701.805	(**)	10,95	24,71
2010	1.160.013.978	16,10	22.854.846	(**)	10,40	0,65
2011	1.394.477.166	20,21	29.233.725	(**)	27,91	1,38
2012	1.569.672.115	12,56	32.111.820	(**)	9,85	0,78
2013	1.809.713.087	15,29	31.434.581	(**)	-2,11	-0,14
2014	2.044.465.876	12,97	35.163.517	(**)	11,86	0,91
2015	2.338.647.494	14,39	37.009.625	(**)	5,25	0,36
2016	2.608.525.749	11,54	46.898.425	(**)	26,72	2,32

Kaynak: http://www.gib.gov.tr/fileadmin/user_upload/VI/GBG/Tablo_7.xls.htm , Erişim

Tarihi: 15.01.2018.

Not: 1999-2005 kurumlar vergisi rakamları mahalli idare ve fon payları hariç red ve iadeler dahil tutarlardır.

(*) Önceki yıllarla aynı baza getirmek için, rakamlara red ve iadeler dahil edilmiştir.

(**) 2006 - 2016 yılları Bütçe Kanunu'nda Mahalli İdare ve Fon Payları ile red ve iadeler dahil olduğundan, aynı baza getirmek için rakamlara Mahalli İdare ve Fon Payları ile red ve iadeler dahildir.

Tablo 6 üzerinde 1999 yılından başlayarak en son açıklanan 2016 yılı verilerini de içerecek şekilde kurumlar vergisi kapsamındaki tahsilat, artış ve esneklik konusunda değerlendirmeler yapılmıştır.

Türkiye'de kurumlar vergisinin uygulanmasına ilişkin yapılan değerlendirmeler, yıllara göre değişikliklerin Kurumlar Vergisi Açısından farklılıklar gösterdiğini ortaya koymuştur. Yıllara göre düzenli olarak artış gösteren kurumlar vergisi gelirlerinin yanı sıra kurumlar vergisi mükelleflerinin sayısı da günden güne artış gösterdiği görülmektedir.

1.2.4. Kurumlar Vergisi İle İlgili Sorunlar

Doğrudan yabancı yatırımlar, kurumlar vergisi gelirlerinin şekillenmesinde etkili olmaktadır (Sarısoy ve Koç, 2010: 134). Bu nedenle kurumlar vergisi ile ilgili sorunlar kapsamında doğrudan yabancı yatırımların varlığı olağan karşılanmaktadır. Yatırımların süresi ve yatırımların miktarı ile ilgili karşılaşılan sorunlar, doğrudan yabancı yatırımlar ve kurumlar vergisiyle ilgili sorunlar kapsamında verilebilecek örnekler arasındadır.

Kurumlar vergisiyle ilgili sorunlara çözüm önerileri getirilebilmesi için öncelikle sağlıklı bir şekilde sorun tespitinin yapılması gerekmektedir. Böylece hangi konuda iyileştirme yapılacağına dair adım atılmış olacaktır. Bu durum göz önünde bulundurulmak suretiyle kurumlar vergisiyle ilgili yaşanan sorunlar aşağıdaki alanlarda olmaktadır denilebilir. Başka bir deyişle kurumlar vergisiyle ilgili çözüm bekleyen konular aşağıdaki gibidir (Yavuz, 2008: 88):

- i. Kurumlar vergisi oranı ile ilgili sorunlar,
- ii. İndirim-istisna-muafiyet ile ilgili sorunlar,
- iii. Vergi mükellefi denetimi ile ilgili sorunlar,
- iv. Kurumlar vergisinin yansıması ile ilgili sorunlar,
- v. Serbest bölge uygulamaları ile ilgili sorunlar şeklindedir.

Yukarıdaki konulara getirilecek çözüm önerilerinin başında kurumlar vergisi oranlarının düzenlenmesinin olduğu düşünülmektedir. Denetim faaliyetlerine standart ve eşitlik getirilmesi, yapılabilecek olanlar arasındadır. Vergi mükelleflerine uygulanacak olan indirim ve muafiyet gibi konuların belirli bir düzene koyulması da kurumlar vergisi ile ilgili sorunlara çözüm önerileri arasında yer almaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM

2. KURUMLAR VERGİSİNİN MÜKELLEFLERİ

Çalışmanın ikinci bölümü, kurumlar vergisinin mükelleflerinin incelenmesine ayrılmıştır. Kurumlar vergisinin mükellefleri hakkında yapılacak olan incelemede ilk olarak mükellef taraflara ilişkin bilgi verilecektir. Ardından kurumlar vergisinde mükellef türleri ile mükellef tutumlarına ilişkin açıklama getirilecektir. Mükelleflerin vergi davranışlarını nelerin etkilediği bu kısımdaki bir diğer araştırma konusu olarak görünmektedir. Kurumlar vergisindeki istisna durumların incelenmesi ve literatür taraması birlikte çalışmanın ikinci bölümü tamamlanacaktır.

2.1. Kurumlar Vergisinin Mükellefleri

Kurumlar vergisinin mükellefleri, vergi ahlakının oluşmasında etkili olmaktadır (Aşan, 2014: 74). Vergi toplama ile ilgili konular ekonomik faktörlerin yanında sosyal ve kültürel faktörler ile ilişkili olduğu için kurumlar vergisi mükelleflerinin süreç içerisinde takınacağı tutum oldukça önemlidir. Kurumlar vergisinin mükellefleri hakkındaki incelemede bu durum göz önünde bulundurularak ilerleme kaydedilecektir.

Vergi mükellefliliği konusu, vergiyle ilgili kanunlar aracılığıyla açıklanmaktadır (Çetin ve Gökbnar, 2010: 25). Toplumlarda kanunlara göre değişmekle birlikte mükelleflerin farklı hakları bulunmaktadır. Kurumlar vergisinin mükellefleri gereğince sermaye şirketleri, iktisadi kamu kurumları, kooperatifler, dernek ve vakıflar, iş ortaklıkları başlıkları altında araştırma gerçekleştirilecektir.

Vergi rekabeti, kurumlar vergisinin tarihi gelişimini etkileyen faktörlerden birisidir. Vergi rekabetinde taraflara göre yatay ve dikey vergi rekabetinden bahsedilmesi mümkündür. Vergi rekabetinin ayrımında dikkate alınması gereken hususlardan birisi de yararlı ve zararlı rekabettir. Vergi rekabetinin uluslararası düzeyde bir konu olması sebebiyle vergilendirme açısından önemli bir yeri olduğu bilincine sahip olmak gerekmektedir (Yurdadoğ ve Albayrak, 2017: 126).

Kurumlar vergisinin uygulanmasında mükelleflerde vergi bilinci meydana getirmek hedef olmalıdır. Çünkü vergi bilincine sahip olan mükellefler, vergilerini zamanında ödeyerek vergi konusunda olumlu yönde katkılar sağlamaktadır (Buyrukoğlu ve Erasa, 2012: 116). Böylece vergi kaçakçılığının da önüne geçilmiş olacaktır. Vergi bilinci ve Türkiye'de uygulanması, vergi konusunda iyileştirme sağlamak açısından önemlidir. Vergi bilinci ile ilişkilendirilebilecek olan hususlardan birisi de bilişim teknolojileridir. Bilişim teknolojileri hem süreçleri kolaylaştırma hem de vergi bilincini artırmak suretiyle ülke ekonomisine katkıda bulunmaktadır (Egeli ve Diril, 2014: 33).

2.1.1. Sermaye Şirketleri

Kurumlar vergisi mükellefi olan sermaye şirketleri şahıs şirketi ya da sermaye şirketi niteliği taşıyabilir. Sermaye şirketleri ve kurumlar vergisi mükellefi konusu şu şekilde açıklanmaktadır: “Türk Ticaret Kanunu’na göre şirketler şahıs ve sermaye şirketleri olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Şahıs şirketleri kolektif ve adi komandit şirketlerden oluşurken sermaye şirketleri ise anonim, limitet ve eshamlı komandit şirketlerden oluşmaktadır” (Yavuz, 2008: 50).

2.1.2. İktisadi Kamu Kurumları

Kurumlar vergisinde iktisadi kamu kuruluşlarının yer almasının sebebi, rekabet eşitliğinin sağlanması olarak görünmektedir. İktisadi kamu kuruluşlarının bağlılığı devlet, özel idare, belediye, farklı kamu idari müesseselerine olabilir. İktisadi kamu kurumlarının kurumlar vergisi kapsamında yer alması konusunun Kurumlar Vergisi Kanununun içeriğinde yer alan bir madde ile hükme bağlandığı bilinmektedir (Kurbetçi, 2010: 8).

2.1.3. Kooperatifler

Kurumlar vergisinin mükelleflerinden kooperatiflerin içeriği şu şekilde açıklanmaktadır: “Kurumlar Vergisi Kanunu’nun 2. maddesinde kooperatiflerin, 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu’na veya özel kanunlarına göre kurulan kooperatifler ile benzer nitelikteki yabancı kooperatifleri ifade ettiği belirtilmiş,

ancak kooperatifler türleri itibarıyla tek tek sayılmamıştır. Bu çerçevede, hangi türde olursa olsun kooperatifler kurumlar vergisi mükellefi olarak kabul edilmektedir. Okul kooperatifleri gibi dernek veya adi şirket mahiyetinde olanlar kurumlar vergisi uygulaması itibarıyla kooperatif sayılmayacaktır” (Oruç, 2013: 12).

2.1.4. Dernek ve Vakıflara ait İktisadi İşletmeler

Dernek ve vakıfların kurumlar vergisi mükellefi olma durumu, Kurumlar Vergisi Kanunundaki ikinci maddede açıklanmaktadır. Dernek ve vakıfların sahibi oldukları işletmelerin derneğe veya vakıfa bağlı olmasının yanı sıra sermaye şirketi ya da kooperatif şeklinde kurulmamış olması gerekmektedir birlikte ticari-sınai-zirai alanlarda sürekli bir şekilde faaliyetlerine devam ediyor olması gerekmektedir (Dil, 2014: 18). Ancak böyle bir durumda yürütülen faaliyetlere ilişkin devamlılıktan ve dernekler ile vakıfların kurumlar vergisi mükellefi olma durumundan bahsedilmesi mümkün olmaktadır.

2.1.5. İş Ortaklıkları

Kurumlar vergisinin mükellefleri kapsamında son olarak iş ortaklıklarına değinilecektir. İş ortaklıkları, bir işle ilgili sorumlulukların birlikte üstlenilmesi ve kara ortak olunmasını açıklamaktadır. Bu noktada ortaklıklar kurumların kendi aralarında olabileceği gibi şahıs ortaklıklarının kurulması yoluyla da olabilir. Kurumlar vergisi ve iş ortaklıkları kapsamında bilinmesi gereken en temel husus iş ortaklıklarının ortaklara ek avantaj sağlayan bir yapısı olmamasına karşın kayda değer düzeyde dezavantaj içeren bir yapıda olabileceğidir (Kurbetçi, 2010: 11). Kurumlar vergisinde iş ortaklıklarının bu niteliği sebebiyle kurulacak olan ortaklıklarda kapsamlı araştırmalar yapılmasında fayda vardır.

2.2. Kurumlar Vergisinde Mükellef Türleri

Kurumlar vergisinde mükellef türleri denildiğinde iki tür akla gelmektedir. Bunlar dar ve tam mükellefiyet olarak açıklanmaktadır. Çalışmanın bu kısmında

kurumlar vergisinde mükellefiyet türleri farklı başlıklar altında yüzeysel bir biçimde incelemeye alınacaktır.

2.2.1. Dar Mükellefiyet

“Dar mükellefiyet, Türkiye’de yerleşmiş olmayan gerçek kişi ve kurumların Türkiye’de elde ettikleri kazanç ve iratların vergilendirilmesini amaçlayan ve mülkilik ilkesine dayanan bir mükellefiyet şeklidir” (Öner, 2014: 369). Buradan hareketle dar mükellefiyet kapsamında yer alan kurumların Türkiye’de elde ettikleri kazanç üzerinden vergilendirmeye tabii tutuldukları değerlendirmesini yapmak mümkündür. Mülkilik ilkesinin bulunması, bu mükellefiyet türü için temel ayırt edici niteliklerden bir tanesidir.

Kurumlar vergisinde dar mükellefiyet kapsamına giren kazançlar aşağıdaki gibidir (Alptekin, 2013: 162):

- i. Türkiye’de temsilcisi olan ya da işyeri olan kurumların sağladığı kazançlar,
- ii. Türkiye sınırları içerisinde yer alan zirai işletmelerin elde ettiği kazançlar,
- iii. Türkiye’deki serbest meslek kazançları,
- iv. Taşınır ve taşınmazlar aracılığıyla elde edilen kira gelirleri,
- v. Menkul sermaye iratları,
- vi. Türkiye’de elde edilen diğer kazanç ve iratlar şeklindedir.

Sıralanan maddelerden anlaşılacağı üzere kurumlar vergisinde dar mükellefiyetin sahip olduğu içerikte birtakım sınırlandırmalardan bahsedilmektedir. Bu mükellefiyet türünde iş veya kanuni merkezlerinin her ikisinin de Türkiye dışında olması söz konusudur.

2.2.2. Tam Mükellefiyet

Tam mükellefiyetin ortaya çıkması ise vergilendirme faaliyetlerinde kişisellik ilkesinin varlığı ile birlikte gerçekleşmiştir (Öner, 2014: 366). Kurumlar vergisinde tam mükellefiyet türü, elde edilen gelirin özelliğı ve gelirin içerdikleri bakımından dar mükellefiyete benzer bir yapıdadır. Ancak yine de tam mükellefiyetin dar mükellefiyete oranla farklı bir biçimde vergilendirmeye tabi tutulduğunun göz ardı edilmemesi gerekmektedir.

Kurumlar vergisinde tam mükellefiyetten bahsedilebilmesi için iş ya da kanuni merkezlerden bir tanesinin Türkiye sınırları içerisinde olması yeterli görünmektedir. Bu nedenle kurumlar vergisinde tam mükellefiyetin Türkiye sınırları içinde ve Türkiye sınırları dışında elde edilen kazançları kapsamı söz konusu olabilir (Alptekin, 2013: 161). Bu da kurumlar vergisinde tam mükellefiyetin sahip olduğı içeriğın ayırt edici yönleri arasında yer almaktadır.

2.3. Kurumlar Vergisinde Mükelleflerin Vergiye Yönelik Davranışlarını Etkileyen Faktörler

Mükelleflerin kurumlar vergisine yönelik davranışlarını etkileyen faktörler objektif ve sübjektif faktörler olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Sübjektif faktörler arasında vergi ahlakı, vergi bilinci ve demografik özelliklerin varlığından bahsedilmektedir. Objektif faktörler ise ekonomik ve siyasi yapının etkisiyle ortaya çıkan, mükellefin kendisinden bağımsız olan faktörlerin varlığını içermektedir (Bedir, v.d, 2016: 81). Konuyla ilgili geçerliliğı yüksek veriler ortaya koyabilmek için sınıflandırma yapılarak incelemelerde bulunulmasında fayda olduğı anlaşılmaktadır.

Muhasebe mesleğini yürüten kişi ya da kişiler, vergi mükelleflerinin davranışlarını etkileyebilir (Organ ve Yegen, 2013: 242). Özellikle vergi bilinci ve vergi ahlakı konusunda muhasebe alanında çalışan bireylerin mükelleflerin tutumunu etkilemesi söz konusu olmaktadır. Bu sebeple vergi mükelleflerinin davranışlarını

etkileyen faktörler arasında muhasebe alanında çalışan bireylerin göz ardı edilmemesinde fayda vardır.

Fiş-fatura duyarlılığı ve vergi iadesi sistemi, Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde son derece önemlidir. Çünkü bu konuda gelişen duyarlılıkla birlikte ekonomik kalkınma, piyasa düzeni, kamu hizmetlerinin güvence altına alınması gibi süreçler etkilenmektedir. Ayrıca kayıt dışı ekonominin minimize edilmesi de bu sayede mümkün olmaktadır. Vergi mükelleflerinin davranışlarını etkileyen faktörler arasında fiş-fatura duyarlılığına yer verilmesi, aynı zamanda piyasadaki rekabet şartlarının yerine getirilmesi ile ilişkilidir (Özdemir ve Ayvalı, 2007: 67). Gelişmekte olan ülkelerde kayıt dışılığın daha yüksek düzeyde olması sebebiyle bu konudaki duyarlılığın daha önemli bir yapıda olduğunun yinelenmesinde fayda vardır.

Kurumlar vergisinde mükelleflerin davranışlarını etkileyen temel faktör, vergi oranlarıdır. Vergi oranlarıyla ilgili Türkiye'de ulaşılan bazı veriler aşağıda tablo halinde gösterilmiştir.

Tablo 7. 2018'e Kadar Kurumlar Vergisi Oranlarının Gelişimi

Yıllar	Sermaye Şirketleri +	İktisadi Devlet Teşebbüsleri
1950 – 1959	10	35
1960 – 1967	20	35
1968- 1979	25	35
1980 - 1981	50	35
Yıllar	Tüm Mükellefler	
1982 – 1984	40	
1985 – 1993	46	
1994 – 1998	25	
1999 – 2003	30	
2004	33	
2005	30	
2006	20	
2018	22	

Kaynak: Vergi kanunlarından derlenerek tarafımızdan oluşturulmuştur.

Tablo 7’de görüldüğü üzere Türkiye’de kurumlar vergisi oranları birçok kez değişime uğramıştır. Yaşanan bu değişimler kurumlar vergisi konusunda istikrarın yaşanmasının önünde engel niteliği teşkil etmiştir. Mükelleflerin yaklaşımı açısından değerlendirme yapılacak olduğunda ise vergi oranlarının düşmesiyle birlikte vergi ile ilgili yükümlülüklerin yerine getirilmesindeki istek artmakta iken kurumlar vergisi oranlarının artması durumunda ise mükelleflerin sahip oldukları istek büyük oranda ortadan kaybolmaktadır.

Mükelleflerin kurumlar vergisini tam anlamıyla ödemelerinin önünde engel niteliği taşıyan hususlara dair yapılan incelemeler neticesinde aşağıdaki hususların varlığı tespit edilmiştir (Bedir vd., 2016: 82):

- i. Vergi oranlarının yüksek olması,
- ii. Vergi gerekliliği konusunda kamuoyunun yeterince aydınlatılmaması,
- iii. Biçimsel yükümlülüklerin çokluğu,
- iv. Vergi reformlarının yapılmasında yetersiz kalınması,
- v. Vergi bilincinin oluşmaması,
- vi. Yeterli vergi ahlakının bulunmaması,
- vii. Vergi sisteminin yeterince etkili olmaması şeklindedir.

Görüldüğü üzere bireylerin vergiye olan yaklaşımlarının yanı sıra devletin vergi sistemi konusunda gerekli adımları atmada yetersiz kalması, vergi mükelleflerinin tutumunu etkilemektedir.

Vergi afları, kurumlar vergisi mükelleflerinin davranışlarını etkileyen faktörlerden bir diğeridir. Vergi afları, mükelleflerin vergiyle ilgili sorumluluklarını yeniden gözden geçirme ve ikna edilmesi ile ilgili bir süreçtir (Savaşan, 2006: 46). Bu nedenle vergi aflarından faydalanma ya da faydalanamama durumu, kurumlar vergisi mükelleflerinin davranışlarını etkileyen faktörler arasındaki yerini almaktadır.

Vergi ödeme ya da vergi ödememe tutumlarını etkileyen pek çok faktörden bahsedilmesi mümkündür. Alanyazında yapılan çalışmalarda bu faktörler aşağıdaki gibi sıralanmaktadır (Ömürbek vd., 2007: 104):

- i. Vergi kaçırma arzusu,

- ii. Vergiden kaçma isteği,
- iii. Vergi yükünün yüksek olması,
- iv. Vergi ödemesi konusunda ödeme güçlükleri yaşamak,
- v. Denetimler,
- vi. Yaptırımlar şeklindedir.

Görüldüğü üzere vergi mükellefinin vergiye karşı yaklaşımının yanında içinde bulunduğu ekonomik durum, devletin vergi konusundaki düzenlemeleri ve karşılaşılan vergi oranları, mükelleflerin vergi ödeme ya da vergi ödememe konusundaki tutumlarını etkileyen bir faktör olarak görünmektedir.

Mükelleflerin vergiye karşı tutumlarını etkileyen faktörler arasında marjinal vergi oranlarının algılanışı, vergi karmaşıklığı, vergilendirme konusundaki teşvikler, vergi göze çarpması, vergi konusundaki adalet gibi faktörlerin varlığı söz konusudur (Fochmann vd., 2010: 1). Vergileri düzenleyen taraf olarak devletin sorumluluğundaki bu konularda yapılacak olan etkili düzenlemelerle birlikte söz konusu faktörlerin mükellef tutumlarını olumlu yönde etkilemesi söz konusu olacaktır.

2.4. Kurumlar Vergisinde Mükelleflerin Tutumları

Kurumlar vergisinde mükellefiyetinin kapsamının belirlenmesi, önemli bir ölçüttür (Öner, 2014: 378). Bu ölçüt, mükelleflerin tutumlarının şekillenmesinde doğrudan etkili olmaktadır. O halde kurumlar vergisinde mükelleflerin tutumlarının mükellefiyet türünün etkisi altında olduğu çıkarımını yapmak yanlış olmayacaktır.

Devletler ve vergi mükellefleri arasında anlaşmazlıkları ortaya çıkaran faktörlerden birisi de kamu kaynağı vergileridir. Mükelleflerin kamu kaynağı vergilerine karşı olumsuz tutum ve davranışları, vergi anlaşmazlıklarının yaşanmasına neden olmaktadır (Taytak, 2010: 496). Yaşanan anlaşmazlıklar mükelleflerin tutumlarını etkilemesi sebebiyle önem ifade etmektedir ve çalışmanın bu kısmında yer almıştır. Daha önce de ifade edildiği üzere bu konuda çözüme ulaşmak için pek çok girişim olsa da sürdürülebilir bir sonuca varılması için vergi

bilincinin oluşturulmasına yönelik adımların atılması ve vergi konusunda kolaylaştırıcı girişimlerin olması gerekmektedir.

Vergilemeye ilişkin olarak mükelleflerin tutumları değerlendirmesi yapılırken psikolojik tutumların da değerlendirmeye alınması söz konusudur (Hazman, 2009: 54). Psikolojik tutumun ele alınması ile birlikte toplumun genelinin vergiye karşı olan yaklaşımının belirlenmesi gerçekleşecektir. Bu sebeple kurumlar vergisinde mükelleflerin tutumu konusunda psikolojik tutumlara dikkat edilmesinde fayda vardır denilebilir.

Daha önceki kısımlarda kurumlar vergisindeki mükellefler hakkında değinilen bilgilerle örtüşen bahsi geçen kurumlar vergisi mükellefleri, genellemenin uzak bir biçimde kurumlar vergisi kanununun ilk maddesinde açıklanmıştır.

“Bir kişi herhangi bir yerel verginin mükellef olmayabilir fakat bu konuda bilgi edinmiş olabilir. Dolayısıyla bu kişinin yerel vergiler konusunda bilinçli olduğunu söylemek mümkün olduğundan, yerel vergi bilinci değerlendirmesinde kişinin bu konudaki tutumları da dikkate alınmalıdır” (Korlu vd., 2016: 447). Bu ifadelerden hareketle vergi bilincinin mükelleflerin tutumlarının da ötesinde vergiye karşı fikirleri etkileyen bir yapıda olabileceği anlaşılmaktadır. Vergi mükellefi olunmaması durumunda da bu hususlar geçerliliğini korumaktadır.

Mükelleflerin vergiye karşı tutumlarında en temel belirleyici vergi oranları olarak görünmektedir. vergi oranlarının yanında vergi tabanındaki değişimler ve vergi yüküne etki eden faktörler mükelleflerin vergiye karşı tutumları üzerinde etkisini göstermektedir (Blaufus vd., 2013: 1). Vergi oranı konusundaki değişimlerin artış yönünde olması mükelleflerin vergi ödemekten kaçınmasına neden olmakta iken vergi oranlarının indirimle uğraması durumunda ise vergi ödeme konusundaki isteğin artış göstermesi beklenmektedir.

Vergilerin toplanması sonrasında devletin halka sunduğu hizmetler, mükelleflerin vergiye karşı tutumlarını etkileyen temel faktörlerden birisidir. Mükellefler bu noktada devletlerden yüksek standartlarda hizmet sunumu beklemektedir (Swift, 2006: 1)

Türkiye'de kurumlar vergisinin tutumları hakkında fikir verecek olan veriler aşağıdaki tablo üzerinde gösterildiği gibidir.

Tablo 8. Türkiye'de Kurumlar Vergisi Mükellefleri ile İlgili Veriler

Yıllar	Kurumlar Vergisi Faal Mükellef Sayıları	Kurumlar Vergisi Mükellef Sayısının Artış Oranı (%)	Gelir Vergisi Faal Mükellef Sayıları	Gelir Vergisi Mükellef Sayısının Artış Oranı (%)
1990	142.995	9,13	1.859.324	4,18
1991	155.920	9,04	1.960.817	5,46
1992	189.859	21,77	1.919.447	-2,11
1993	232.091	22,24	1.865.253	-2,82
1994	280.393	20,81	1.859.082	-0,33
1995	319.698	14,02	1.829.995	-1,56
1996	406.830	27,25	1.766.314	-3,48
1997	472.899	16,24	1.780.142	0,78
1998	533.282	12,77	1.882.489	5,75
1999	560.411	5,09	1.988.007	5,61
2000	581.574	3,78	2.080.877	4,67
2001	565.556	- 2,75	1.768.653	-15,00
2002	585.981	3,61	1.729.260	-2,23
2003	605.020	3,25	1.735.722	0,37
2004	632.093	4,47	1.774.568	2,24
2005	593.166	-6,16	1.691.499	-4,68
2006	608.981	2,67	1.712.719	1,25
2007	634.569	4,20	1.724.366	0,68
2008	640.679	0,96	1.701.865	-1,30
2009	640.786	0,02	1.683.308	- 1,09
2010	652.009	1,75	1.693.316	0,59
2011	663.967	1,83	1.703.754	0,62
2012	662.190	-0,27	1.760.785	3,35
2013	662.909	0,11	1.798.056	2,12
2014	673.920	1,66	1.798.738	0,04
2015	699.904	3,86	1.827.180	1,58
2016	721.524	3,09	1.819.492	- 0,42

Kaynak: http://www.gib.gov.tr/sites/default/files/fileadmin/user_upload/VI/AIGMS/2017/TABLO_1.xls.htm Erişim Tarihi: 23.01.2018.

Tablo 8’de görüldüğü üzere Türkiye’de kurumlar vergisi mükelleflerinin gelişimi inişli çıkışlı olmuştur. Kurumlar vergisi oranlarının çok fazla değişmiş olması, ülkemizde yaşanan ekonomik krizlerin böyle bir sonucun ortaya çıkmasındaki temel etkidir. Kurumlar vergisi mükelleflerinin değişimlerinin sadece oransal olarak değil sayı olarak da artış ya da azalma eğilimlerinin farklılaştığı dönemlerin bulunduğu tespit edilmiştir. Tüm bu veriler eşliğinde kurumlar vergisi mükelleflerinin davranışlarının değişken bir yapıda olduğu ve yıllara göre öngörülemez bir biçimde değişiklik gösterdiği değerlendirilmesini yapmak mümkündür.

Kurumlar vergisinde mükellef tutumları konusunda vergi kesintilerinin etkisi gözlenmektedir. Vergi kesintileri tam mükellefiyet ya da dar mükellefiyete göre farklılık göstermektedir. Bu farklılığı meydana getiren hususlar arasında kurumların yapısı, iş ortaklıkları, faaliyet biçimini saymak mümkündür (Alptekin, 2013: 189). Verginin kesintisi konusunda değinilen farkların etkisiyle vergilerde belirlenen oranlarda kesinti yapılmaktadır.

Kurumlar vergisi mükelleflerinin tutumları vergi ödeme gücü, vergi ahlakı, vergi bilinci, eğitim düzeyi, aile ölçeği, devlete karşı bağlılık seviyesi, siyasi iktidara olan bakış açısı, kamu hizmetlerinin etkin bir şekilde kullanımı gibi genel faktörlerin yanı sıra vergi mükelleflerinin demografik özelliklerine –yaş, cinsiyet, din, ırk, medeni durum, yapılan iş gibi- bağlı bir biçimde şekillenmektedir (Akbulut, 2014: 7).

Ülkelerin uzun zamandan bu yana vergi bilinci oluşturmaya yönelik girişimler içerisinde olduğu bilinmektedir. Bu durum kurumlar vergisinin Türkiye’de uygulanması için de geçerlidir. Eğitim sisteminde vergi bilincine yönelik hususların yer alması, bazı ülkelerin başvurduğu bir sistem olarak görünmektedir (Gergerlioğlu ve Mcgee, 2017: 383). Kurumlar vergisinin Türkiye’de uygulanması açısından böyle bir durum henüz gerçekleşmemiştir.

Vergi uyumu, kurumlar vergisinin uygulanması açısından önemli noktalardan bir diğeridir. Mükelleflerin vergi ödeme ya da vergi kaçırma gibi konularda ne şekilde karar aldıkları ve bu kararlarda nelerin belirleyici konumda olduğu, vergi

uyumu kapsamındadır (Güner, 2008: 12). Bu nedenle verginin uygulanması konusunda vergi uyumunun önemli bir etki niteliği taşıdığı göz önünde bulundurulması gerekmektedir.

2.5. Kurumlar Vergisinde İstisna Durumlar

Kurumlar vergisinde genel hatlarıyla 11 adet istisnadan bahsedilmektedir. Bu istisnalar aşağıdaki gibi sıralanmaktadır (Kurbetçi, 2010: 29):

- i. İştirak kazançları istisnası,
- ii. Yurt dışı iştirak kazançları istisnası,
- iii. Yurt dışı iştirak hissesi satış kazancı istisnası,
- iv. Emisyon primi kazanç istisnası,
- v. Yatırım fon ve ortaklıkları kazanç istisnası,
- vi. Gayrimenkul ve iştirak hissesi satış kazancı istisnası,
- vii. Bankalara ve TMSF borçlu durumda olan kurumlar ve bankalara tanınan istisna,
- viii. Yurt dışı şube kazançları istisnası,
- ix. Yurt dışı inşaat-onarım-montaj-teknik hizmetler kazancı istisnası,
- x. Özel okul ve rehabilitasyon merkezi işletilmesine ilişkin kazanç istisnası,
- xi. Risturn istisnası şeklindedir.

Sıralanan maddelerin her birisi kurumlar vergisinin sahip olduğu geniş içeriğin bir yansıması olmakla birlikte her bir istisnanın farklı koşulların beraberinde getirdiğini söylemek mümkündür.

Kurumlar vergisine istisna durumlar kapsamında değinilmesi gereken hususlardan birisi de yurt dışında yürütülen teknik hizmetler kapsamında ülkelerin mevzuatları arasında farklılıklar olmasıdır. Bu durumda şirketlerin elde ettikleri kazançlar için kurumlar vergisi şartları aranmamaktadır. Böyle bir istisnanın olabilmesi için ana sözleşmede şirketin özel amaç için kurulduğunun belirtilmesi gerekmektedir (Alptekin, 2013: 168).

Vergi harcamaları raporunda kurumlar vergisinin istisna durumlarına yönelik örnekler aktarılmıştır. Bunlardan birisinde kurumlar vergisi istisnaları şu şekilde açıklanmaktadır: “Kurumların, en az iki tam yıl süreyle aktiflerinde yer alan taşınmazlar ve iştirak hisseleri ile aynı süreyle sahip oldukları kurucu senetleri, intifa senetleri ve rüçhan haklarının satışından doğan kazançların % 75’lik kısmı. Bu istisna, satışın yapıldığı dönemde uygulanır ve satış kazancının istisnadan yararlanan kısmı satışın yapıldığı yılı izleyen beşinci yılın sonuna kadar pasifte özel bir fon hesabında tutulur. Ancak satış bedelinin, satışın yapıldığı yılı izleyen ikinci takvim yılının sonuna kadar tahsil edilmesi şarttır. Bu süre içinde tahsil edilmeyen satış bedeline isabet eden istisna nedeniyle zamanında tahakkuk ettirilmeyen vergiler ziyana uğramış sayılır” (Vergi Harcamaları Raporu Ekim 2014).

2.6. Kurumlar Vergisinin Uygulanmasına İlişkin Dünyadan Örnekler

Ülkelerin kurumlar vergisi uygulamaları ve bunun neticesinde elde ettikleri kurumlar vergisi gelirlerinin farklı düzeylerde olması söz konusu olmaktadır. Bu durumu açıklamada aşağıdaki ifadelerin açıklayıcı rol üstlenmesi beklenmektedir: “Yasal kurumlar vergisi oranlarındaki önemli düşümlere rağmen kurumlar vergisi geliri birçok OECD ülkesinde diğer vergi gelirlerindeki ve GSYİH’deki artıştan daha yüksek olmuştur. Küçük ve orta ölçekli ülkeler kurumlar vergisinden büyük gelir elde ederken; büyük ölçekli ülkelerde, Japonya hariç, kurumlar vergisi oranlarındaki düşüş ile uyumsuz bir gelişme yaşanmış ve gelir artışı gözlenmemiştir” (Çelikkaya, 2010: 44).

Kurumlar vergisi oranlarına ilişkin dünyada ulaşılan veriler aşağıdaki tabloda gösterildiği gibidir.

Tablo 9. 2003-2009 Yılları Arasında Bazı Ülkelerde Kurumlar Vergisi Oranları

ÜLKE	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
ABD	34.00	34.00	40.00	40.00	40.00	40.00	40.00
Almanya	39.58	38.29	38.31	38.34	38.36	29.51	29.44
Arjantin	35.00	35.00	35.00	35.00	35.00	35.00	35.00
Avusturalya	30.00	30.00	30.00	30.00	30.00	30.00	30.00
Avusturya	34.00	34.00	25.00	25.00	25.00	25.00	25.00
Belçika	33.99	33.99	33.99	33.99	33.99	33.99	33.99
Birleşik Krallık	30.00	30.00	30.00	30.00	30.00	30.00	28.00
Brezilya	34.00	34.00	34.00	34.00	34.00	34.00	34.00
Bulgaristan	23.50	19.50	15.00	15.00	10.00	10.00	10.00
Çek Cumhuriyeti	31.00	28.00	26.00	24.00	24.00	21.00	20.00
Çin	33.00	33.00	33.00	33.00	33.00	25.00	25.00
Danimarka	30.00	30.00	28.00	28.00	25.00	25.00	25.00
Estonya	26.00	26.00	24.00	23.00	22.00	21.00	21.00
Finlandiya	29.00	29.00	26.00	26.00	26.00	26.00	26.00
Fransa	34.33	34.33	33.83	33.33	33.33	33.33	33.33
Güney Kıbrıs	15.00	15.00	10.00	10.00	10.00	10.00	10.00
Güney Kore	29.70	29.70	27.50	27.50	27.50	27.50	24.20
Hollanda	33.00	34.50	31.50	29.60	25.50	25.50	25.50
İrlanda	12,5	12,5	12,5	12,5	12,5	12,5	12,5
İspanya	35.00	35.00	35.00	35.00	32.50	30.00	30.00
İsrail	36.00	35.00	34.00	31.00	29.00	27.00	26.00
İsveç	28.00	28.00	28.00	28.00	28.00	28.00	26.30
İsviçre	25.00	24,1	21,99	21,3	20,63	19,2	18,96
İtalya	38.25	37.25	37.25	37.25	37.25	31.40	31.40
Japonya	42.00	42.00	40.69	40.69	40.69	40.69	40.69
Kanada	36.60	36.10	36.10	36.10	36.10	33.50	33.00
Macaristan	18.00	16.00	16.00	16.00	16.00	16.00	16.00
Malezya	25.00	28.00	28.00	28.00	27.00	26.00	25.00
Norveç	28.00	28.00	28.00	28.00	28.00	28.00	28.00

Polonya	27.00	19.00	19.00	19.00	19.00	19.00	19.00
Portekiz	25.00	27.50	27.50	27.50	25.00	25.00	25.00
Romanya	25.00	25.00	16.00	16.00	16.00	16.00	16.00

Kaynak: <https://home.kpmg.com/xx/en/home/services/tax/tax-tools-and-resources/tax-rates-online/corporate-tax-rates-table.html> Erişim Tarihi: 23.01.2018.

Tablo 10. 2010-2017 Yılları Arasında Bazı Ülkelerde Kurumlar Vergisi Oranları

ÜLKE	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
ABD	40.00	40.00	40.00	40.00	40.00	40.00	40.00	40.00
Almanya	29.41	29.37	29.48	29.55	29.58	29.72	29.72	29.79
Arjantin	35.00	35.00	35.00	35.00	35.00	35.00	35.00	35.00
Avusturalya	30.00	30.00	30.00	30.00	30.00	30.00	30.00	30.00
Avusturya	25.00	25.00	25.00	25.00	25.00	25.00	25.00	25.00
Belçika	33.99	33.99	33.99	33.99	33.99	33.99	33.99	33.99
Birleşik Krallık	28.00	26.00	24.00	23.00	21.00	20.00	20.00	19.00
Brezilya	34.00	34.00	34.00	34.00	34.00	34.00	34.00	34.00
Bulgaristan	10.00	10.00	10.00	10.00	10.00	10.00	10.00	10.00
Çek Cumhuriyeti	19.00	19.00	19.00	19.00	19.00	19.00	19.00	19.00
Çin	25.00	25.00	25.00	25.00	25.00	25.00	25.00	25.00
Danimarka	25.00	25.00	25.00	25.00	24.50	22.00	22.00	22.00
Estonya	21.00	21.00	21.00	21.00	21.00	20.00	20.00	20.00
Finlandiya	26.00	26.00	24.50	24.50	20.00	20.00	20.00	20.00
Fransa	33.33	33.33	33.33	33.33	33.33	33.33	33.30	33.33
Güney Kıbrıs	10.00	10.00	10.00	12,5	12,5	12,5	12,5	12,5
Güney Kore	24.20	22.00	24.20	24.20	24.20	24.20	24.20	22.00
Hollanda	25.50	25.00	25.00	25.00	25.00	25.00	25.00	25.00
İrlanda	12,5	12,5	12,5	12,5	12,5	12,5	12,5	12,5
İspanya	30.00	30.00	30.00	30.00	30.00	28.00	25.00	25.00
İsrail	25.00	24.00	25.00	25.00	26.50	25.00	25.00	24.00

İsveç	26.30	26.30	26.30	22.00	22.00	22.00	22.00	22.00
İsviçre	18,75	18,31	18,06	18,01	17,92	17,92	17,92	17,77
İtalya	31.40	31.40	31.40	31.40	31.40	31.40	31.40	24.00
Japonya	40.69	40.69	38.01	38.01	35.64	33.86	30.86	30.86
Kanada	31.00	28.00	26.00	26.00	26.50	26.50	26.50	26.50
Macaristan	19.00	19.00	19.00	19.00	19.00	19.00	19.00	9.00
Malezya	25.00	25.00	25.00	25.00	25.00	24.00	24.00	24.00
Norveç	28.00	28.00	28.00	28.00	27.00	27.00	25.00	24.00
Polonya	19.00	19.00	19.00	19.00	19.00	19.00	19.00	19.00
Portekiz	25.00	25.00	25.00	25.00	23.00	21.00	21.00	21.00
Romanya	16.00	16.00	16.00	16.00	16.00	16.00	16.00	16.00

Kaynak: <https://home.kpmg.com/xx/en/home/services/tax/tax-tools-and-resources/tax-rates-online/corporate-tax-rates-table.html> Erişim Tarihi: 23.01.2018.

Tablo 9 ve Tablo 10’da görüldüğü üzere en belirgin çekici husus AB’ye yakın tarihte üye olan ülkelerdeki kurumlar vergisi oranlarıyla Türkiye’deki kurumlar vergisi oranıdır.

Örnek verilecek olursa, Güney Kıbrıs’ta kurumlar vergisi oranı 2004 yılında %15 olarak uygulanırken 2004’ten sonra %10 olarak uygulanmaya başlanmıştır. Çek Cumhuriyeti’nde 2004’te %28 olan kurumlar vergisi oranı, 2005’te %26’ya, 2006 yılından sonra da %24’e düşürülmüştür.

2004 yılında AB’ye üye olan Macaristan, Letonya, Litvanya, Malta, Polonya, Slovakya ve Slovenya’da da farklı değildir. Örneğin, Macaristan’da 2003 yılında %18 olan kurumlar vergisi oranı 2004 yılında %16’ya düşürülmüştür. Letonya ve Litvanya’da da 2005 yılından itibaren kurumlar vergisi oranı %15’tir. Slovakya’da 2003 yılında %25 olan kurumlar vergisi oranı %19’a düşürülmüş, Slovenya’da ise 2005 ve 2006 yıllarında %25 olan kurumlar vergisi oranı 2007’de %23’e düşürülmüştür. Polonya’da da Slovakya’dakine benzer düşüşler olmuş ve 2003’te %27 olan kurumlar vergisi oranı 2003’ten sonra %19 olarak uygulanmaktadır. 2004 yılında AB’ye üye olan ülkelerde en yüksek kurumlar vergisi oranı %35’le Malta’dır.

2007 yılında AB'ye üye olan Bulgaristan ve Romanya'da da durum diğer ülkelerle benzerlik göstermektedir. Örneğin Bulgaristan'da 2005 ve 2006 yıllarında %15 olan kurumlar vergisi oranı 2007 yılından itibaren %10 olarak uygulamaya başlanmıştır. Romanya'da ise 2004'te %25 olan kurumlar vergisi oranı 2004'ten sonra %16'ya düşürülmüştür. Görüldüğü üzere AB'ye en son üye olan ülkeler küresel sermayeli yatırımları kendi ülkelerine çekmek amacıyla kurumlar vergisi oranlarını düşürmüşlerdir.

Kişi başına GSMH oranlarının yüksek olduğu gelişmiş ülkeler olan ABD, Almanya, İngiltere, Japonya, İsveç, Fransa, Belçika ve Kanada'da kurumlar vergisi oranlarının genelde yüksek olduğu görülmektedir. Örneğin; ABD'de 2007 yılı itibariyle kurumlar vergisi oranı %40, Almanya'da %38, İngiltere'de %30, Japonya'da %40, İsveç'te %28, Fransa'da %33, Belçika'da 33 ve Kanada'da %36 oranında uygulanmaktadır. Bu ülkelerdeki kurumlar vergisi oranlarının AB'ye yeni üye olan ülkeler ve Türkiye'deki kurumlar vergisi oranından yüksek olmasının nedeni yatırımlara diğer ülkelere göre daha az ihtiyaç duymasından kaynaklanmaktadır.

2.7. Kurumlar Vergisinin Etkileri

Yatırımcılar, özellikle büyük yatırımcılar, yatırım yapmadan önce yatırım yeri seçimini dikkatli bir şekilde yapmak durumundadır (Sarısoy ve Koç, 2010: 136). Katlanılacak olan maliyetler arasında kurumlar vergisinin de yer alması, yatırım kararlarının şekillenmesinde bu vergi türünün etkisinin hissedilmesine neden olmaktadır. Kurumlar vergisinin etkileri arasında yatırımlar üzerinde olan etkisi, etki düzeyine dair fikir verecek niteliktedir.

2.7.1. Yatırım Kararları Üzerindeki Genel Etkisi

Kurumlar vergisi oranları arttıkça, devlet karlarına daha fazla ortak olmuş olacak ve firma yöneticileri faaliyetlerini arttırmak konusunda isteksiz davranacaktır. Kurumlar vergisi yansıtılmadığı sürece yatırım için ayrılacak fonlar üzerinde reel bir etki meydana getirecek ve kurumların kazançlarının büyük bir kısmı vergiye ayrılmış

olacaktır. Böyle bir durumda işletmenin dış kaynak kullanma arzusu artacak ve yatırım hacmi azalmış olacaktır. (Edizdoğan,Çelikkaya,2012:140)

2.7.2. Tasarruf Üzerindeki Etkisi

Kamu kesiminin, daha çok makroekonomik istikrarsız ve resesyon dönemlerinde, ekonomideki çarpanının artması, kamu sektörünün verimli kaynak ihtiyacını artırmaktadır. Bu durum toplanan vergilerde de artışa yol açmakta ve bu yönüyle tasarruf arzı üzerinde negatif etkilere sebep olmaktadır. Toplanan vergilerin hangi türünün toplam tasarruflar üzerinde negatif etkilerde bulunduğu konusunda ayrı görüşler olsa da, ağırlıklı olarak faiz, kar payı ve hisse senedi sermaye kazancı gibi tasarruf kalemlerinden vergi alınması, gelir üzerinden toplanan vergilere dikkat çekmektedir. Bu sebeple artan vergi yükü rasyonel bireylerin ekonomik tercihlerini negatif yönde etkilediği gibi tasarruflara da ek maliyet yüklemektedir. Ayrıca, tasarruflardan beklenen büyüme etkisinin ekonominin içinde bulunduğu enflasyonist ve deflasyonist dönemlere de bağlı olarak değişebilmektedir. (Durkaya,Ceylan,2006:80)

2.7.3.Ekonomik Büyüme Ve Kalkınma Üzerindeki Etkisi

Kalkınmanın finansmanında kullanılan vergilerin başında gelir üzerinden alınan vergiler gelmektedir. Bu tür vergilerde devletin yapacağı bir vergi artışı insanların ve kamu kurum veya kuruluşlarının tasarruf ve yatırım kararları üzerinde önemli etkilere yol açar. Genellikle vergilerin satın alma gücünü daraltıcı etkisi ile birlikte insanların ve kamu kurum veya kuruluşlarının gelirleri ve karları üzerinden alınan vergilerin arttırılması sermaye birikimi üzerinde daraltıcı etkiler yapar. Fakat; tasarruf eksikliğinin devlet tarafından cebir kullanılarak ortadan kaldırılması ekonomik büyümeyi hızlandırıcı bir etki yaratır. Bu etki, daha çok toplanan vergilerin hangi harcamalarda kullanılacağı ile ilgilidir. Özellikle az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde vergiler aracılığıyla toplanan gelirlerin yatırımlara değil, gerçek harcamalara yönelik olarak kullanılması ülke ekonomisi yönünden negatif etkilere sebebiyet vermektedir. (Demircan, 2003: 102)

2.7.4.Harcama Politikası Üzerindeki Etkisi

Kurumlar vergisi oranları arttıkça, harcanan bir liranın önemli bir kısmı devlete vergi olarak gitmeye başlar. Bu durumda kurum yetkilileri, bütün harcamaların kurum ya da ortaklar için gerçek maliyet olduğu duruma kıyasla, harcama yaparken daha özensiz davranış sergilerler. Akılcı davranmakla kazanılacak her fazla bir liranın önemli bir kısmı devlete gideceği için, dikkatsiz bir şekilde harcamaları artarak, yani israfa bulunarak kaybın önemli bir kısmını devlete ödetmeye çalışırlar. Bu şekilde özellikle kurumların faaliyet gösterdiği bina güzelleştirici harcamalar, yönetici ücretleri ve yan ödemeler, ilan ve reklam harcamaları ve rekabet koşullarını iyileştirmek amacıyla yapılan ve aynı zamanda vergiden indirilebilecek harcamalarda önemli bir artış yaşanır. Diğer taraftan kurumlar vergisi oranlarının yüksek olması: yenilik yapma, piyasaya yeni ürünler arz etme, yeni teknoloji geliştirme ya da arge ve üretim yöntemlerini gözden geçirme gibi riskli girişimlerini azaltacaktır. Bu gibi yenilikler sonucunda önemli ölçüde bir getiri sağlasa bile bunun önemli bir kısmının devlet tarafından vergi olarak alınacağına farkında olan firma bu tür harcamalardan özellikle kaçınır. (Edizdoğan,Çelikkaya,2012:138)

2.7.5.Finansal Piyasalar Üzerindeki Etkisi

Gelişmekte olan ülke ekonomilerinde tasarrufların yetersizliğinden dolayı mevcut tasarrufların büyümeyi ve kalkınmayı sağlayacak kısımlara ve özellikle de yatırımlara yönelmemesi durumu da eklendiği zaman, para ve sermaye piyasasının etkili bir biçimde işleyip işlemediği gibi problemler kendini göstermektedir. Şüphe yok ki etkili işleyen finansal piyasalardan, birinci olarak büyüme hızının artırılmasına ilişkin olarak istihdam artışları olmak üzere temel makroekonomik amaçlara varabilmek doğrultusunda katkılar beklenmektedir. Bu kapsamda finansal sektör üzerinde vergi yükünün artması, bir bakımdan tasarrufların vergilendirilmesi olarak görülmektedir. Bu durum, mali sektörden kaynak çıkışlarına sebep olmakta, finansal piyasalarda yer alması gereken tasarrufları altın, döviz ve gayrimenkul gibi iddihar bölgelerine çekmektedir. Bu şekilde, mali piyasaların kaynak büyüklüğü ve kullanılabilirliği azalmakta, büyümenin finansörlüğün etkisi kaybolmaktadır. Para ve

sermaye piyasasında kaynak arzının azalmasıyla kendini gösteren bu süreç, faiz oranlarını da arttırarak yatırımlar üzerindeki varlığını arttırmakta, bu yüzden, büyüme dinamiklerini olumsuz yönde etkilemekte ve kamu kesimin borçlanma maliyetini de arttırmaktadır. (Durkaya,Ceylan,2006:81)

2.7.6. Mükelleflerin Tutum ve Psikoloji Üzerindeki Etkisi

Malî psikoloji açısından kişiler vergilere karşı “*vergiden kaçınma*” veya “*vergi kaçakçılığı*” şeklinde tepki gösterebilmektedir. Bunlardan *vergiden kaçınma*; vergiyi doğuran olayın ortaya çıkmaması amacıyla vergi borcundan kurtulmayı tanımlamaktadır. Bu yüzden, vergiye tabi mal ve hizmetleri satın almamak, vergi konusu sınırlarına girmeyen fonlardan gelir elde etmek vb. yollarla insanlar vergiden kaçınılabilmektedirler. Bir bireyin vergisel yükümlülüklerini azaltmasının, kanunlara uygun biçimde yerine getirilmesi durumunda vergiden kaçınma söz konusu olmakla beraber kural olarak suç unsuru olmayacak herhangi bir itaatsizlik durumu söz konusu değildir.“*Vergi kaçakçılığı*”; vergilere gösterilen tepkiler içinde en yaygın ve en sık başvurulan bir seçenektir. Vergi kaçakçılığı; vergi ile ilgili yükümlülüklerin vergi kanunlarına ters olarak kısmen veya tamamen yerine getirilmemesi veya vergi baskısına karşı yasa dışı gösterilen tepkiler olarak tanımlanmaktadır. Bu şekilde mükellefler veya mükellef olması gereken birey veya kurumlar, vergi ödememek maksadıyla gerek yasal yollara başvurarak vergi kanunlarındaki yoruma açık hükümler veya boşluklardan faydalanılarak, gerekse yasal olmayan yollardan devleti vergi kaybına uğratmaya başvurabilmektedirler. Vergiden kaçınmanın aksine vergi kaçakçılığı, vergi kanunlarına göre ceza alınmasını gerektiren iş ve işlemler arasında bulunmaktadır. Vergi mükellefi olan kişi veya kurumların vergiye karşı tutumları vergi oranlarında görülen artışla beraber olumlu davranıştan olumsuz davranışa doğru değişkenlik göstermektedir. Özellikle vergi oranlarının yüksek olduğu bir vergi sisteminde vergi mükellefi olan kişi veya kurumların vergi kayıp ve kaçaklarına ilişkin sergiledikleri davranışlar yükselme eğiliminde iken bu tepki, vergi oranlarının düşürülmesine ilişkin olarak hem vergi tabanının büyümesine hem de kayıp ve kaçakların azaltılmasına yardımcı olabilmektedir. (Armağan, 2007: 244).

Yapılan vergi düzenlemeleri ve oranların düşürülmesi ile vergi mükellefi olan kişi veya kurumların hoşnutsuzluk ve vergi alerjisi durumuna getirilmemesi gerekmektedir. Sağlıklı ve sürekli bir vergi geliri bekleniyorsa mükelleflere kötüye kullanıldıkları ve haksızlığa uğratıldıkları düşüncesi aksedilmemeli ve vergiye gönüllü olarak katılımlarının arttırılması gerekmektedir. Bu şekilde , mükelleflerin vergiye karşı aktif olamayan öncelikle vergiden kaçınma ve onun da üzerinde aktif olarak vergi kaçakçılığı biçimindeki davranışların önüne geçilebilecektir. Bu da vergi yükünün belli bir kesim üzerine aktarılmasını ve vergide adalet ilkesini gerçekleştirmede önemli bir unsur olabilecektir. Verginin tabana yaygınlaştırılabilmesi bakımından vergileme politikalarının bu olasılıkları göz önünde bulundurarak oluşturması, vergiden beklenen fonksiyonların reel anlamda yerine getirilmesine yardımcı olabilecektir (Armağan, 2007: 244).

2.7.7.Emek Arzı Üzerindeki Etkisi

Emek arzının ücretin bir fonksiyonu olması sebebiyle, vergilerin emek arzı üzerindeki etkilerinin analizinde akla gelen ilk şey, doğrudan ücretleri hedef alan vergilerdir. Fakat emek gelirlerini gerçek olarak düşüren her tür verginin emek arzı üzerinde eş olan sonuçları görülebilir. Emek üzerinden alınan vergilerin artması, emek gelirlerinde düşüş olarak ifade edilebilir. Bu durum, çalışanların boş zaman tercihini olumsuz yönde etkileyerek daha fazla çalışmayı öne çıkardığı gibi, kişilerin tasarruflarını ve tüketimlerini azaltarak artan vergileri ödeme yolunu tercih etmelerine neden olmaktadır. Gelir etkisi olarak da adlandırılan bu olgunun karşıt tarafında ise, artan vergiler nedeniyle çalışanların daha az vergi ödemek için daha az çalışmayı seçmesi veya boş zamanın maliyetinin azalmasıyla bağlantılı olarak işgücü arzının azalması ile ortaya çıkan ikame etkisi yer almaktadır. Bu etkiler çalışanların gelir gruplarına nazaran değişkenlikler gösterebilmektedir. Düşük gelir grubundaki kişiler söz konusu olduğunda gelir etkisi ağırlık kazanırken, yüksek gelir grubuna giren kişiler için ise ikame etkisi önem kazanmaktadır(Durkaya,Ceylan,2006:81)

2.7.8. Gelir Dağılımı Üzerindeki Etkisi

Kurumlar, sadece tüketiciler ürünlerini satın aldığı, işçiler ürünlerini ürettiği ve ortaklar hisselerini talep ettiği sürece varlıklarını sürdürebilirler. Bu durumda akla gelen birinci soru kurumlar vergisi yükünün kimin üzerine aktarıldığı, yani kurumlar vergisinin yansımaları problemidir. Kurumlar vergisini gerçekte kimin ödediği vergilemede adalet açısından çok önemlidir. Fakat bu konuda kesin bir sonuca ulaşmak çok güçtür. Bazı kaynaklar kurumlar vergisinin yüksek fiyat yoluyla ileri sürmektedir. Buna göre, kurumların, vergi sonrası net gelirleri azaldığı zaman üretilen mal ve hizmetlerin fiyatlarını arttırarak vergiyi tüketicilere yansıtmaları yükselir. Bazı kaynaklar ise kurumlar vergisinin ücretleri düşürülmek maksadıyla en azından bir kısmının kurum çalışanlarına yansıtılarak yüklendiğini ileri sürmektedir. Buna göre, sermayenin vergilendirildiği ülkelerde çalışan başına mevcut sermaye miktarını azaltarak işgücünün verimliliğini (marjinal fiziki üretimini) düşürür. İşgücünün verimliliğindeki bu düşüş ise ücretlerde düşüşe ya da istihdamda azalışa yol açmaktadır. Böylelikle çalışanlar verginin bir kısmını yansıma yoluyla yüklenmiş olmaktadır. Diğer yandan bazı kaynaklar ise kurumlar vergisinin ağırlıklı olarak ortaklar üzerinde kaldığını ileri sürmektedir. Buna göre kurumlar vergisinin kanuni yansımaları hisse senedi sahipleri üzerinde olmaktadır.

Ancak gerçekte verginin kanuni ve ekonomik yansımaları birbirlerinden farklılık gösterebilmektedirler. Her ne kadar kurum veya firmanın sahip ve ortakları kısa dönemde kurumlar vergisinin ağırlığına katlansalar bile uzun dönemde ekonomik kaynakların yer değiştirmesi verginin bir kısmının diğer sektörlerle yansıtılmasına sebep olmaktadır. Teorik olarak bu durum sektörler arası vergi eşitleninceye kadar devam eder. Bu şekilde sadece vergilendirilen sektörlerdeki değil tüm sermaye sahipleri verginin yükünü taşımış olurlar. Burada temel problem sermaye sahiplerinin verginin tüm yükünü taşıyıp taşımadıklarıdır. Ampirik araştırmalar vergi yükünün neredeyse tamamının sermayenin üstünde kaldığını gösterirken, teorik olarak yine de kurumlar vergisinin diğer gruplara yansıtılması mümkün gözükmemektedir. Sonuç olarak, vergilemede adalet ilkesi tarafından bakıldığında önemli olan sermaye sahiplerinin kim olduğudur. Sermaye genellikle

yüksek gelir gruplarının elinde toplandığı için kurumlar vergisinin yükü özellikle sermayedarlar üstünde kaldığı varsayılırsa, vergilemede dikey adalet de sağlanmış olacaktır. Fakat düşük gelirli bireyler örneğin emekliler gelirlerini sermayeden sağlayabilmektedir. Bu da kurumlar vergisinin adalet tezini etkilemektedir. (Edizdoğan,Çelikkaya,2012:148)

Yukarıda sıralanan maddelerden de anlaşılacağı üzere işletmelerde gelecekle ilgili verilecek olan kararların tamamında, kurumlar vergisinin belirleyici düzeyde etkisinden bahsedilmektedir.

2.8. Kurumlar Vergisi Hesaplanması

Kurumlar vergisinde brüt gelirden indirimlerin yapılmasından (matrahın belirlenmesinden) sonraki aşama vergi bilincini belirlemek amacıyla vergilendirilecek geliri kanunda yer alan kurumlar vergisi oranı ile çarpmaktır. Fakat kanuni vergi oranı ile efektif vergi oranı aynı değildir. Örneğin enflasyon matrahtan yapılacak indirimlerin reel değerini düşürür ve vergilendirilecek gelirin, enflasyona endekslenmiş değerini hayli üzerine çıkmasına sebep olur. Benzer şekilde çoğu kez ekonomik değerlerin faydalı ömrü vergi ömrünün üzerine çıkmaktadır. Bu şekilde vergilendirilecek gelir kapsamlı gelir tanımının bayağı altında kalmaktadır. Hem kar paylarının çifte vergilendirilmesi sebebiyle, kanuni kurumlar vergisi oranları, efektif oranlarını olduğundan daha düşük gösterir. Kurumlar vergisi ile gelir vergisi arasındaki en belirgin fark oran yapısı ile ilgilidir. Çünkü kurumlar vergisi temelde gelir vergisi gibi artan oranlı değil, nispi oranlı bir vergidir. Artan oranlılığı doğru gösteren sebeplerin çoğunun kurumlar vergisinde konusu içerisinde olmayacağı ileri sürülmektedir. Mesela bireylerin toplam geliri, ödeme gücünün bir göstergesi olmakla beraber, kurumun toplam karı ortakların payları bilinmedikçe fazla bir anlam ifade etmez. Aynı şekilde gerçek fertler için geçerli olan medeni durum, çocuk sayısı, bakmakla yükümlü aile bireyleri ve benzeri durumların, kurumlarda hesaba katılması söz konusu değildir. Yine kurumların kazançları paydaşların eline geçtiği vakit gelir vergisi içinde artan oranlı tarifeye göre vergilendirilebileceğinden, kurumların uygulaması kolay nispi oranlı bir vergiye tabi tutulması daha uygun bulunmaktadır. Buna ek olarak bazı ülkelerde küçük şirketlere biraz daha arka

çıkılmak için belli bir meblağın altındaki karların daha düşük, bu meblağın üstündeki karların ise daha yüksek oranda vergilendirildiği görülmektedir. Bunun ise büyük sermaye birikiminin önüne geçmek gibi bir riski bulunmaktadır.

Kurumlar vergisi tarifesinin çok türlü uygulamaları arasındaki gerçek başkılık, dağıtılan ve dağıtılmayan karların bağlı olacağı düzen konusunda çıkmaktadır. Bu konuda ülkeler farklı çözümler uygulamaktadır. Bazı ülkeler bu farklılığa hiç girmeden, dağıtılsın ya da dağıtılmasın bütün karı aynı oranda vergilendirirken, bazıları bu iki grup arasındaki vergi yükünü farklı duruma getirmekte ve çoğu zaman dağıtılan kazançları daha düşük oranda vergilendirmektedir. Bu amaçla dağıtılmayarak şirket yapısı içerisinde kalan ve dolayısıyla gelir vergisi ödemeyen karların dağıtılan karlardan daha ağır bir şekilde vergilendirilmesine çalışmaktadır. Bu yöntemin en spesifik uygulaması ise dağıtılan karların hiç kurumlar vergisine tabi tutulmaması, yani bireylere aktarılan kazancın gelir vergisi ile yetinilmesidir. Tam aksi uygulamada sık rastlanmamakla beraber dağıtılan karların daha yüksek bir oranda vergilendirmek de mümkündür. Böyle bir seçim ise türlü sakıncalara karşın, şirketleşmeyi teşvik etmek, kar dağıtımını minimum indirmek açısından anlamlı olabilir (Edizdoğan, Çelikkaya,2012: 131).

Kurumlar vergisi örneklerine değinilmesi ile birlikte çalışmanın literatür araştırmasının sonlandırılması planlanmaktadır. Buna göre iki farklı örnek verilecektir. Vergi beyannamesi oluşturma ve ödenecek tutarı belirleme noktasında aşağıdaki örneklerin verilmesi uygun görülmüştür.

Tablo 11. Kurumlar Vergisi Örneği - 1

(A) Kurumunun 2012 hesap dönemi ticari bilanço karı 600.000 TL olup, ayrıca bu döneme ait 50.000 TL emisyon primi kazancı bulunmaktadır.	
Buna göre kurumun 2012 hesap dönemi Kurumlar Vergisi beyannamesinde yer alması gereken bilgiler aşağıdaki gibidir.	
TİCARİ BİLANÇO KARI	600.000
K.K.E.G. (Emisyon Primi)	50.000
ZARAR OLSA DAHI İND. İST. Ve İND.	50.000
Emisyon Primi Kazancı (K.V.K. Mad. 5/1-ç)	50.000
KAR ve İLAVELER TOPLAMI	650.000
İSTİSNA ve İND. TOPLAMI	50.000
KAR	600.000
DÖNEM SAFİ KURUM KAZANCI (Matrah)	600.000

Kaynak:http://www.vergisorumlari.com.tr/Content/userfiles/files/Kurumlar_Vergisi_Rehberi_2015_0.pdf , Erişim Tarihi: 08.01.2018.

Tablo 11’de elde edilen kazanç ve kara ilişkin olarak ödenmesi gereken kurumlar vergisi ve kurumlar vergisi beyannamesinde nelerin yer alması gerektiğine yönelik bilgiler bulunmaktadır.

Başka bir örnekte kurumlar vergisi aşağıdaki gibi açıklanmaktadır.

Tablo 12. Kurumlar Vergisi Örneği - 2

İştirak Hisselinin Alış Tarihi	23.06.2016
Satış Tarihi	05.02.2010
Alış Bedeli (TL)	9.000.000
Satış Bedeli (TL)	12.000.000
Satış Kazancı (12.000.000-9.000.000)	3.000.000
İstisna Kazanç (3.000.000*%75)	2.250.000
2010-2011 ve 2012 Yıllarında Yapılan Tahsilat Toplamı	10.200.000

31.12.2012 İtibariyle Tahsil Edilemeyen Satış Bedeli (12.000.000-10.200.000)	1.800.000
Tahsil Edilemeyen Tutarın Satış Bedeline Oranı (1.800.000/12.000.000*100)	% 15
İstisna Olan Kazancı Tahsil Edilemeyen Kısmı (2.250.000*%15)	337.500
İstisna Nedeniyle Tahakkuk Ettirilmeyen Kurumlar Vergisi (337.500*%20)	67.5000

Kaynak:<http://www.vergidegundem.com/documents/10156/79656/100soruKVK2011-11.4.pdf> , Erişim Tarihi: 08.01.2018.

67.500 TL tutarındaki Kurumlar Vergisi ziyana uğramış kabul edileceğinden, gecikme faizi ve vergi ziyayı cezası ile birlikte ödenmesi gerekmektedir.

Tablo 12’de yer alan verilerden hareketle alış-satış bedeli, tahsil edilen-edilemeyen gelirler, kazancın tahsil edilen ve edilemeyen kısmı ile tahakkuk ettirilemeyen kurumlar vergisi gibi hususlarda yapılan hesaplar sonrasında kurumlar vergisi miktarı belirlenmektedir. Kurumlar vergisinin içeriğinde nelerin dikkate alınması gerektiğini göstermesi bakımından bu örnek açıklayıcı ve önemlidir.

Genel bir değerlendirme yapılacak olduğunda kurumlar vergisine ilişkin pek çok faktörün dikkate alınması gerektiğini söylemek mümkündür. Vergi sistemindeki önemli unsurlardan birisi olarak kurumlar vergisi, mükelleflerin yaklaşımı ve sistemin genel içeriği açısından açıklanmıştır. Vergi ile ilgili yapılacak olan reformlar kapsamında kurumlar vergisinin kayda değer düzeyde yeri olduğu göz önünde bulundurulması gereken hususlardan birisidir. Çalışmanın bu bölümünde verilen bilgiler kurumlar vergisinin hesaplanmasının nasıl gerçekleştiği hakkında fikir verecek niteliktedir.

Kurumlar vergisi örneklerinin açıklanmasının ardından devletlerin bu konuda yapması gerekenlere yönelik öneriler aşağıdaki ifadelerle birlikte açıklanmaktadır: “Kamu hizmetlerinin sunulması için devletler açısından büyük önemi olan vergilerin

etkin bir şekilde toplanabilmesi için siyasi idareler, mükelleflerin vergiye yönelik mükellefiyetlerini tam olarak ifa edebilmeleri için sahip olması gereken tutum ve davranışları etkileyen faktörleri doğru tespit etmeli ve bu tespitler doğrultusunda politikalar geliştirmelidir” (Yeşilyurt, 2015: 54). Bu ifadeler göz önünde bulundurulduğunda vergi oranlarının düşürülmesi suretiyle insanların vergi ödemeye teşvik edilmesi ve vergi bilinci oluşturulması yönünde adımlar atılmasının vergi konusunda çözüm üretme arayışındaki ülkelere yardımcı olacağı değerlendirilmesi yapmak mümkün görünmektedir. Yirminci yüzyılın sonlarına doğru çok sayıda ülkenin vergi oranlarında indirim gitme yolunu tercih etmesi ve bunun vergi rakamlarına olumlu şekilde yansımaları gerçekleşmiştir ve bu da kurumlar vergisine yönelik ülkeler tarafından yapılması gerekenlere dair fikir vermektedir.

2.9. Literatür Taraması

Ozansoy (2010), kurumlar vergisinin tarihi geçmişini de içerecek şekilde yapmış olduğu çalışmada kurumlar vergisinin ikinci dünya savaşının sonrasında gerçek kimliğinin bulunduğunu ifade etmiştir. Araştırmada kurumlar vergisi ve gelir vergisinin bir arada uygulanmasının önemli bir çift vergilendirme sorununu meydana getirdiğini ve bunun aşılması gereken bir sorun olduğunu gösteren sonuçlara ulaşmıştır. Bunun bir getirisi olarak kurumlar vergisinin işletmelerin finansman şekilleri ve kurumsallaşma kararları gibi konularda doğrudan etkili olduğu yönünde sonuçlar ortaya çıkmıştır.

Dil (2014), kurumlar vergisinde muafiyet ve istisna konusunda yapmış olduğu çalışmada kurumlar vergisinin vergi sistemi içerisinde önemli bir yere sahip olduğunu ortaya koymuştur. Araştırmacı, devletin vergi gelirlerini artırması için vergi oranları ya da vergi türlerini artırmak yerine vergi ödemekten kaçınılmasının önüne geçilmesini sağlamak ve verginin istenmeyen bir durum olmasının engellenmesi şeklinde bir odak noktası belirlenmesi gerektiği yönünde sonuçlar elde etmiştir. Kurumlar vergisi hakkında toplumsal düzeyde mutabakat sağlanması ve şeffaflık oluşturulması ile birlikte vergi ile ilgili anlaşmazlıkların kaldırılmasının gerçekleşeceğini belirten sonuçlara ulaşmıştır.

Armağan (2007), bu çalışmasında 1980’li yıllardan itibaren dünyada vergi konusunda indirim uygulamalarının yoğun bir şekilde tercih edildiğini ifade etmiştir. Türkiye’de ise gelir ve kurumlar vergisinde 2006 yılından itibaren indirim uygulamalarının başladığını belirtmiştir.

Sarısoy ve Koç (2010), kurumlar vergisi ve yabancı sermaye yatırımları arasındaki ilişkiyi ekonometrik analiz aracılığıyla incelemiştir. Araştırmada elde edilen sonuçlara göre doğrudan yabancı sermaye yatırımlarının vergi gelirlerine olumlu şekilde yansıdığını göstermektedir. Çalışmada aynı zamanda doğrudan yabancı sermaye yatırımlarının kurumlar vergisine olan etkilerinin ülkeden ülkeye farklılık gösterdiğine dikkat çekilmiştir.

Üner (2014), yapmış olduğu çalışmada dar mükellefiyet kapsamında kurumlar vergisinin ödenebilmesi için kurumların Türkiye’de yürüttükleri faaliyetler aracılığıyla gelirler elde edilmesi gerektiğini belirtmiştir. Araştırmada elde edilen sonuçlara göre kurumlar vergisi konusunda yasa değişikliğine gidilmesi ve yasal belirsizliklerin ortadan kaldırılması gerektiğini ifade etmiştir. Kurumlar vergisi konusunda yasal adımların atılmasının Türkiye’deki mevcut durum açısından geçerli olduğunu gösteren araştırmalarla bu sonuç uyumlu görünmektedir.

Çelikkaya (2010), kurumlar vergisi reformları üzerine değerlendirmeleri içeren çalışmasında OECD üyesi ülkelerin 1980’li yıllar itibariyle kurumlar vergisinde önemli reformlar yaptıklarını, bu kapsamda yüzde 48’lere ulaşan vergi oranlarının yüzde 25’lere kadar düştüğünü belirtmiştir. Araştırmanın dikkat çeken sonucu ise bu dönemde ilgili ülkelerdeki kurumlar vergisi gelirlerinin artış göstermiş olmasıdır. Araştırmacı, vergi oranlarının artırılmasının vergi gelirlerinin yüksek olması anlamına gelmeyeceğini, bu nedenle kurumlar vergisi reformlarının büyük önem taşıdığını ortaya koymuştur.

Arpacı (2010), Türkiye’de Kurumlar Vergisinin 1 Ocak 1950’de yürürlüğe girdiğini ve o günden bugüne birçok değişiklik yaşadığını ifade etmiştir. Kurumlar vergisinin uygulanmasında mükelleflere tanınan hakların ve kurumların niteliğinin belirleyici olduğunu ortaya koymuştur.

Yeşilyurt (2015), vergi bilinci ve vergi ahlakı arasındaki ilişkiyi ele aldığı araştırmada toplumdaki bireylerin vergiye yönelik tutum ve davranışlarının vergi bilincine göre şekillendiğini ortaya koymuştur. Vergi bilincinin oluşmasında mükelleflerin içinde buldukları durumun belirleyici bir konumda olduğu da araştırmanın sonuçlarından birisi olarak görünmektedir. Vergi gelirlerinin artırılması için toplumun vergi bilincine sahip olması ve yüksek vergi ahlakının olmasının gerektiği, çalışmadaki bir diğer sonuçtur. Tüm bunlar göz önünde bulundurularak vergi bilinci ve vergi ahlakı ile ilgili konularda girişimlerde bulunulması gerektiği çıkarımının yapılması mümkündür.

Açıkgöz Ersoy (2010), OECD ülkelerindeki vergi uygulamaları hakkında yapmış olduğu araştırmada OECD ülkelerinin vergi konusundaki uygulamalar açısından öncü konumda olduğunu tespit etmiştir. Bu ülkelerde vergi uygulamaları geliştirilirken halkın vergiye yönelik kabul etme düzeyinin göz önünde bulundurulması söz konusu olmaktadır. Çalışmada ulaşılan sonuçlara göre halk tarafından kabul edilebilirliği düşük olan vergilerle ilgili iyileştirmeler, OECD ülkelerinde sık sık karşılaşılan bir durumdur. Bu ülkelerde başlayan eğlence vergisinin halkın tepkisi sonrasında kaldırılması, burada belirtilen kapsamda yer alan bir sonuç niteliği taşımaktadır.

Kurumlar vergisi ile ilgili literatürün incelenmesi sonrasında elde edilen sonuçlar öncelikle devletlerin vergi oranlarını makul seviyeye çekecek yasal adım atmaları gerektiği görülmüştür. Vergi ödeme konusunda bireylerin teşviki için kolaylaştırıcı uygulamaların yapılması gerektiği ilgili literatürde ifade edilmektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı kurumlar vergisi mükelleflerinin vergiye yönelik bakış açılarını belirlemektir. Kurumlar vergisinin kapsamında nelerin yer aldığı, mükellef haklarının neler olduğu da araştırmanın öncelikli amaçları arasında yer almaktadır. Kurumlar vergisi mükelleflerini Erzincan ilini içerecek şekilde incelemek suretiyle ilerleme kaydedilmesi de araştırmanın amaçlarından bir tanesidir. Araştırmayla birlikte ayrıca vergi ve kurumlar vergisinin sahip olduğu kapsamı belirlemek amaçlanmaktadır.

3.2. Araştırmanın Problemi

Bu araştırmanın problemi “vergi mükelleflerinin kurumlar vergisine yönelik yaklaşımlarının ne olduğu” şeklindedir. Vergi mükelleflerinin kurumlar vergisi hakkındaki düşünceleri ve yaklaşımları, araştırmanın problemini oluşturan temel hususlardan bir tanesidir.

3.3. Araştırmanın Önemi

Bu araştırma;

- Kurumlar vergisinin kurumlar vergisi mükellefi olan şirketlere ekonomik etkisinin,
- Kurumlar vergisinin ülke ekonomisine etkisinin,
- Firma davranışlarına etkisinin,
- Literatür incelemelerinde kaynak oluşturması açısından önemlidir.

3.4. Araştırmanın Yöntemi

Araştırmada, mükelleflerin vergiye karşı tutum ve davranışlarının ne olduğunu tespit etmek amacıyla mükelleflere araştırmacı tarafından genel firma bilgileri ve verginin ekonomik etkilerine yönelik soruların yer aldığı anket formu uygulanmıştır. Anket uygulamasında ve verilerin elde edilmesinde yüz yüze tekniğinden yararlanılmıştır. Anket formu birinci bölümde firma bilgileri, formu dolduran bilgileri ve genel firma bilgileri, ikinci bölümde verginin ekonomik etkisine yönelik likert tipli 16 soru ve son olarak vergi ile ilgili 14 soru yer almaktadır.

3.5. Araştırmanın Evren Ve Örneklemi

Araştırma evreni Erzincan ili Kurumlar Vergisi Mükellefi olan 850 işletmeden oluşmaktadır.

Araştırma örnekleme ise, yapılan hesaplamalar sonucunda en az 277 işletme olarak hesaplanmasına rağmen Erzincan ilinde faaliyet gösteren ve vergi mükellefi olan 320 işletmeye anket formu uygulanmıştır.

3.6. Verilerin Analizi

Çalışmada elde edilen veriler, SPSS paket programı tarafından analiz edilmiştir. Anket formunda yer alan kişisel bilgiler ve ölçek maddelerine ait dağılımlar tanımlayıcı istatistikler yardımıyla belirlenmiştir. Araştırmanın tamamında analizler belirlenen %95 güvenirlilik ile değerlendirilmiştir. Ayrıca araştırmanın problemlerinin cevaplandırılması için t Test ve Tek yönlü Varyans analizi uygulanmıştır.

Cronbach's Alpha	Madde Sayısı
0,865	16

Şekil 3. Ölçeğe Ait Güvenirlilik Analizi

Şekil 3'te görüleceği üzere, ölçeğin güvenirliliği Cronbach's Alpha katsayısı ile değerlendirilmiştir ve ölçeğin Cronbach's Alpha değeri 0,865 olduğu tespit edilmiştir. Bu değer ölçek güvenirliliğinin oldukça yüksek olduğunu göstermektedir.

3.7. Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde, örneklem grubuna ait demografik bilgilerin açıklanması ve elde edilen verilerin uygun istatistiksel yöntem ile analizi sonucunda ortaya çıkan bulgulara ve bu bulgulara yönelik yorumlara yer verilmiştir.

3.7.1. Demografik Özelliklere Ait Bulgular

Tablo 13. Görev Dağılımı

	F	%
Görev Firma Sahibi	257	80,3
Firma Ortağı	21	6,6
Müdür	7	2,2
Firma Sorumlusu	1	,3
Firma Yetkilisi	12	3,8
Muhasebe Müdürü	11	3,4
Muhasebe Yetkilisi	10	3,1
Şube Müdürü	1	0,3
Toplam	320	100,0

Tablo 13'ten anlaşılacağı gibi işletmelerde firma sahipleri, örnekleme en çok dahil olan katılımcıları temsil etmektedir.

Tablo 14. Eğitim Durumu Dağılımı

	F	%
Eğitim Durumu Ortaokul	1	,3
Lise	33	10,3
Ön Lisans	50	15,6
Lisans	235	73,4
Yüksek Lisans	1	,3
Toplam	320	100,0

Tablo 14'e göre işletmelerde %73 oranı ile lisans mezunu personel örnekleme en çok dahil olan katılımcıları temsil etmektedir. Ortaokul ve yüksek lisans mezunu grubunda 1 katılımcı yer alırken, %10 oranı ile lise mezunu ve %15 oranı ile ön lisans mezunu personel yer almaktadır.

Tablo 15. Hukuki Statü Dağılımı

	F	%
Hukuki Statü Anonim Şirket	7	2
Limited Şirket	313	98
Toplam	320	100,0

Tablo 15'e göre işletmelerde %98 oranı ile limitet şirket örnekleme en çok dahil olan katılımcıları göstermektedir.

Tablo 16. Sektör Dağılımı

	F	%
Sektör Otomotiv	17	5,3
Mobilya	19	5,9
Sağlık	18	5,6
Enerji	24	7,5
Gıda	70	21,9
Tekstil	12	3,8
Elektrik-Elektronik	20	6,3
Turizm	14	4,4
Makina	6	1,9
İnşaat	114	36
Finans	3	0,9
Diğer	3	0,9
Toplam	320	100,0

Tablo 16'ya göre işletmelerde %36 oranı ile inşaat sektörü en yüksek katılımı sağlarken, %3 oranı ile finans ve diğer sektörler en az dahil olan katılımcıları sağlamaktadır.

Tablo 17.Çalışma Şekli Dağılımı

	F	%
Çalışma Şekli Hammadde Üretir	4	1,3
Kendi Ürettiği Ürünün Pazarlamasını Yapar	63	19,7
Nihai Haldeki Mamulün Alınıp Satışını Yapar	244	76,3
Diğer	9	2,8
Toplam	320	100,0

Tablo 17'ye göre işletmelerde %76 oranı ile nihai haldeki mamulün alınıp satışını yapan işletmelerin en yüksek katılımı temsil etmektedir.

Tablo 18. Kuruluş Yılı Dağılımı

	F	%
Kuruluş Yılı		
1-5 Yıl	47	15
6-10 Yıl	75	23
11-15 Yıl	79	25
16-20 Yıl	74	23
21 Yıl Ve Üstü	45	14
Toplam	320	100,0

Tablo 18'e göre, işletmelerde 11-15 yıldır kurulu olan işletmeler en çok katılımı, 523 oranı ile 6-10 yıl ve 16-20 yıldır kurulu olan işletmeler eşit katılıma ve en az katılımı %14 oranı ile 21 yıl ve üstü kurulu olan işletmeler sağlamaktadır.

Tablo 19. Çalışan Sayısı Dağılımı

	F	%
Çalışan Sayısı		
0-9	97	30
10-49	155	48
50-249	53	17
250 Ve Üstü	15	5
Toplam	320	100,0

Tablo 19'a göre, işletmelerde %48 oranı ile 10-49 çalışana sahip olan işletmeler en çok katılımı, %30 oranı ile 0-9 olan işletmeler, %17 oranı ile 50-249 ve en az katılımı %5 oranı ile 250 ve üstü çalışanı olan işletmeler sağlamaktadır.

Tablo 20.Vergi Mükellefi Olma Süresi Dağılımı

	F	%
Vergi Mükellefi Olma Süresi 1-5 Yıl	45	14
6-10 Yıl	85	27
11-15 Yıl	74	23
16-20 Yıl	76	24
21 Yıl Ve Üstü	40	12
Toplam	320	100,0

Tablo 20'ye göre, işletmelerde %27 oranı ile 6-10 yıl mükellef olan işletmeler en çok katılımı, %24 oranı ile 16-20 yıl olan işletmeler, %23 oranı ile 11-15 yıl, %14 oranı ile 1-5 yıl ve en az katılımı %12 oranı ile 21 yıl ve üstü mükellef olan işletmeler sağlamaktadır.

3.8. Ölçek Sonuçlarına Ait Bulgular

Tablo 21.Kurumlar Vergisi Oranının %20'den Aşağı Düşürülmesi Durumunda Ülke Ekonomisi Etkisine Ait İfade 1 Dağılımı

	F	%
İfade 1 Tamamen Katılıyorum	264	82
Kısmen Katılıyorum	41	13
Kısmen Katılmıyorum	10	3
Tamamen Katılmıyorum	5	2
Toplam	320	100,0

Tablo 21'e göre, mükelleflerin kurumlar vergisi oranının %20'den aşağı düşürülmesi durumunda ülke ekonomisi etkisinde kayıt dışı ekonomiyi azaltma

yönünde olumlu bir gelişme olacağına %95 katılım gösterirken, %5 bu düşünceye katılmamaktadır. Vergi oranlarının azalması sonucu vergi yükü azalan gerçek veya tüzel kişiler, verginin reddi, vergiden kaçınma veya vergiden kaçırma gibi davranışlar içerisine girmeyecek ve kayıt dışı ekonominin boyutları azalabilecektir. Bu durum vergi oranları ile kayıt dışı ekonomi oranlarının arasında doğrusal bir ilişki olduğunu göstermektedir.

Tablo 22. Kurumlar Vergisi Oranının %20'den Aşağı Düşürülmesi Durumunda Ülke Ekonomisi Etkisine Ait İfade 2 Dağılımı

	F	%
İfade 2 Tamamen Katılıyorum	257	80
Kısmen Katılıyorum	46	14
Kısmen Katılmıyorum	14	5
Tamamen Katılmıyorum	3	1
Toplam	320	100,0

Tablo 22'ye göre, mükelleflerin kurumlar vergisi oranının %20'den aşağı düşürülmesi durumunda ülke ekonomisi etkisinde vergi gelirlerinin arttırma yönünde olumlu bir olacağına %94 katılım gösterirken, %6 bu düşünceye katılmamaktadır. Vergi oranlarının azalması sonucunda vergi tahsilatı artmış olacak, vergi kaybı önemli ölçüde azalmış olacak mükellefler gönüllü uyuma daha yatkın olacak beyannamelerini verme süreleri zamanında olmuş olacak ve böylelikle vergi gelirleri artmış olacaktır.

Tablo 23. Kurumlar Vergisi Oranının %20'den Aşağı Düşürülmesi Durumunda Ülke Ekonomisi Etkisine Ait İfade 3 Dağılımı

	F	%
İfade 3 Tamamen Katılıyorum	207	64
Kısmen Katılıyorum	96	30
Kararsızım	7	2
Kısmen Katılmıyorum	8	3
Tamamen Katılmıyorum	2	1
Toplam	320	100,0

Tablo 23'e göre, mükelleflerin kurumlar vergisi oranının %20'den aşağı düşürülmesi durumunda ülke ekonomisi etkisinde istihdam oranlarının arttırmada yönünde olumlu bir olacağına %94 katılım gösterirken, %6 bu düşünceye katılmamaktadır. Vergi bir üretim maliyetidir. Vergi oranlarının düşmesi sonucunda işletmenin maliyeti azalmış olacak, işletme daha fazla kişi çalıştırmış olacak ve bu durum ülke ekonomisinin istihdam oranına pozitif etki yaratmış olacaktır.

Tablo24. Kurumlar Vergisi Oranının %20'den Aşağı Düşürülmesi Durumunda Ülke Ekonomisi Etkisine Ait İfade 4 Dağılımı

	F	%
İfade 4 Tamamen Katılıyorum	206	64
Kısmen Katılıyorum	109	34
Kararsızım	3	1
Kısmen Katılmıyorum	2	1
Toplam	320	100,0

Tablo 24'e göre, mükelleflerin kurumlar vergisi oranının %20'den aşağı düşürülmesi durumunda ülke ekonomisi etkisinde ülkemizin ekonomik olarak büyüme içerisinde olduğunun bir göstergesi olacağına %98 katılım gösterirken, %2 bu düşünceye katılmamaktadır. Vergi bir ülkenin harcamalarının temel taşıdır. Vergi oranlarının düşürülmesi sonucunda vergi tahsilatı artmış olacağından artan bu tahsilat yatırımlara dönecektir. Bu durum ülkenin de ekonomik büyüme içerisinde olduğu görülmektedir.

Tablo 25. Kurumlar Vergisi Oranının %20'den Aşağı Düşürülmesi Durumunda Ülke Ekonomisi Etkisine Ait İfade 5 Dağılımı

	F	%
İfade 5 Tamamen Katılıyorum	205	64
Kısmen Katılıyorum	103	32
Kararsızım	2	1
Kısmen Katılmıyorum	10	3
Toplam	320	100,0

Tablo 25'e göre, mükelleflerin kurumlar vergisi oranının %20'den aşağı düşürülmesi durumunda ülke ekonomisi etkisinde vergi oranlarının düşürülmesinin ekonomik istikrarın sağlanmasında etkisinin çok önemli olacağına %96 katılım gösterirken, %4 bu düşünceye katılmamaktadır. Vergi oranlarının düşürülmesi sonucunda daha çok vergi toplayabilen bir ekonominin ekonomik istikrar içerisinde olduğu görülecektir.

**Tablo 26. Kurumlar Vergisi Oranının %20'den Aşağı Düşürülmesi Durumunda
Ülke Ekonomisi Etkisine Ait İfade 6 Dağılımı**

	F	%
İfade 6 Tamamen Katılıyorum	136	42
Kısmen Katılıyorum	107	32
Kararsızım	15	5
Kısmen Katılmıyorum	46	14
Tamamen Katılmıyorum	16	5
Toplam	320	100,0

Tablo 26'ya göre, mükelleflerin kurumlar vergisi oranının %20'den aşağı düşürülmesi durumunda ülke ekonomisi etkisinde yabancı yatırımlarda olumlu etki olacağına %74 katılım gösterirken, %19 bu düşünceye katılmamak ve %5 kararsız kalmaktadır. Ülkemize yapılan küresel sermaye yatırımları son yıllarda artmıştır. Bu durumda kurumlar vergisi oranının düşürülmesi sonucunda ülkemize yapılan yabancı sermaye yatırımlarını artırma yönünde olumlu bir etki yaratacaktır.

**Tablo27. Kurumlar Vergisi Oranının %20'den Aşağı Düşürülmesi Durumunda
İşletmeye Etkisine Ait İfade 1 Dağılımı**

	F	%
İfade 1 Tamamen Katılıyorum	296	92
Kısmen Katılıyorum	24	8
Toplam	320	100,0

Tablo 27'ye göre, mükelleflerin kurumlar vergisi oranının %20'den aşağı düşürülmesi durumunda işletmeye etkisinde yatırım yapma planını ve olanaklarını arttıracığına %92 katılım gösterirken, %8 bu düşünceye katılmamaktadır. Vergi bir işletmenin en önemli üretim maliyetlerinden biridir. Vergi oranlarının düşürülmesi sonucunda işletmenin üretim maliyetlerinde bir düşüş olacağından firmaların bu durum sonucunda daha çok yatırım yapma planları artmış olacaktır.

Tablo 28. Kurumlar Vergisi Oranının %20'den Aşağı Düşürülmesi Durumunda İşletmeye Etkisine Ait İfade 2 Dağılımı

	F	%
İfade 2 Tamamen Katılıyorum	155	48
Kısmen Katılıyorum	90	28
Kararsızım	9	4
Kısmen Katılmıyorum	36	11
Tamamen Katılmıyorum	30	9
Toplam	320	100,0

Tablo 28'e göre, mükelleflerin kurumlar vergisi oranının %20'den aşağı düşürülmesi durumunda işletmeye etkisinde üretim yapma planını ve olanaklarını arttıracığına %76 katılım gösterirken, %20 bu düşünceye katılmamak ve %4 kararsız kalmaktadır. Vergi oranlarının düşürülmesi sonucunda firmaların üretim maliyetlerinde bir düşüş olacağından firmaların üretim yapma planları da artmış olacaktır.

Tablo 29. Kurumlar Vergisi Oranının %20'den Aşağı Düşürülmesi Durumunda İşletmeye Etkisine Ait İfade 3 Dağılımı

	F	%
İfade 3 Tamamen Katılıyorum	205	64
Kısmen Katılıyorum	102	32
Kararsızım	3	1
Kısmen Katılmıyorum	10	3
Toplam	320	100,0

Tablo 29'a göre, mükelleflerin kurumlar vergisi oranının %20'den aşağı düşürülmesi durumunda işletmeye etkisinde yeni istihdam olanakları sağlama yönünde olumlu bir gelişme sağlayacağına %96 katılım gösterirken, %3 bu düşünceye katılmamak ve %1 kararsız kalmaktadır. Vergi oranlarının azalması sonucu kullanılabilir geliri artan firma daha çok kişi çalıştırabilecek ve istihdam olanaklarını artırma yönünde pozitif bir etki etmiş olacaktır.

Tablo 30. Kurumlar Vergisi Oranının %20'den Aşağı Düşürülmesi Durumunda İşletmeye Etkisine Ait İfade 4 Dağılımı

	F	%
İfade 4 Tamamen Katılıyorum	157	49
Kısmen Katılıyorum	74	23
Kararsızım	11	3
Kısmen Katılmıyorum	54	17
Tamamen Katılmıyorum	24	8
Toplam	320	100,0

Tablo 30'a göre, mükelleflerin kurumlar vergisi oranının %20'den aşağı düşürülmesi durumunda işletmeye etkisinde yeni teknoloji kullanımı ve teknoloji alanında yatırım yapmasında olumlu bir gelişme sağlayacağına %72 katılım gösterirken, %25 bu düşünceye katılmamakta ve %3 kararsız kalmaktadır. Vergi oranlarının düşürülmesi sonucunda firma daha az vergi ödemiş olacak firmanın kullanılabilir geliri artmış olacak ve böylece işletmeye yeni teknoloji alanında yatırım yapma olanağı artacaktır.

Tablo 31. Kurumlar Vergisi Oranının %20'den Aşağı Düşürülmesi Durumunda İşletmeye Etkisine Ait İfade 5 Dağılımı

	F	%
İfade 5 Tamamen Katılıyorum	235	73
Kısmen Katılıyorum	64	20
Kararsızım	6	2
Kısmen Katılmıyorum	14	4
Tamamen Katılmıyorum	1	1
Toplam	320	100,0

Tablo 31'e göre, mükelleflerin kurumlar vergisi oranının %20'den aşağı düşürülmesi durumunda işletmeye etkisinde borç yükünü azaltacağına %93 katılım gösterirken, %5 bu düşünceye katılmamakta ve %2 kararsız kalmaktadır. Firmaların en önemli maliyet kalemlerinden biri olan vergi oranlarının düşürülmesi sonucunda firmanın geliri artmış olacak daha az vergi ödemiş olacak ve böylece işletmenin borç yükü azalmış olacaktır.

Tablo 32. Kurumlar Vergisi Oranının %20'den Aşağı Düşürülmesi Durumunda İşletmeye Etkisine Ait İfade 6 Dağılımı

	F	%
İfade 6 Tamamen Katılıyorum	152	47
Kısmen Katılıyorum	80	25
Kararsızım	18	6
Kısmen Katılmıyorum	58	18
Tamamen Katılmıyorum	12	4
Toplam	320	100,0

Tablo 32'ye göre, mükelleflerin kurumlar vergisi oranının %20'den aşağı düşürülmesi durumunda işletmeye etkisinde tasarruf yapma eğilimini arttıracığına %72 katılım gösterirken, %20 bu düşünceye katılmamakta ve %6 kararsız kalmaktadır. Vergi oranlarının düşürülmesi sonucunda daha az vergi ödeyecek olan işletme bu durumda tasarruf yoluna gidebilecektir ve tasarruf yapma eğilimi de artmış olacaktır.

Tablo 33. Kurumlar Vergisi Oranının %20'den Aşağı Düşürülmesi Durumunda İşletmeye Etkisine Ait İfade 7 Dağılımı

	F	%
İfade 7 Tamamen Katılıyorum	256	80
Kısmen Katılıyorum	59	17
Kararsızım	1	1
Kısmen Katılmıyorum	3	1
Tamamen Katılmıyorum	1	1
Toplam	320	100,0

Tablo 33'e göre, mükelleflerin kurumlar vergisi oranının %20'den ařađı dūřurūlmesi durumunda iřletmeye etkisinde finansman politikasında olumlu etki yapacađına %97 katılım gōsterirken, %2 bu dūřūnceye katılmamakta ve %1 kararsız kalmaktadır.

Tablo 34. Kurumlar Vergisi Oranının %20'den Ařađı Dūřurūlmesi Durumunda İřletmeye Etkisine Ait İfade 8 Dađılımı

	F	%
İfade 8 Tamamen Katılıyorum	160	50
Kısmen Katılıyorum	39	12
Kararsızım	7	2
Kısmen Katılmıyorum	69	22
Tamamen Katılmıyorum	45	14
Toplam	320	100,0

Tablo 34'e gōre, mükelleflerin kurumlar vergisi oranının %20'den ařađı dūřurūlmesi durumunda iřletmeye etkisinde ūretilen mal ve hizmetlerin maliyetini dūřūreceđine %62 katılım gōsterirken, %36 bu dūřūnceye katılmamakta ve %2 kararsız kalmaktadır. Vergi oranlarının dūřurūlmesi sonucunda firmaların ūretim maliyetleri de dūřmūř olacaktır. Ūretim maliyetleri dūřen firmalarca ūretilen mal ve hizmet maliyetleri de dūřmūř olacaktır.

Tablo35. Kurumlar Vergisi Oranının %20'den Aşağı Düşürülmesi Durumunda İşletmeye Etkisine Ait İfade 9 Dağılımı

	F	%
İfade 9 Tamamen Katılıyorum	114	36
Kısmen Katılıyorum	76	24
Kararsızım	16	5
Kısmen Katılmıyorum	61	19
Tamamen Katılmıyorum	53	17
Toplam	320	100,0

Tablo 35'e göre, mükelleflerin kurumlar vergisi oranının %20'den aşağı düşürülmesi durumunda işletmeye etkisinde piyasada rekabet etme düzeyini yükselteceğine %60 katılım gösterirken, %36 bu düşünceye katılmamakta ve %5 kararsız kalmaktadır. Vergi oranları düşürülmesi sonucunda firmaların diğer sektörlerde faaliyet gösteren firmalara rekabet etme düzeyi artmış olacaktır.

Tablo 36. Kurumlar Vergisi Oranının %20'den Aşağı Düşürülmesi Durumunda İşletmeye Etkisine Ait İfade 10 Dağılımı

	F	%
İfade 10 Tamamen Katılıyorum	253	79
Kısmen Katılıyorum	57	18
Kararsızım	4	1
Kısmen Katılmıyorum	5	1
Tamamen Katılmıyorum	1	1
Toplam	320	100,0

Tablo 36'ya göre, mükelleflerin kurumlar vergisi oranının %20'den aşağı düşürülmesi durumunda işletmeye etkisinde kurumlar vergisi oranının fazla bulup, düşürülmesini isteyenler %96 katılım gösterirken, %2 bu düşünceye katılmamakta ve %1'i kararsız kalmaktadır.

Tablo 37. Kurumlar vergisi kanunundaki hangi indirim veya giderden yararlanıyorsunuz? Dağılımı

	F	%
Hızlandırılmış amortisman indirimi	2	0,3
Genel kurul toplantıları için yapılan giderler ile birleşme, devir, bölünme, fesih ve tasfiye giderleri	15	2,4
Beş yılı geçmemek şartıyla geçmiş yılların beyannamelerinde yer alan zararlar üzerinden yapılan indirim	49	7,8
AR-GE indirimi, Kuruluş ve örgütlenme giderleri, Seyahat ve ikamet giderleri	246	39,0
Faiz giderleri ve kur farkları indirimi	6	1,0
Bağış ve yardım indirimi	13	2,1
Çalışanların yiyecek,giyecek,sigorta prim vb. giderleri	300	47,5
Toplam	631	100,0

Tablo 37'ye göre, Kurumlar vergisi kanunundaki hangi indirim veya giderden yararlanıyorsunuz? Sorusuna mükelleflerden birden fazla cevap verilmesi istenmiş ve en yüksek katılım %47,5 oranı ile "Çalışanların yiyecek, giyecek, sigorta prim vb.

giderleri” cevabında olurken, en düşük katılım %0,3 oranı ile “Hızlandırılmış amortisman indirimi” cevabında olmuştur.

Tablo 38. Yararlanılan İstisna Dağılımı

	F	%
İştirak kazançları istisnası	138	43
Rüçhan hakkı satış ve Emisyon primi istisnası	2	1
Yurt dışında yapılan inşaat, onarım, montaj işleri ve teknik hizmetlerden sağlanan kazançlara ilişkin istisna	2	1
Yatırım fon ve ortaklarının kazançlarına ilişkin istisna	23	7
Serbest bölge kazançları	4	1
	151	47
Toplam	320	100

Tablo 38’e göre, Kurumlar vergisi kanunundaki hangi istisnadan yararlanıyorsunuz? Sorusuna mükellefler en yüksek katılım %47 oranı ile “Taşınmaz ve iştirak hissesi satış kazancı istisnası” ve “İştirak kazançları istisnası” olmuştur.

Tablo 39. Sektörler Arası Tanınan İndirim, İstisna Ve Muafiyet Karşılaştırması Dağılımı

	F	%
Faaliyette bulunduğum sektörde indirim, istisna ve muafiyet uygulamalarının kapsamı daha geniş ve adaletlidir.	16	5
Faaliyette bulunduğum sektörle, diğer sektörlerde uygulanan indirim, istisna ve muafiyet uygulamaları arasında bir fark yoktur.	73	23
Faaliyette bulunduğum sektöre göre diğer sektörlerdeki indirim, istisna ve muafiyet uygulamalarının kapsamı daha dar ve adaletsizdir.	231	72
Toplam	320	100

Tablo 39'a göre, Faaliyet gösterdiğiniz sektöre tanınan indirim, istisna ve muafiyetleri diğer sektörlerle tanınan indirim, istisna ve muafiyetler ile karşılaştırdığınızda nasıl bir sonuç çıkarıyorsunuz? sorusuna mükellefler en yüksek katılım %72 oranı ile "Faaliyette bulunduğum sektöre göre diğer sektörlerdeki indirim, istisna ve muafiyet uygulamalarının kapsamı daha dar ve adaletsizdir." Cevabını vermiştir.

Tablo 40. Uygulanması İstenen Teşvikler Dağılımı

	F	%
Uzun vadeli ve düşük faizli yatırım kredisi	256	80
Dış pazar için bilgi, tanıtma ve araştırma desteği	12	4
Belli bir sayının üzerinde işçi çalıştırma karşılığında vergi teşviki	43	13
Enerjide indirimli fiyat uygulaması	9	3
Toplam	319	100

Tablo 40'a göre, Firmanıza aşağıdaki teşviklerden en çok hangisinin uygulanmasını istersiniz? Sorusuna mükelleflerin en yüksek katılım %80 oranı ile "Uzun vadeli ve düşük faizli yatırım kredisi" cevabında olurken, en düşük katılım %3 oranı ile "Enerjide indirimli fiyat uygulaması" cevabında olmuştur.

Tablo 41. İndirim, İstisna Ve Muafiyet Uygulanmasının İstenilen Alanlar Dağılımı

	F	%
Yatırım	304	32
Üretim	310	33
Hizmet	115	12
Sağlık	111	12
Eğitim	101	11,5
Diğer	2	0,5
Toplam	943	100

Tablo 41'e göre, Kurumlar vergisi alanında uygulanan indirim-istisna ve muafiyetlerin hangi alanda yoğunlaşmasını daha uygun bulursunuz? Sorusuna mükelleflerden birden fazla cevap verilmesi istenmiş ve en yüksek katılım %33 ve %32 yatırım ve üretim cevabında olurken, en düşük katılım %0,5 oranı ile diğer cevabında olmuştur.

Tablo 42. İndirim, İstisna Ve Muafiyetlerin Kamu Kurumlarına Uygulananlar İle Karşılaştırması

	F	%
Haksız rekabete yol açıyor	172	54
Rekabette ayakta kalabilmek için toplam maliyetlerimin azalmasını sağlıyor	92	29
Firmanın rekabet düzeyini etkilemiyor	56	18
Toplam	320	100

Tablo 42'ye göre, Kurumlar vergisi alanında uygulanan muafiyetliklerin daha çok kamu kuruluşları ile ilgili olması firmanızın rekabet düzeyini nasıl etkiliyor? Sorusuna mükelleflerin en yüksek katılım %54 oranı ile “Haksız rekabete yol açıyor” cevabında olurken, en düşük katılım %18 oranı ile “Firmanın rekabet düzeyini etkilemiyor” cevabında olmuştur.

Tablo 43. Üretimi Arttırma Önem Sırası Dağılımı

		f	%
Kurumlar vergisinin de oran indirimine gidilmesi	1	301	94
	2	11	3
	3	6	2
	4	2	1
	Toplam	320	100
İndirim-istisna ve muafiyet uygulamalarının kapsamının genişletilmesi	1	4	1
	2	69	22
	3	242	75
	4	5	2
	Toplam	320	100
Elektrik, su vb. giderlerde indirimine gidilmesi	2	6	2
	3	14	4
	4	300	94
	Toplam	320	100
Teşviklerin kapsamının genişletilmesi	1	15	5
	2	234	73
	3	58	18
	4	13	4
	Toplam	320	100

Tablo 43'e göre, Aşağıdakilerden hangisi üretiminizi arttırmada daha önemlidir? sorusuna mükelleflerin %94'ü ilk sırada "Kurumlar vergisinin de oran indirimine gidilmesi", ikinci sırada %73'ü "Teşviklerin kapsamının genişletilmesi", üçüncü sırada %75'i "İndirim-istisna ve muafiyet uygulamalarının kapsamının genişletilmesi" ve dördüncü sırada "Elektrik, su vb. giderlerde indirimine gidilmesi" şeklinde cevap verilmiştir.

Tablo 44. Gelir Vergisi Mükellefi Olmama Nedenleri Dağılımı

	F	%
Kurumlar vergisi mükellefi olmam daha az vergi ödememi sağlıyor	108	17
Kurumlar vergisi mükellefi olmam hukuki açıdan daha fazla avantaj sağlıyor.	290	46
Kurumlar vergisi alanında uygulanan indirim-istisna ve muafiyetliklerin daha fazla olması	220	35
Kurumlar vergisi alanında uygulanan "Sınırlı Sorumluluk" uygulaması	9	1
Toplam	627	100

Tablo 44'e göre, Niçin gelir vergisi mükellefi değilsiniz? Sorusuna mükelleflerden birden fazla cevap verilmesi istenmiş ve en yüksek katılım %46 oranı ile "Kurumlar vergisi mükellefi olmam hukuki açıdan daha fazla avantaj sağlıyor." cevabında olurken, en düşük katılım %1 oranı ile "Kurumlar vergisi alanında uygulanan "Sınırlı Sorumluluk" uygulaması" cevabında olmuştur.

Tablo 45. İndirim, İstisna Ve Muafiyetlerden Etkin Bir Şekilde Yararlanma Dağılımı

	F	%
Firmanız kurumlar vergisi alanında uygulanan indirim-istisna ve muafiyetlerden etkin bir şekilde yararlanıyor mu?	Evet	239 75
	Hayır	81 25
	Toplam	320 100

Tablo 45'e göre, %75 mükellef Firmanız kurumlar vergisi alanında uygulanan indirim-istisna ve muafiyetlerden etkin bir şekilde yararlanıyor ve %25 mükellef Firmanız kurumlar vergisi alanında uygulanan indirim-istisna ve muafiyetlerden etkin bir şekilde yararlanmıyor cevabını vermiştir.

Tablo 46. İndirim, İstisna Ve Muafiyetlerden Etkin Bir Şekilde Yararlanmama Nedenleri Dağılımı

	F	%
Bu alanda uygulanan indirim-istisna ve muafiyetleri takip edecek bilgiye sahip olan yetişmiş elemanımın olmaması	59	32
Bu alanda uygulanan indirim-istisna ve muafiyetleri takip edecek bilgiye sahip olan yetişmiş eleman eksikliği	63	35
Bu alanda uygulanan indirim-istisna ve muafiyetlerin yetersiz olması	30	16
Bu alanda uygulanan indirim-istisna ve muafiyetlerden yararlanma koşullarının yanlış tespit edilmiş olması	30	16
Toplam	18	10
	2	0

Tablo 46'ya göre, firmanın kurumlar vergisi alanında uygulanan indirim-istisna ve muafiyetlerden etkin bir şekilde yararlanmayan mükelleflerin yararlanmama nedenleri %35 oranı ile eleman eksikliği ve %32 oranı ile bilgiye sahip olan yetişmiş elemanımın olmaması olarak belirtilmiştir.

Tablo 47. Kuruluş Yeri Seçiminde Kurumlar Vergisi Uygulaması Etkili Olup Olmama Dağılımı

	F	%
Firmanızın kuruluş yerini seçerken o bölgede ki kurumlar vergisi uygulaması (Vergi Teşvikleri, Yatırım İndirimi, vs.) etkili oldu mu?		
Evet	78	24
Hayır	242	76
Toplam	320	100

Tablo 47'ye göre, %24 mükellef kuruluş yeri seçiminde kurumlar vergisi uygulaması etkili ve %76 mükellef kuruluş yeri seçiminde kurumlar vergisi uygulaması etkili değil cevabını vermiştir.

Tablo 48. Vergi Oranının Düşürülmesinin Ülke Ekonomisine Etkilerinin Hukuki Statüye Göre T Testi

	N	\bar{x}	Ss	T	P
İfade 1 Anonim Şirket	7	1,14	0,38	-,496	,620
Limited Şirket	313	1,29	0,77		
İfade 2 Anonim Şirket	7	1,14	0,38	-,589	,556
Limited Şirket	313	1,32	0,78		
İfade 3 Anonim Şirket	7	1,29	0,49	-,587	,557
Limited Şirket	313	1,45	0,72		
İfade 4 Anonim Şirket	7	1,29	0,49	-,457	,648
Limited Şirket	313	1,38	0,54		
İfade 5 Anonim Şirket	7	1,57	1,13	,573	,567
Limited Şirket	313	1,42	0,66		
İfade 6 Anonim Şirket	7	2,00	1,00	-,130	,897
Limited Şirket	313	2,06	1,23		

Tablo 48'a göre, Kurumlar vergisi oranının %20'den aşağıya düşürülmesi durumunda ülke ekonomisinde etkileri ifadelerinde işletmenin hukuki statüsü olarak anonim ve limitet şirket arasındaki farklılığın anlamlılığa neden olmadığı tespit edilmiştir ($p > 0,05$).

3.9. Çapraz Test Sonuçlarına Ait Bulgular

Tablo 49. Sektörler ile “Kurumlar Vergisi Oranının %20’den aşağı düşürülmesi durumunda Ülke Ekonomisi için Kayıt dışı ekonomiyi azaltma yönünde olumlu bir gelişme olacaktır” sorusuna verilen cevaplar

Sektörler	Kayıt dışı ekonomiyi azaltma yönünde olumlu bir gelişme olacaktır.								Toplam	
	Tamamen katılıyorum		Kısmen katılıyorum		Kısmen katılmıyorum		Tamamen katılmıyorum			
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Otomotiv	13	76,5	2	11,7	1	5,9	1	5,9	17	100,0
Mobilya	18	94,7	0	0,0	1	5,3	0	0,0	19	100,0
Sağlık	14	77,8	2	11,1	2	11,1	0	0,0	18	100,0
Enerji	21	87,5	2	8,3	1	4,2	0	0,0	24	100,0
Gıda	59	84,3	10	14,3	0	0,0	1	1,4	70	100,0
Tekstil	10	81,8	2	18,2	0	0,0	0	0,0	12	100,0
Elektrik-Elektronik	17	85,0	1	5,0	1	5,0	1	5,0	20	100,0
Turizm	11	78,6	3	21,4	0	0,0	0	0,0	14	100,0
Makina	4	66,6	1	16,7	0	0,0	1	16,7	6	100,0
İnşaat	91	79,8	18	15,8	4	3,5	1	0,9	114	100,0
Finans	3	100,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	3	100,0
Diğer	3	100,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	3	100,0
Toplam	264	82,5	41	12,8	10	3,1	5	1,6	320	100,0
Pearson Chi-Square			Değer		Serbestlik Derecesi		P değeri			
			29,838		33		,625			

320 firmanın bu soruya verdikleri cevaplardan 264’ si “tamamen katılıyorum” şeklinde gerçekleşmiştir. 41 firma ise “kısmen katılıyorum” cevabı vermiş olup, 15 firma “kısmen katılmıyorum veya tamamen katılmıyorum” cevabı verdiği görülmektedir.

P değeri $0,625 \geq 0,05$ olduğundan tüm sektörlerdeki firmaların görüşleri aynıdır. Bütün sektörler çoğunlukla “Kayıt dışı ekonomiyi azaltma yönünde olumlu bir gelişme olacaktır” sorusuna “tamamen katılıyorum” cevabı vermişlerdir.

Tablo 50. Sektörler ile “Kurumlar Vergisi Oranının %20’den aşağı düşürülmesi durumunda Ülke Ekonomisi için Vergi gelirlerini arttırma yönünde olumlu bir gelişme olacaktır” sorusuna verilen cevaplar

Sektörler	Vergi gelirlerini arttırma yönünde olumlu bir gelişme olacaktır.								Toplam	
	Tamamen katılıyorum		Kısmen katılıyorum		Kısmen katılmıyorum		Tamamen katılmıyorum			
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Otomotiv	12	70,6	3	17,6	2	11,8	0	0,0	17	100,0
Mobilya	18	94,7	0	0,0	1	5,3	0	0,0	19	100,0
Sağlık	13	72,2	3	16,7	2	11,1	0	0,0	18	100,0
Enerji	21	87,5	2	8,3	1	4,2	0	0,0	24	100,0
Gıda	59	84,3	10	14,3	0	0,0	1	1,4	70	100,0
Tekstil	10	81,8	2	18,2	0	0,0	0	0,0	12	100,0
Elektrik-Elektronik	16	80,0	2	10,0	1	5,0	1	5,0	20	100,0
Turizm	10	71,4	3	21,4	1	7,1	0	0,0	14	100,0
Makina	4	66,7	1	16,7	0	0,0	1	16,7	6	100,0
İnşaat	88	72,2	20	17,5	6	5,3	0	0,0	114	100,0
Finans	3	100,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	3	100,0
Diğer	3	100,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	3	100,0
Toplam	257	80,3	46	14,4	14	4,4	3	0,9	320	100,0
Pearson Chi-Square			Değer	Serbestlik Derecesi			P değeri			
			38,100		33		,249			

320 firmanın bu soruya verdikleri cevaplardan 257’ si “tamamen katılıyorum” şeklinde gerçekleşmiştir. 46 firma ise “kısmen katılıyorum” cevabı vermiş olup, 17 firma “kısmen katılmıyorum veya tamamen katılmıyorum” cevabı verdiği görülmektedir.

P değeri $0,249 \geq 0,05$ olduğundan tüm sektörlerdeki firmaların görüşleri aynıdır. Bütün sektörler çoğunlukla “Vergi gelirlerini arttırma yönünde olumlu bir gelişme olacaktır” sorusuna “tamamen katılıyorum” cevabı vermişlerdir.

Tablo 51. Sektörler ile “Kurumlar Vergisi Oranının %20’den aşağı düşürülmesi durumunda İşletmeniz açısından İşletmeniz yatırım yapma planını ve olanaklarını arttıracaktır” sorusuna verilen cevaplar

Sektörler	İşletmemizin yatırım yapma planını ve olanaklarını arttıracaktır.				Toplam	
	Tamamen katılıyorum		Kısmen katılıyorum		N	%
	N	%	N	%		
Otomotiv	16	94,1	1	5,9	17	100,0
Mobilya	18	94,7	1	5,3	19	100,0
Sağlık	17	94,4	1	5,6	18	100,0
Enerji	20	83,3	4	16,7	24	100,0
Gıda	66	94,3	4	5,7	70	100,0
Tekstil	12	100,0	0	0,0	12	100,0
Elektrik-Elektronik	20	100,0	0	0,0	20	100,0
Turizm	12	85,7	2	14,3	14	100,0
Makina	5	83,3	1	16,7	6	100,0
İnşaat	104	91,2	10	8,8	114	100,0
Finans	3	100,0	0	0,0	3	100,0
Diğer	3	100,0	0	0,0	3	100,0
Toplam	296	92,5	24	7,5	320	100,0
Pearson Chi-Square	Değer		Serbestlik Derecesi		P değeri	
	8,531		11		,665	

320 firmanın bu soruya verdikleri cevaplardan 296’ si “tamamen katılıyorum” şeklinde gerçekleşmiştir. 24 firma ise “kısmen katılıyorum” cevabı vermiştir.

P değeri $0,665 \geq 0,05$ olduğundan tüm sektörlerdeki firmaların görüşleri aynıdır. Bütün sektörler çoğunlukla “İşletmemizin yatırım yapma planını ve olanaklarını arttıracaktır” sorusuna “tamamen katılıyorum” cevabı vermişlerdir

Tablo 52. Sektörler ile “Kurumlar Vergisi Oranının %20’den aşağı düşürülmesi durumunda İşletmeniz açısından İşletmemizin borç yükünü azaltacaktır” sorusuna verilen cevaplar

Sektörler	İşletmemizin borç yükünü azaltacaktır.										Toplam	
	Tamamen katılıyorum		Kısmen katılıyorum		Kararsızım		Kısmen katılmıyorum		Tamamen katılmıyorum		N	%
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%		
Otomotiv	12	70,6	3	17,6	2	11,8	0	0,0	0	0,0	17	100,0
Mobilya	17	89,5	2	10,5	0	0,0	0	0,0	0	0,0	19	100,0
Sağlık	13	72,2	4	22,2	0	0,0	1	5,6	0	0,0	18	100,0
Enerji	14	58,3	7	29,2	0	0,0	3	12,5	0	0,0	24	100,0
Gıda	50	71,4	18	25,7	1	1,4	1	1,4	0	0,0	70	100,0
Tekstil	10	81,8	2	18,2	0	0,0	0	0,0	0	0,0	12	100,0
Elektrik-Elektronik	15	75,0	4	20,0	1	5,0	0	0,0	0	0,0	20	100,0
Turizm	11	78,6	1	7,1	0	0,0	2	14,3	0	0,0	14	100,0
Makina	6	100,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	6	100,0
İnşaat	82	71,9	22	19,3	2	1,8	7	6,1	1	0,9	114	100,0
Finans	2	66,7	1	33,3	0	0,0	0	0,0	0	0,0	3	100,0
Diğer	3	100,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	3	100,0
Toplam	235	73,4	64	20,0	6	1,9	14	4,4	1	0,3	320	100,0
Pearson Chi-Square	Değer					Serbestlik Derecesi					P değeri	
	35,200					44					,826	

320 firmanın bu soruya verdikleri cevaplardan 235’ si “tamamen katılıyorum” şeklinde gerçekleşmiştir. 64 firma ise “kısmen katılıyorum” cevabı vermiş olup, 21 firma “kararsızım, kısmen katılmıyorum veya tamamen katılmıyorum” cevabı verdiği görülmektedir.

P değeri $0,826 \geq ,05$ olduğundan tüm sektörlerdeki firmaların görüşleri aynıdır. Bütün sektörler çoğunlukla “İşletmemizin bor yükünü azaltacaktır” sorusuna “tamamen katılıyorum” cevabı vermişlerdir

Tablo 53. Sektörler ile “Kurumlar Vergisi Oranının %20’den aşağı düşürülmesi durumunda İşletmeniz açısından İşletmemizin piyasada rekabet etme düzeyini yükseltecektir” sorusuna verilen cevaplar

Sektörler	İşletmemizin piyasada rekabet etme düzeyini yükseltecektir.										Toplam		
	Tamamen katılıyorum		Kısmen katılıyorum		Kararsızım		Kısmen katılmıyorum		Tamamen katılmıyorum				
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
Otomotiv	4	70,6	3	17,6	2	11,8		5	0,0	3	0,0	17	100,0
Mobilya	9	89,5	2	10,5	1	0,0		5	0,0	2	0,0	19	100,0
Sağlık	6	72,2	4	22,2	0	0,0		5	5,6	3	0,0	18	100,0
Enerji	7	58,3	5	29,2	2	0,0		4	12,5	6	0,0	24	100,0
Gıda	32	71,4	18	25,7	4	1,4		9	1,4	7	0,0	70	100,0
Tekstil	7	81,8	3	18,2	0	0,0		2	0,0	0	0,0	12	100,0
Elektrik-Elektronik	7	75,0	3	20,0	0	5,0		3	0,0	7	0,0	20	100,0
Turizm	5	78,6	0	7,1	1	0,0		2	14,3	6	0,0	14	100,0
Makina	2	100,0	2	0,0	1	0,0		1	0,0	0	0,0	6	100,0
İnşaat	32	71,9	35	19,3	4	1,8		25	6,1	18	0,9	114	100,0
Finans	0	66,7	1	33,3	1	0,0		0	0,0	1	0,0	3	100,0
Diğer	3	100,0	0	0,0	0	0,0		0	0,0	0	0,0	3	100,0
Toplam	114	73,4	76	20,0	16	1,9		61	4,4	53	0,3	320	100,0
Pearson Chi-Square	Değer				Serbestlik Derecesi				P değeri				
	55,987				44				,106				

320 firmanın bu soruya verdikleri cevaplardan 114’ si “tamamen katılıyorum” şeklinde gerçekleşmiştir. 76 firma ise “kısmen katılıyorum” cevabı vermiş olup, 130 firma “kararsızım, kısmen katılmıyorum veya tamamen katılmıyorum” cevabı verdiği görülmektedir.

P değeri $0,106 \geq 0,05$ olduğundan tüm sektörlerdeki firmaların görüşleri aynıdır. Bütün sektörlerdeki firmaların hemen hemen hepsi “İşletmemizin piyasada rekabet etme düzeyini yükseltecektir” sorusuna “tamamen katılıyorum” cevabı vermişlerdir.

Tablo 54. Sektörler ile “%20 olan Kurumlar vergisi oranını fazla buluyorum ve daha da düşürülmesini istiyorum” sorusuna verilen cevaplar

Sektörler	%20 olan Kurumlar vergisi oranını fazla buluyorum ve daha da düşürülmesini istiyorum.										Toplam	
	Tamamen katılıyorum		Kısmen katılıyorum		Kararsızım		Kısmen katılmıyorum		Tamamen katılmıyorum		N	%
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%		
Otomotiv	13	76,5	2	11,8	0	0,0	1	5,9	1	5,9	17	100,0
Mobilya	16	84,2	3	15,8	0	0,0	0	0,0	0	0,0	19	100,0
Sağlık	13	72,2	3	16,7	1	5,6	1	5,6	0	0,0	18	100,0
Enerji	17	70,8	6	25,0	0	0,0	1	4,2	0	0,0	24	100,0
Gıda	63	90,0	6	8,6	0	0,0	1	1,4	0	0,0	70	100,0
Tekstil	9	75,7	3	27,3	0	0,0	0	0,0	0	0,0	12	100,0
Elektrik-Elektronik	14	70,0	5	25,0	1	5,0	0	0,0	0	0,0	20	100,0
Turizm	9	64,3	4	28,6	0	0,0	1	7,1	0	0,0	14	100,0
Makina	6	100,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	6	100,0
İnşaat	88	77,2	24	21,1	2	1,8	0	0,0	0	0,0	114	100,0
Finans	2	66,7	1	33,3	1	0,0	0	0,0	1	0,0	3	100,0
Diğer	3	100,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	3	100,0
Toplam	252	79,1	76	17,8	16	1,3	61	1,6	53	0,3	320	100,0
Pearson Chi-Square	Değer					Serbestlik Derecesi					P değeri	
	47,201					44					,343	

320 firmanın bu soruya verdikleri cevaplardan 253’ si “tamamen katılıyorum” şeklinde gerçekleşmiştir. 57 firma ise “kısmen katılıyorum” cevabı vermiş olup, 10 firma “kararsızım, kısmen katılmıyorum veya tamamen katılmıyorum” cevabı verdiği görülmektedir.

P değeri $0,343 \geq 0,05$ olduğundan tüm sektörlerdeki firmaların görüşleri aynıdır. Bütün sektörlerdeki firmaların hemen hemen hepsi “%20 olan Kurumlar vergisi oranını fazla buluyorum ve daha da düşürülmesini istiyorum” sorusuna “tamamen katılıyorum” cevabı vermişlerdir.

Tablo 55. Çalışan kişi sayısı ile “Kurumlar Vergisi Oranının %20’den aşağı düşürülmesi durumunda Ülke Ekonomisi için Kayıt dışı ekonomiyi azaltma yönünde olumlu bir gelişme olacaktır” sorusuna verilen cevaplar

Çalışan Kişi Sayısı	Kayıt dışı ekonomiyi azaltma yönünde olumlu bir gelişme olacaktır.								Toplam	
	Tamamen katılıyorum		Kısmen katılıyorum		Kısmen katılmıyorum		Tamamen katılmıyorum			
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
0-9	80	82,5	13	13,4	3	3,1	1	1,0	97	100,0
10-49	133	85,8	17	11,0	3	1,9	2	1,3	155	100,0
50-249	41	77,4	8	15,1	2	3,8	2	3,8	53	100,0
250 ve üstü	10	66,7	3	20,0	2	13,3	0	0,0	15	100,0
Toplam	264	82,5	41	12,8	10	3,1	5	1,4	320	100,0
Pearson Chi-Square			Değer		Serbestlik Derecesi		P değeri			
			10,006		9		,350			

320 firmadan 80’i 0-9 arası kişi, 133’ü 10-49 arası kişi, 41’i 50-249 arası kişi ve 10’u 250 ve üstü arası kişi çalıştırmakta olup bu soruya verdikleri cevaplardan toplam 264 firmanın cevabı “tamamen katılıyorum” şeklinde gerçekleşmiştir. 41 firma ise “kısmen katılıyorum” cevabı vermiş olup, 15 firma “kısmen katılmıyorum veya tamamen katılmıyorum” cevabı verdiği görülmektedir

P değeri $0,350 \geq 0,05$ olduğundan faaliyette olan 10-49 arası kişi çalıştıran firmaların çoğunluğu “Kayıt dışı ekonomiyi azaltma yönünde olumlu bir gelişme olacaktır” sorusuna “tamamen katılıyorum” cevabı vermişlerdir.

Tablo 56. Çalışan kişi sayısı ile “Kurumlar Vergisi Oranının %20’den aşağı düşürülmesi durumunda Ülke Ekonomisi için Vergi Gelirlerini arttırmada olumlu bir gelişme olacaktır.” sorusuna verilen cevaplar

Çalışan Kişi Sayısı	Vergi gelirlerini arttırma yönünde olumlu bir gelişme olacaktır.								Toplam	
	Tamamen katılıyorum		Kısmen katılıyorum		Kısmen katılmıyorum		Tamamen katılmıyorum			
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
0-9	78	80,4	15	15,5	3	3,1	1	1,0	97	100,0
10-49	129	83,2	21	13,5	4	2,6	1	0,6	155	100,0
50-249	41	77,4	6	11,3	5	9,4	1	1,9	53	100,0
250 ve üstü	9	60,0	4	26,7	2	13,3	0	0,0	15	100,0
Toplam	257	80,3	46	14,4	14	4,4	3	0,9	320	100,0
Pearson Chi-Square			Değer		Serbestlik Derecesi		P değeri			
			11,224		9		,261			

320 firmadan 78’i 0-9 arası kişi, 129’u 10-49 arası kişi, 41’i 50-249 arası kişi ve 9’u 250 ve üstü arası kişi çalıştırmakta olup bu soruya verdikleri cevaplardan toplam 257 firmanın cevabı “tamamen katılıyorum” şeklinde gerçekleşmiştir. 41 firma ise “kısmen katılıyorum” cevabı vermiş olup, 15 firma “kısmen katılmıyorum veya tamamen katılmıyorum” cevabı verdiği görülmektedir

P değeri $0,261 \geq 0,05$ olduğundan faaliyette olan 10-49 arası kişi çalıştıran firmaların çoğunluğu “Vergi Gelirlerini Arttırmada olumlu bir gelişme yaşanacaktır.” sorusuna “tamamen katılıyorum” cevabı vermişlerdir.

Tablo 57. Çalışan kişi sayısı ile “Kurumlar Vergisi Oranının %20’den aşağı düşürülmesi durumunda İşletmeniz açısından İşletmemizin borç yükünü azaltacaktır.” sorusuna verilen cevaplar

Çalışan Kişi Sayısı	İşletmemizin borç yükünü azaltacaktır.										Toplam	
	Tamamen katılıyorum		Kısmen katılıyorum		Kararsızım		Kısmen katılmıyorum		Tamamen katılmıyorum		N	%
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%		
0-9	81	83,5	11	11,3	1	1,0	4	4,1	0	0,0	97	100,0
10-49	112	72,3	34	21,9	4	2,6	5	3,2	0	0,0	155	100,0
50-249	32	60,4	14	26,4	1	1,9	5	9,4	1	1,9	53	100,0
250 ve üstü	10	66,7	5	33,3	0	0,0	0	0,0	0	0,0	15	100,0
Toplam	235	73,4	64	20,0	16	1,9	14	4,4	1	0,3	320	100,0
Pearson Chi-Square			Değer		Serbestlik Derecesi				P değeri			
			19,382		12				,080			

320 firmadan 81’i 0-9 arası kişi, 112’si 10-49 arası kişi, 32’si 50-249 arası kişi ve 10’u 250 ve üstü arası kişi çalıştırmakta olup bu soruya verdikleri cevaplardan toplam 235 firmanın cevabı “tamamen katılıyorum” şeklinde gerçekleşmiştir. 64 firmanın ise “kısmen katılıyorum” cevabı vermiş olup 21 firma “kararsızım, kısmen katılmıyorum veya tamamen katılmıyorum” cevabı verdiği görülmektedir

P değeri $0,080 \geq 0,05$ olduğundan faaliyette olan 10-49 arası kişi çalıştıran firmaların çoğunluğu “İşletmemizin borç yükünü azaltacaktır.” sorusuna “tamamen katılıyorum” cevabı vermişlerdir.

Tablo 58. Çalışan kişi sayısı ile “Kurumlar Vergisi Oranının %20’den aşağı düşürülmesi durumunda İşletmeniz açısından İşletmemizin piyasada rekabet etme düzeyini yükseltecektir.” sorusuna verilen cevaplar

Çalışan Kişi Sayısı	Piyasada rekabet etme düzeyini yükseltecektir.										Toplam	
	Tamamen katılıyorum		Kısmen katılıyorum		Kararsızım		Kısmen katılmıyorum		Tamamen katılmıyorum		N	%
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%		
0-9	34	35,1	19	19,6	5	5,2	22	22,7	17	17,5	97	100,0
10-49	58	37,4	35	22,6	7	4,5	30	19,4	25	16,1	155	100,0
50-249	18	34,0	16	30,2	3	5,7	6	11,3	10	18,9	53	100,0
250 ve üstü	4	26,7	6	40,0	1	6,7	3	20,0	1	6,7	15	100,0
Toplam	114	35,6	76	23,8	16	5,0	61	19,1	53	16,6	320	100,0
Pearson Chi-Square		Değer				Serbestlik Derecesi				P değeri		
		7,600				12				,816		

320 firmadan 34’ü 0-9 arası kişi, 58’i 10-49 arası kişi, 18’i 50-249 arası kişi ve 4’ü 250 ve üstü arası kişi çalıştırmakta olup bu soruya verdikleri cevaplardan toplam 114 firmanın cevabı “tamamen katılıyorum” şeklinde gerçekleşmiştir. 76 firmanın ise “kısmen katılıyorum” cevabı vermiş olup 130 firma “kararsızım, kısmen katılmıyorum veya tamamen katılmıyorum” cevabı verdiği görülmektedir.

P değeri $0,816 \geq 0,05$ olduğundan faaliyette olan 10-49 arası kişi çalıştıran firmaların çoğunluğu “İşletmemizin piyasada rekabet etme düzeyini yükseltecektir.” sorusuna “tamamen katılıyorum” cevabı vermişlerdir.

Tablo 59. Çalışan kişi sayısı ile “%20 olan Kurumlar vergisi oranını fazla buluyorum ve daha da düşürülmesini istiyorum.” sorusuna verilen cevaplar

Çalışan Kişi Sayısı	%20 olan Kurumlar vergisi oranını fazla buluyorum ve daha da düşürülmesini istiyorum.										Toplam	
	Tamamen katılıyorum		Kısmen katılıyorum		Kararsızım		Kısmen katılmıyorum		Tamamen katılmıyorum		N	%
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%		
0-9	80	82,5	13	13,4	1	1,0	2	2,1	1	1,0	97	100,0
10-49	125	80,6	28	18,1	0	0,0	2	1,3	0	0,0	155	100,0
50-249	37	69,8	13	24,5	2	3,8	1	1,9	0	0,0	53	100,0
250 ve üstü	11	73,3	3	20,0	1	6,7	0	0,0	0	0,0	15	100,0
Toplam	253	79,1	57	17,8	4	1,3	5	1,6	1	0,3	320	100,0
Pearson Chi-Square			Değer				Serbestlik Derecesi				P değeri	
			14,268				12				,284	

320 firmadan 80’i 0-9 arası kişi, 125’i 10-49 arası kişi, 37’si 50-249 arası kişi ve 11’i 250 ve üstü arası kişi çalıştırmakta olup bu soruya verdikleri cevaplardan toplam 253 firmanın cevabı “tamamen katılıyorum” şeklinde gerçekleşmiştir. 57 firmanın ise “kısmen katılıyorum” cevabı vermiş olup 10 firma “kararsızım, kısmen katılmıyorum veya tamamen katılmıyorum” cevabı verdiği görülmektedir

P değeri $0,284 \geq 0,05$ olduğundan faaliyette olan 10-49 arası kişi çalıştıran firmaların çoğunluğu “%20 olan Kurumlar vergisi oranını fazla buluyorum ve daha da düşürülmesini istiyorum” cevabı vermişlerdir.

Tablo 60. Kaç Yıldır Kurumlar Vergisi Mükellefiniz ile “Kurumlar Vergisi Oranının %20’den aşağı düşürülmesi durumunda Ülke Ekonomisi İçin Kayıt dışı ekonomiyi azaltma yönünde olumlu bir gelişme olacaktır.” sorusuna verilen cevaplar

Kurumlar vergisi mükellef yılı	Kayıt dışı ekonomiyi azaltma yönünde olumlu bir gelişme olacaktır.								Toplam	
	Tamamen katılıyorum		Kısmen katılıyorum		Kısmen katılmıyorum		Tamamen katılmıyorum			
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
1-5 yıl	36	80,0	7	15,6	2	4,4	0	0,0	45	100,0
6-10 yıl	72	84,7	11	12,9	0	0,0	2	2,4	85	100,0
11-15 yıl	55	74,3	11	14,9	5	6,8	3	4,1	74	100,0
16-20 yıl	64	84,2	10	13,2	2	2,6	0	0,0	76	100,0
21 yıl ve üstü	37	92,5	2	5,0	1	2,5	0	0,0	40	100,0
Toplam	264	82,5	41	12,8	10	3,1	5	1,6	320	100,0
Pearson Chi-Square			Değer		Serbestlik Derecesi		P değeri			
			15,552		12		,213			

320 firmadan “ Tamamen Katılıyorum” şeklinde cevap veren 1-5 yıl arası kurumlar vergisi mükellefi olan firma sayısı 36, 6-10 yıl arası kurumlar vergisi mükellefi olan firma sayısı 72, 11-15 yıl arası kurumlar vergisi mükellefi olan firma sayısı 55, 16-20 yıl arası kurumlar vergisi mükellefi olan firma sayısı 64 ve 21 ve üstü yıl kurumlar vergisi mükellefi olan firma sayısı 37 olup toplam 264 firma olduğu görülmektedir. 41 firma “ Kısmen Katılıyorum” şeklinde cevap vermiş olup 15 firma ise Kısmen Katılmıyorum ve Tamamen Katılmıyorum şeklinde cevap verdikleri görülmektedir.

P değeri $0,213 \geq 0,05$ olduğundan faaliyette olan 6-10 yıl arası kurumlar vergisi mükellefi olan firmaların çoğunluğu Kurumlar Vergisi Oranının %20’den aşağı düşürülmesi durumunda Ülke Ekonomisi İçin “Kayıt dışı ekonomiyi azaltma yönünde olumlu bir gelişme olacaktır” sorusuna “Tamamen Katılıyorum” cevabını vermişlerdir.

Tablo 61. Kaç Yıldır Kurumlar Vergisi Mükellefiniz ile “Kurumlar Vergisi Oranının %20’den aşağı düşürülmesi durumunda Ülke Ekonomisi İçin Vergi gelirlerini arttırma yönünde olumlu bir gelişme olacaktır.” sorusuna verilen cevaplar

Kurumlar vergisi mükellef yılı	Vergi gelirlerini arttırma yönünde olumlu bir gelişme olacaktır.								Toplam	
	Tamamen katılıyorum		Kısmen katılıyorum		Kısmen katılmıyorum		Tamamen katılmıyorum			
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
1-5 yıl	34	75,6	9	20,0	2	4,4	0	0,0	45	100,0
6-10 yıl	70	82,4	12	14,1	1	1,2	2	2,4	85	100,0
11-15 yıl	55	74,3	11	14,9	7	9,5	1	1,4	74	100,0
16-20 yıl	61	80,3	12	15,8	3	3,9	0	0,0	76	100,0
21 yıl ve üstü	37	92,5	2	5,0	1	2,5	0	0,0	40	100,0
Toplam	257	80,3	46	14,4	14	4,4	3	0,9	320	100,0
Pearson Chi-Square		Değer		Serbestlik Derecesi		P değeri				
		14,974		12		,243				

320 firmadan “ Tamamen Katılıyorum” şeklinde cevap veren 1-5 yıl arası kurumlar vergisi mükellefi olan firma sayısı 34, 6-10 yıl arası kurumlar vergisi mükellefi olan firma sayısı 70, 11-15 yıl arası kurumlar vergisi mükellefi olan firma sayısı 55, 16-20 yıl arası kurumlar vergisi mükellefi olan firma sayısı 61 ve 21 ve üstü yıl kurumlar vergisi mükellefi olan firma sayısı 37 olup toplam 257 firma olduğu görülmektedir. 41 firma “ Kısmen Katılıyorum” şeklinde cevap vermiş olup 17 firma ise Kısmen Katılmıyorum ve Tamamen Katılmıyorum şeklinde cevap verdikleri görülmektedir

P değeri $0,243 \geq 0,05$ olduğundan faaliyette olan 6-10 yıl arası kurumlar vergisi mükellefi olan firmaların çoğunluğu Kurumlar Vergisi Oranının %20’den aşağı düşürülmesi durumunda Ülke Ekonomisi İçin “Vergi gelirlerini arttırma yönünde olumlu bir gelişme olacaktır” sorusuna “Tamamen Katılıyorum” cevabını vermişlerdir

Tablo 62. Kaç Yıldır Kurumlar Vergisi Mükellefiniz ile “Kurumlar Vergisi Oranının %20’den aşağı düşürülmesi durumunda Ülke Ekonomisi İçin İstihdam oranlarını arttırmada olumlu bir gelişme olacaktır.” sorusuna verilen cevaplar

Kurumlar vergisi mükellefi yılı	İstihdam oranlarını arttırmada olumlu bir gelişme olacaktır.										Toplam	
	Tamamen katılıyorum		Kısmen katılıyorum		Kararsızım		Kısmen katılmıyorum		Tamamen katılmıyorum			
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
1-5 yıl	36	80,0	9	20,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	45	100,0
6-10 yıl	53	62,4	27	31,8	2	2,4	1	1,2	2	2,4	85	100,0
11-15 yıl	43	58,1	26	35,1	2	2,7	3	4,1	0	0,0	74	100,0
16-20 yıl	49	64,5	22	28,9	3	3,9	2	2,6	0	0,0	76	100,0
21 yıl ve üstü	26	65,0	12	30,0	0	0,0	2	5,0	0	0,0	40	100,0
Toplam	207	64,7	76	30,0	7	2,2	8	2,5	2	0,6	320	100,0
Pearson Chi-Square	Değer					Serbestlik Derecesi					P değeri	
	16,472					16					,421	

320 firmadan “Tamamen Katılıyorum” şeklinde cevap veren 1-5 yıl arası kurumlar vergisi mükellefi olan firma sayısı 36, 6-10 yıl arası kurumlar vergisi mükellefi olan firma sayısı 53, 11-15 yıl arası kurumlar vergisi mükellefi olan firma sayısı 43, 16-20 yıl arası kurumlar vergisi mükellefi olan firma sayısı 49 ve 21 ve üstü yıl kurumlar vergisi mükellefi olan firma sayısı 26 olup toplam 207 firma olduğu görülmektedir. 96 firma “Kısmen Katılıyorum” şeklinde cevap vermiş olup 17 firma ise “Kararsızım” “Kısmen Katılmıyorum” ve “Tamamen Katılmıyorum” şeklinde cevap verdikleri görülmektedir.

P değeri $0,421 \geq 0,05$ olduğundan faaliyette olan 6-10 yıl arası kurumlar vergisi mükellefi olan firmaların çoğunluğu Kurumlar Vergisi Oranının %20’den aşağı düşürülmesi durumunda Ülke Ekonomisi İçin “İstihdam oranlarını arttırmada olumlu bir gelişme olacaktır” sorusuna “Tamamen Katılıyorum” cevabını vermişlerdir.

Tablo 63. Kaç Yıldır Kurumlar Vergisi Mükellefiniz ile “Kurumlar Vergisi Oranının %20’den aşağı düşürülmesi durumunda İşletmeniz Açısından yatırım yapma planını ve olanaklarını arttıracaktır.” sorusuna verilen cevaplar

Kurumlar vergisi mükellef yılı	İşletmemizin yatırım yapma planını ve olanaklarını arttıracaktır.				Toplam	
	Tamamen katılıyorum		Kısmen katılıyorum		N	%
	N	%	N	%		
Otomotiv	43	95,6	2	4,4	17	100,0
Mobilya	81	95,3	4	4,7	19	100,0
Sağlık	68	91,9	6	8,1	18	100,0
Enerji	71	93,4	5	6,6	24	100,0
Gıda	33	82,5	7	17,5	70	100,0
Toplam	296	92,5	24	7,5	320	100,0
Pearson Chi-Square	Değer		Serbestlik Derecesi		P değeri	
	7,460		4		,113	

320 firmadan “ Tamamen Katılıyorum” şeklinde cevap veren 1-5 yıl arası kurumlar vergisi mükellefi olan firma sayısı 43, 6-10 yıl arası kurumlar vergisi mükellefi olan firma sayısı 81, 11-15 yıl arası kurumlar vergisi mükellefi olan firma sayısı 68, 16-20 yıl arası kurumlar vergisi mükellefi olan firma sayısı 71 ve 21 ve üstü yıl kurumlar vergisi mükellefi olan firma sayısı 33 olup toplam 296 firma olduğu görülmektedir. 24 firma “ Kısmen Katılıyorum” şeklinde cevap verdikleri görülmektedir.

P değeri $0,113 \geq 0,05$ olduğundan faaliyette olan 6-10 yıl arası kurumlar vergisi mükellefi olan firmaların çoğunluğu Kurumlar Vergisi Oranının %20’den aşağı düşürülmesi durumunda İşletmeniz Açısından “İşletmemizin yatırım yapma planını ve olanaklarını arttıracaktır” sorusuna “Tamamen Katılıyorum” cevabını vermişlerdir.

Tablo 64. Kaç Yıldır Kurumlar Vergisi Mükellefiniz ile “Kurumlar Vergisi Oranının %20’den aşağı düşürülmesi durumunda İşletmeniz Açısından İşletmemizin Borç Yükünü arttıracaktır.” sorusuna verilen cevaplar

Kurumlar vergisi mükellef yılı	İşletmemizin borç yükünü azaltacaktır.										Toplam	
	Tamamen katılıyorum		Kısmen katılıyorum		Kararsızım		Kısmen katılmıyorum		Tamamen katılmıyorum			
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
1-5 yıl	34	75,6	6	13,3	2	4,4	3	6,7	0	0,0	45	100,0
6-10 yıl	61	71,8	20	23,5	1	1,2	3	3,5	0	0,0	85	100,0
11-15 yıl	54	73,0	15	20,3	2	2,7	3	4,1	0	0,0	74	100,0
16-20 yıl	55	72,4	17	22,4	1	1,3	3	3,9	0	0,0	76	100,0
21 yıl ve üstü	31	77,5	6	15,0	0	0,0	2	5,0	1	2,5	40	100,0
Toplam	235	73,4	64	20,0	6	1,9	14	4,4	1	0,3	320	100,0
Pearson Chi-Square	Değer					Serbestlik Derecesi					P değeri	
	13,126					16					,664	

320 firmadan “ Tamamen Katılıyorum” şeklinde cevap veren 1-5 yıl arası kurumlar vergisi mükellefi olan firma sayısı 34, 6-10 yıl arası kurumlar vergisi mükellefi olan firma sayısı 61, 11-15 yıl arası kurumlar vergisi mükellefi olan firma sayısı 54, 16-20 yıl arası kurumlar vergisi mükellefi olan firma sayısı 55 ve 21 ve üstü yıl kurumlar vergisi mükellefi olan firma sayısı 31 olup toplam 235 firma olduğu görülmektedir. 64 firma “ Kısmen Katılıyorum” şeklinde cevap vermiş olup 21 firma ise “ Kararsızım” “Kısmen Katılmıyorum” ve “ Tamamen Katılmıyorum” şeklinde cevap verdikleri görülmektedir.

P değeri $0,664 \geq 0,05$ olduğundan faaliyette olan 6-10 yıl arası kurumlar vergisi mükellefi olan firmaların çoğunluğu Kurumlar Vergisi Oranının %20’den aşağı düşürülmesi durumunda İşletmeniz Açısından “İşletmemizin borç yükünü azaltacaktır” sorusuna “Tamamen Katılıyorum” cevabını vermişlerdir.

Tablo 65. Kaç Yıldır Kurumlar Vergisi Mükellefiniz ile “Kurumlar Vergisi Oranının %20’den aşağı düşürülmesi durumunda İşletmeniz Açısından İşletmemizin piyasada rekabet etme düzeyini yükseltecektir.” sorusuna verilen cevaplar

Kurumlar vergisi mükellef yılı	İşletmemizin piyasada rekabet etme düzeyini yükseltecektir.										Toplam	
	Tamamen katılıyorum		Kısmen katılıyorum		Kararsızım		Kısmen katılmıyorum		Tamamen katılmıyorum			
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
1-5 yıl	15	33,3	11	24,4	1	2,2	11	24,4	7	15,6	45	100,0
6-10 yıl	32	37,6	23	27,1	4	4,7	14	16,5	12	14,1	85	100,0
11-15 yıl	22	29,7	16	21,6	2	2,7	19	25,7	15	20,3	74	100,0
16-20 yıl	29	38,2	15	19,7	5	6,6	12	15,8	15	19,7	76	100,0
21 yıl ve üstü	16	40,0	11	27,5	4	10,0	5	12,5	4	10,0	40	100,0
Toplam	114	35,6	76	23,8	16	5,0	61	19,1	53	16,6	320	100,0
Pearson Chi-Square	Değer					Serbestlik Derecesi					P değeri	
	12,864					16					,683	

320 firmadan “ Tamamen Katılıyorum” şeklinde cevap veren 1-5 yıl arası kurumlar vergisi mükellefi olan firma sayısı 15, 6-10 yıl arası kurumlar vergisi mükellefi olan firma sayısı 32, 11-15 yıl arası kurumlar vergisi mükellefi olan firma sayısı 22, 16-20 yıl arası kurumlar vergisi mükellefi olan firma sayısı 29 ve 21 ve üstü yıl kurumlar vergisi mükellefi olan firma sayısı 16 olup toplam 114 firma olduğu görülmektedir. 130 firma “ Kısmen Katılıyorum” şeklinde cevap vermiş olup 21 firma ise “ Kararsızım” “Kısmen Katılmıyorum” ve “ Tamamen Katılmıyorum” şeklinde cevap verdikleri görülmektedir

P değeri $0,664 \geq 0,05$ olduğundan faaliyette olan 11-15 yıl arası kurumlar vergisi mükellefi olan firmaların çoğunluğu Kurumlar Vergisi Oranının %20’den aşağı düşürülmesi durumunda İşletmeniz Açısından “İşletmemizin piyasada rekabet etme düzeyini arttıracaktır.” Sorusuna “Kısmen Katılmıyorum” ve “Tamamen Katılmıyorum” cevabını vermişlerdir.

Tablo 66. Kaç Yıldır Kurumlar Vergisi Mükellefiniz ile “%20 olan Kurumlar vergisi oranını fazla buluyorum ve daha da düşürülmesini istiyorum.” sorusuna verilen cevaplar

Kurumlar vergisi mükellef yılı	%20 olan Kurumlar vergisi oranını fazla buluyorum ve daha da düşürülmesini istiyorum.										Toplam	
	Tamamen katılıyorum		Kısmen katılıyorum		Kararsızım		Kısmen katılmıyorum		Tamamen katılmıyorum		N	%
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%		
1-5 yıl	38	84,4	7	15,6	0	0,0	0	0,0	0	1,2	45	100,0
6-10 yıl	68	80,0	16	18,8	0	0,0	0	0,0	1	1,2	85	100,0
11-15 yıl	52	70,3	16	21,6	3	4,1	3	4,1	0	1,2	74	100,0
16-20 yıl	60	78,9	14	18,4	0	0,0	2	2,6	0	1,2	76	100,0
21 yıl ve üstü	35	87,5	4	10,0	1	2,5	0	0,0	0	1,2	40	100,0
Toplam	253	79,1	57	17,8	4	1,3	5	1,6	1	0,3	320	100,0
Pearson Chi-Square	Değer					Serbestlik Derecesi					P değeri	
	20,071					16					,217	

320 firmadan “ Tamamen Katılıyorum” şeklinde cevap veren 1-5 yıl arası kurumlar vergisi mükellefi olan firma sayısı 38, 6-10 yıl arası kurumlar vergisi mükellefi olan firma sayısı 68, 11-15 yıl arası kurumlar vergisi mükellefi olan firma sayısı 52, 16-20 yıl arası kurumlar vergisi mükellefi olan firma sayısı 60 ve 21 ve üstü yıl kurumlar vergisi mükellefi olan firma sayısı 35 olup toplam 253 firma olduğu görülmektedir. 57 firma “ Kısmen Katılıyorum” şeklinde cevap vermiş olup 10 firma ise “ Kararsızım” “Kısmen Katılmıyorum” ve “ Tamamen Katılmıyorum” şeklinde cevap verdikleri görülmektedir

P değeri $0,217 \geq 0,05$ olduğundan faaliyette olan 6-10 yıl arası kurumlar vergisi mükellefi olan firmaların çoğunluğu Kurumlar Vergisi Oranının %20’den aşağı düşürülmesi durumunda İşletmeniz Açısından “%20 olan Kurumlar vergisi oranını fazla buluyorum ve daha da düşürülmesini istiyorum.” Sorusuna “Tamamen Katılıyorum” cevabını vermişlerdir.

SONUÇ

Kurumlar vergisi mükelleflerinin vergiye bakış açısını Erzincan örneği özelinde belirlemek amacıyla hazırlanan bu çalışmada kurumlar vergisinin Türkiye'de ve dünyada farklı şekilde düzenlendiğini gösteren sonuçlar elde edilmiştir. Dünyada yaşanan gelişmelere göre kurumlar vergisinin içeriğinin ve oranlarının değişebildiği çalışmanın öne çıkan sonuçları arasında yer almaktadır.

Çalışmada ulaşılan sonuçlar göre kurumlar vergisi kapsamında kurumlar vergisi oranları, muafiyet ve indirimle ilgili sorunlar, vergi mükelleflerinin denetimi gibi konularda sorun yaşandığı görülmektedir. Kurumlar vergisi konusunda bir standart oluşturmak için denetim faaliyetlerinin eşit bir şekilde yapılması gerektiği tespit edilmiştir.

Kurumlar vergisinin mükellefleri hakkında yapılan incelemede sermaye şirketleri, iktisadi kamu kurumları, kooperatifler, dernek ve vakıflara ait iktisadi işletmeler ve iş ortaklıklarının kurumlar vergisinin mükellefleri olduğu görülmektedir.

Erzincan ilindeki 320 işletmeyi içeren anket çalışması neticesinde ulaşılan sonuçlara göre kurumlar, kurumlar vergisi oranlarının düşmesinin vergi gelirlerine olumlu yönde yansıtacağını belirtmişlerdir. Vergi oranlarının düşmesi ile birlikte vergi tahsilatının artacağı düşüncesi, böyle bir sonucun ortaya çıkmasında belirleyici olmuştur. Vergi oranının düşmesinin işletme maliyetlerinin azalması suretiyle ülke ekonomisine olumlu yönde yansıtılması beklenmektedir.

Saha araştırması ile ilgili yapılan anket çalışmasından çıkan analizleri şu şekilde sıralamak mümkündür:

- Ankete katılan firma yetkilerinin yaklaşık %95'i tarafından kurumlar vergisi oranının %20'den aşağı düşürülmesi durumunda kayıt dışı ekonomiyi azaltılma açısından olumlu bir gelişme olacaktır düşüncesine tamamen katılıyorum cevabını verdikleri görülmektedir. Bu durum vergi oranlarının düşürülmesi ile kayıt dışı ekonomi oranları arasında doğru orantılı bir ilişkinin olduğunu göstermektedir.

- Kurumlar vergisi oranının %20'den aşağı dūřmesi durumunda ankete katılım gōsteren firma yetkilerinin yaklaşık %94'ü tarafından vergi gelirlerini arttırma yōnünde olumlu bir gelişme olacaktır dūřüncesine tamamen katılıyorum cevabını vermişlerdir. Dolayısıyla kurumlar vergisi oranı dūřürüldüğünde vergi tabana yayılacağı ve bu alandaki kayıt dışı ekonomi oranları azalacağı için vergi gelirlerinin olumlu bir şekilde etkileneceği sōylenbilir.

- Ankete katılan firma yetkilerinin yaklaşık %94'ü tarafından kurumlar vergisi oranının %20'den aşağı dūřürülmesi durumunda ũlke ekonomisi için istihdam oranlarını arttırmada olumlu bir gelişme olacaktır dūřüncesine tamamen katılıyorum cevabını verdikleri gōrölmektedir. Bu durum vergi oranlarının dūřürülmesi ile istihdam arasında ters orantılı bir ilişkinin olduğunu gōstermektedir.

- Kurumlar vergisi oranının dūřmesini firma yetkililerinin yaklaşık %98'i ũlke ekonomisi bakımından ekonomik bũyümeyi arttıracığını savunurken yaklaşık %96'sı ekonomik istikrarın sağlanması etkilisinin çok önemli olacağını ifade etmişlerdir. Bu durum çalışma boyunca savunulan kurumlar vergisi oranının dūřürülmesinin ekonomik anlamda etkili olacağı gōrüşünü desteklemektedir.

- Bilindiđi gibi yabancı sermayeli kuruluşlar yatırımlarını işçilik maliyetleri ve vergi oranlarının az olduğu yerlere yapmayı tercih etmektedirler. Dolayısıyla vergi oranları dūřürüldüğünde ũlkemize yapılan yabancı yatırımların miktarının da artmasını sağlayacaktır. Bunu ölçmek amacıyla sorulan soruyu ankete katılan firma yetkilerinin yaklaşık %74'ü olumlu karşılamış ve ankete katılan firma yetkilileri tarafından kurumlar vergisi oranının dūřürülmesinin ũlkemize yapılan yabancı yatırımları arttırma yōnünde olumlu bir gelişme olacağı savunulmaktadır

•Kurumlar vergisi oranının düşmesini firma yetkililerinin yaklaşık %92'si firmalarının yatırım yapma planını arttıracaktır sorusuna tamamen katılıyorum cevabı vermişlerdir. İşletmenin en önemli gider maliyetlerinden biri olan vergi oranının düşmesi sonucu firmalar daha fazla yatırım yapma imkanı bulmuş olacaktırlar.

•Kurumlar vergisi oranının düşmesini firma yetkililerinin yaklaşık %70'i firmalarının yatırım yapma planını arttıracaklarını savunurken yaklaşık %60'ı borç yükünün azaltacağını, rekabet etme düzeylerini yükselteceğini, üretim ve tasarruf eğilimlerinin olumlu etkilediğini ifade etmişlerdir. Bu durum çalışma boyunca savunulan kurumlar vergisi oranının düşürülmesinin ekonomik anlamda etkili olacağı görüşünü desteklemektedir.

•Kurumlar vergisi oranı arttığında üretim yapan işletmelerin ödeyeceği vergi miktarı da artacağı için firmalar ödedikleri vergiyi mal veya hizmetin fiyatını arttırarak telafi etme yolunu tercih edebilirler. Bu sebeple firma yetkililerinin yaklaşık %76'sı vergi oranının üretim yapma planını etkilediğini belirtmiştir.

•Kurumlar vergisi oranının düşmesini firma yetkililerinin yaklaşık %96'sı firmalarının yeni istihdam olanağı sağlama yönünde olumlu bir gelişme olacağına tamamen katılıyorum cevabı vermişlerdir. Vergi oranlarının düşmesi neticesinde firmalar vergi oranlarının azalması sonucu daha fazla işçi çalıştırabileceklerinden, işletme açısından da istihdama pozitif bir etki etmiş olacaktır.

•Kurumlar vergisi oranının düşmesini firma yetkililerinin yaklaşık %72'si firmalarının yeni teknoloji kullanımını ve teknoloji alanında yatırım yapmasında olumlu bir gelişme sağlayacağına tamamen katılıyorum cevabı vermişlerdir.

• Kurumlar vergisi oranının düşmesini firma yetkililerinin yaklaşık %93'ü firmalarının borç yükünü azaltacaktır sorusuna tamamen katılıyorum cevabı vermişlerdir. Çünkü vergi işletmelerin en önemli maliyet kalemlerinden biri olduğu için yapılacak olan bir oran indiriminde işletmelerin de borç yükü azalmış olacaktır.

•Kurumlar vergisi oranının düşmesini firma yetkililerinin yaklaşık %72'si firmalarının tasarruf yapma eğilimini arttıracığını savunurken yaklaşık %97'si finansman politikasına olumlu etki edeceğini savunmuşlardır. Bu durum yukarıda da değinilen kurumlar vergisi oranının düşürülmesi sonucu işletmenin kullanılabilir gelirini arttıracığı için firmaların tasarruf yapma eğilimini ve finansman politikalarını da olumlu etkilemiş olacaktır.

•Kurumlar vergisi oranının düşmesini firma yetkililerinin yaklaşık %62'si firmalar tarafından üretilen mal ve hizmetin maliyetlerini düşüreceğini savunurken yaklaşık %60'ı işletmelerin piyasada rekabet etme düzeyini arttıracığını savunmuşlardır. Bu durum sonucunda kurumlar vergisi oranının düşürülmesi sonucunda işletmenin maliyetlerini azaltacağı için firmalarca üretilen mal hizmet maliyeti de azalmış olacak ve piyasada rekabet etme düzeyleri artmış olacaktır.

• Kurumlar vergisi alanında uygulanan indirim, istisna ve muafiyetlerin hangi alanda yoğunlaşmasını tespit etmek amacıyla sorulan soruya firma yetkililerinin %60'ı tarafından yatırım alanında yoğunlaşması şeklinde cevap verilmiştir. Firma yetkililerince bu durumun nedeni üretilen mal veya hizmet miktarının arttırılması olarak gösterilmektedir.

• Ankete katılan firma yetkililerinin yaklaşık %46'sı kurumlar vergisi mükellefi olmanın, gelir vergisi mükellefi olmaya göre hukuki açıdan daha fazla avantaj sağlayacağını belirtmektedirler. Yaklaşık %35'i ise kurumlar vergisi alanında uygulanan indirim-istisna ve muafiyetliklerin daha fazla olması nedeniyle kurumlar vergisi mükellefi olmayı tercih ettiklerini vurgulamışlardır.

Anket sonuçları da göstermektedir ki %20 olan kurumlar vergisi oranının daha da düşürülmesi, kurumlar vergisinin mükellefleri üstündeki yükün hafifletilmesi bakımından önem teşkil etmektedir. Ayrıca kurumlar vergisinin işletmeleri ekonomik boyutta etkilediği tespit edilmiştir. Bu etkiler de tasarruf, yatırım, üretim, rekabet etme düzeyi, borç yükü, vb. alanlarda kendini göstermektedir. Kurumlar vergisinin olumsuz etkilerini en az seviyeye indirmek için; kurumlar vergisi oranının daha da düşürülerek bu alanda kullanılan indirim, istisna ve muafiyetlerin etkinlik düzeyinin artırılması gerekmektedir.

Çalışmada ulaşılan sonuçlar, vergi oranlarının düşmesiyle birlikte ülkenin daha çok vergi toplayarak ekonomik istikrara kavuşacağını ortaya koymuştur. Verginin ülke harcamalarının temel taşı olduğunun belirtildiği çalışmada kurumlar vergisi oranlarının düşmesiyle birlikte artan vergi tahsilatının yatırımlara dönüşerek ekonomik büyümeye katkı sağlayacağı yönünde bulgular elde edilmiştir.

Kurumlar vergisi oranlarının düşmesinin Türkiye'ye yapılacak olan yabancı sermaye yatırımlarını artıracığı, çalışmada ulaşılan sonuçlardan bir diğeridir. Bunun yanında kurumlar vergisi oranlarının düşmesi neticesinde işletmelerin daha fazla kişi çalıştırarak istihdama katkıda bulunacakları ortaya konmuştur.

Erzincan ilindeki mükelleflerin kurumlar vergisine yönelik bakış açıları, kurumlar vergisi oranlarının düşmesinin devletin vergi gelirlerini azaltmayacağı, aksine artıracığı yönündedir. Böylece kurumlar vergisi oranlarının düşmesinin ülke ekonomisine pek çok açıdan olumlu şekilde yansması yönündeki bulgular, çalışmanın sonuçları arasında yer almaktadır.

KAYNAKÇA

- AÇIKGÖZ ERSOY, Bernur; “OECD Ülkelerinde Eğlence Vergisi Uygulamaları”, *Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, 17 (2), 2010, 1-11.
- AKBULUT, Ekrem; “Mükelleflerin Vergiyi Algulama ve Tutum Analizi: Erzincan Örneği”, Yüksek Lisans Tezi, Erzincan Üniversitesi SBE, 2014.
- ALPTEKİN, Volkan; *Türk Vergi Sistemi*, Gazi Kitabevi, Ankara, 2013.
- ARMAĞAN, Ramazan; “Türkiye’de Gelir ve Kurumlar Vergisi Oranlarında İndirimin Vergi Gelirleri Üzerine Etkileri”, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 12 (3), 2007, 227-252.
- ARPACI, Altan Ömer; “Kurumlar Vergisi Mükellefi Olarak İktisadi Kamu Kuruluşları ile Dernek veya Vakıflara Ait İktisadi İşletmeler”, *Mali Çözüm Dergisi*, 97, 2010, 167-184.
- AŞAN, Sibel; “Mükellef ve Kamu Otoritesi Açısından Vergi Ahlakının Değerlendirilmesi”, *Journal of Life Economics*, 1, 2014, 69-79.
- BEDİR, Serap, ÖZDEMİR, Dilek, ATEŞ, Abdülkadir; *Vergi Mükelleflerinin Vergi Karşısındaki Tutum ve Davranışları: TRAI Örneği*, İmaj Yayınları, Ankara, 2016.
- BİNOKAY, DOĞRU, Mehtap; “Rasyonel Vergi İlkeleri ve Türkiye’de Uygulanabilirliği”, Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi SBE, 2010.
- BLAUFUS, Kay, BOB, Jonathan, HUNDSDOERFER, Jochen, KIESEWETTER, Dirk, WEİMANN, Joachim; “Decision Heuristics and Tax Perception: An Analysis of a Tax Cut Cum Base Broadening Policy”, *Journal of Economic Psychology*, 35, 2013, 1-16.
- BUYRUKOĞLU, Selçuk, ERASA, İrem; “Vergi Bilincinin Oluşmasında Mükellef Haklarının Yeri ve Önemi”, *Vergi Dünyası Dergisi*, 375, 2012, 127.
- CAN, Bilal, BÜLBÜL, Zübeyr, DAĞAŞAN, Veysel; *Belediyelerde Emlak Vergisi Uygulaması*, Türkiye Belediyeler Birliği Yayını, Ankara, 2013.

ÇELİK, Kadir; “İlköğretim Çağında Vergi Algısının İncelenmesi: Zonguldak İli Örneği”, Yüksek Lisans Tezi, Bülent Ecevit Üniversitesi SBE, 2013.

ÇELİKKAYA, Ali; “Globalleşmenin Neden Olduğu Kurumlar Vergisi Reformları ve OECD Üyesi Ülkeler Üzerine Bir Değerlendirme”, *Maliye Dergisi*, 159, 2010, 36-52.

ÇETİN, Güneş, GÖKBUNAR, Ramazan; “Mükellef Haklarına Vergi İdaresi Çalışanlarının Bakışı”, *Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, 17 (1), 2010, 23-46.

DİKMEN M. Orhan, Maliye Dersleri, 1.Kitap: Giriş ve Genel Vergi Teorisi,3. Baskı, İstanbul,1969

DİL, Şeref; “Gelir ve Kurumlar Vergisi Kanunlarında Yer Alan Muafiyet, İstisna ve İndirimler”, Yüksek Lisans Tezi, Okan Üniversitesi SBE, 2014.

DURKAYA Mehmet, CEYLAN, Servet; “Vergi Gelirleri ve Ekonomik Büyüme”, *Maliye Dergisi*, 150 , 2006, 80.

EDİZDOĞAN, Nihat, ÇELİKKAYA, Ali; “Vergilerin ekonomik analizi”, , Dora Yayınevi, Bursa, 2012

EDİZDOĞAN, Nihat, ; “Kamu Maliyesi(Kamu Gelirleri ve Vergi Teorisi)”, , Ekin Kitabevi, Bursa, 2000

EGELİ, Haluk, DİRİL, Funda; “Vergi Bilincinin Oluşumunda Bilişim Teknolojilerinin Rolü: İzmir İli İçin Bir Uygulama”, *Sosyoekonomi Dergisi*, 2014, 33-56.

EKİN, Ali, TOPÇU, K. Melis; “İşçi Alacakları Açısından Gelir Vergisi ve Yasal Kesintiler”, *Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi*, 8, 2016, 115-149.

EROĞLU, Onur; “Kurumlar Vergisinde Vergi Planlaması”, Ekin Yayınevi, 2014.

ERGİNAY, Akif, Vergi Hukuku, 16.Baskı, Savaş Yayınları, Ankara, 1998

FOCHMANN, Martin, KIESEWETTER, Dirk, BLAUFUS, Kay, HUNDSDOERFER, Jochen, WEİMANN, Joachim; “Tax Perception an Empirical Survey”, *Diskussionsbeitrag*, 99, 2010, 1-44.

GÜNER, Ümit; “*Türkiye’de Vergi Bilincinin ve Vergi Ahlakının Oluşmasında Gelir İdaresinin Rolü*”, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi SBE, 2008.

GÜRLER HAZMAN, Gülsüm; “Vergi Bilincini Etkileyen Muhtemel Dışsal Etkenlerin Lojistik Regresyon Analizi ile Tespiti”, *Akademik İncelemeler Dergisi*, 4 (1), 2009, 53-71.

http://www.gib.gov.tr/fileadmin/user_upload/VI/GBG/Tablo_7.xls.htm , Erişim Tarihi: 15.01.2018.

http://www.gib.gov.tr/sites/default/files/fileadmin/user_upload/VI/CVI/Tablo_67.xls.htm , Erişim Tarihi: 01.06.2017.

<http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5520.pdf> , Erişim Tarihi: 02.06.2017.

<http://www.vergidegundem.com/documents/10156/79656/100soruKVK2011-11.4.pdf> , Erişim Tarihi: 08.01.2018.

[http://www.vergisorumlari.com.tr/Content/userfiles/files/Kurumlar Vergisi Rehberi 2015_0.pdf](http://www.vergisorumlari.com.tr/Content/userfiles/files/Kurumlar_Vergisi_Rehberi_2015_0.pdf) , Erişim Tarihi: 08.01.2018.

İLHAN, Gökalp; “Vergi Ödemeyi Etkileyen Ekonomik Faktörler”, *Akademik Bakış Dergisi*, 12, 2007, 1-13.

KANETİ, Selim, Vergi Hukuku, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayını, İstanbul 1986/1987

KARABULUT, Kerem; “11 Teşrinisani 1942 Tarihli Varlık Vergisine Bir Bakış”, *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 27, 2005, 325-339.

KELECİOĞLU, M. Aykut; “Vergide Adalet İlkesi: Bir Örnek Olay”, *Yaklaşım Dergisi*, Mayıs, 2001, 1-5.

KORLU, Rükân Kutlu, ÇETİNKAYA, Özhan, GERÇEK, Adnan; “Yerel Vergi Bilincinin Faktör Analizi ile Değerlendirilmesi: Bursa Örneği”, *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 14 (28), 2016, 443-465.

KURBETÇİ, Pınar; “*Kurumlar Vergisinde İstisnalar*”, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi SBE, 2010.

- NADAROĞLU, Halil, Kamu Maliyesi Teorisi, 11. Baskı, Beta Basım Yayım Dağıtım, İstanbul, 2000
- Neumark, F., Maliyeye Dair Tetkikler, 4. Baskı, İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Yayını, İstanbul, 1951
- ONAR, Sıddık Sami, İdare Hukukunun Umumi Esasları, 2.Cilt, 3.Baskı, Hak Kitabevi, İstanbul, 1966
- OKTAR,S.ATEŞ; “*Vergi Hukuku*”, Türkmen Kitabevi, 2011.
- ORGAN, İbrahim, YEGEN, Baki; “Vergi Bilinci ve Vergi Ahlakı Oluşumunda Muhasebe Meslek Mensuplarının Rolü: Adana Örneği”, *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 27 (4), 2013, 241-271.
- ORUÇ, Anıl; “*Kurumlar Vergisinde İstisna Uygulamaların Değerlendirilmesi*”, Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi SBE, 2013.
- OZANSOY, Ahmet; “Kurumlar Vergisi ve Gelir Vergisinin Entegrasyonu”, *Mali Çözüm Dergisi*, 98, 2010, 133-166.
- ÖMÜRBEK, Nuri, ÇİÇEK, Hüseyin Güçlü, ÇİÇEK, Serdar; “Vergi Bilinci Üzerine Bir İnceleme: Üniversite Öğrencileri Üzerinde Yapılan Anketin Bulguları”, *Maliye Dergisi*, 153, 2007, 102-122.
- ÖNER, Cihat; “Dar Mükellefiyette Ticari Kazancın Türkiye’de Elde Edilmiş Sayılmadığı Haller Üzerine”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 63 (2), 2014, 365-395.
- ÖZDEMİR, Ali Rıza, AYVALI, Hasan; “Vergi Bilincine Sahip Bireylerin Fiş veya Fatura Alma Duyarlılığını Etkileyen Faktörler”, *Maliye Dergisi*, 153, 2007, 51-73.
- PELİN İ. Fazıl, Finans İlmi ve Finansal Kanunlar, 1.Kitap, 3. Baskı, İstanbul, 1945
- PEHLİVAN, Osman , Kamu Maliyesi, Derya Kitabevi, Trabzon, 2004
- SAGBAŞ, İsa, BAŞOĞLU, Adem; “İlköğretim Çağındaki Öğrencilerin Vergileri Algılaması: Afyonkarahisar Örneği”, *Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 7 (2), 2005, 123-144.

- SARISOY, İdris, KOÇ, Selçuk; “Doğrudan Yabancı Sermaye Yatırımlarının Kurumlar Vergisi Gelirleri Üzerindeki Etkisinin Ekonometrik Analizi”, *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 36, 2010, 133-153.
- SAVAŞAN, Fatih; “Vergi Afları: Teori ve Türkiye Uygulamaları: Vergi Barışı Uygulama Sonuçları”, *Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 8 (1), 2006, 41-65.
- SİVEREKLİ DEMİRCAN, Esra; “Vergilendirmenin Ekonomik Büyüme ve Kalkınmaya Etkisi”, *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 21, 2003, 97-116.
- SWİFT, Zhicheng Li; “Managing the Effects of Tax Expenditures on National Budgets”, *World Bank Policy Research Working Paper*, 2006, 1-31.
- TAŞ, Metin; *Vergi Hukuku (Genel Esaslar)*, Ekin Yayınevi, Bursa, 2002.
- TAYTAK, Mustafa; “İlköğretim II. Kademe Öğrencilerinde Vergi Bilincinin Tespiti: Ampirik Bir Araştırma”, *Maliye Dergisi*, 157, 2010, 496-512.
- TURHAN, Salih, *Vergi Teorisi ve Politikası*, 5.Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1993
- ULUTAM, Özhan, *Kamu Maliyesi*, 8. Baskı, İmaj Yayınevi, Ankara, 2003
- URUŞ, Ali Fuat; “*Optimal Vergi İlkeleri Ve Vergilere Karşı Gösterilen Tepkiler Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi*”, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi SBE, 2013.
- VERGİ HARCAMALARI RAPORU, Ekim 2014.
- YAVUZ, Hakan; “*Türkiye’de Kurumlar Vergisinin Ekonomik Etkileri ve Değerlendirilmesi*”, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi SBE, 2008.
- YEŞİLYURT, Şahin; “Vergi Bilincinin Vergi Ahlakı Üzerindeki Etkisi: Maliye ve İlahiyat Bölümü Öğrencileri Örneği”, *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12 (32), 2015, 36-56.
- YURDADOĞ, Volkan, ALBAYRAK, Murat; “OECD Ülkelerinde Vergi Rekabeti”, *Sosyoekonomi Dergisi*, 25 (32), 2017, 121-148.

EKLER

Ek 1. Anket Formu

KURUMLAR VERGİSİNİN EKONOMİK ETKİLERİNİ ÖLÇMEYE YÖNELİK ANKET ÇALIŞMASI

Sayın Katılımcı ;

Bu çalışma kurumlar vergisinin kurumlar vergisi mükellefi olan firmalara ekonomik etkisini ve firma davranışlarına etkisini ortaya koymak amacıyla gerçekleştirilmektedir. Kurumlar vergisinin bu etkilerini ölçmemiz için siz değerli katılımcının yaklaşık 15–20 dakikasını alacak anketi doldurmanız bilimsel çalışma için çok büyük bir değer taşımaktadır. Çalışma tamamen akademik amaç için gerçekleştirilmektedir ve katılımcıların verdikleri hiçbir bilgi bireysel veya firma düzeyinde açıklanmayacaktır.

Teşekkür Ederiz

KURUMLAR VERGİSİNİN EKONOMİK ANALİZİ

ANKET 1. KISIM

A. FİRMA BİLGİLERİ

Lütfen firmanızla ilgili aşağıdaki bilgileri veriniz.

1. Firmanın Kodu :
2. Sektör :

B. FORMU DOLDURANIN BİLGİLERİ

Formu dolduranın yetkilinin,
Görevi (Departmanı) :
Unvan ve Eğitim durumu:

C. GENEL FİRMA BİLGİLERİ

Lütfen aşağıda belirtilen sorulara, firmanız açısından en uygun olan cevabı veriniz.

1. Firmanızın hukuki statüsü nedir ?
() Anonim Şirket
() Limited Şirket

2. Firmanız aşağıdaki sektörlerden hangisinde faaliyet göstermektedir?

☐ Otomotiv	☐ Gıda	☐ Makine	
☐ Mobilya	☐ Tekstil	☐ ()	İnşaat
☐ Sağlık	☐ Elektrik-Elektronik	☐ Finans	
☐ Enerji	☐ Turizm	☐ Diğer	

3. Firmanız için aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

- Hammadde üretir
 Kendi ürettiği ürünün pazarlamasını yapar
 Nihai haldeki mamulün alınıp satışını yapar
 Diğer(Lütfen belirtiniz)

4. Firmanın kuruluş yılı :

5. Firmanızda çalışan toplam kişi sayısı

- 0-9 arası çalışan 10-49 arası çalışan 50-249 arası çalışan 250 ve üstü çalışan

6. Kaç yıldır kurumlar vergisi mükellefisiniz?

- 1-5 yıl arası
 6-10 yıl arası
 11-15 yıl arası
 16-20 yıl arası
 21 yıl ve üstü

ANKET 2. KISIM

Lütfen aşağıda belirtilen ifadelere ne derecede katılmakta olduğunuzu belirtiniz

		Tamamen Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Kararsızım	Kısmen Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum
	Kurumlar Vergisi Oranının %20 'den Aşağı Düşürülmesi Durumunda Ülke Ekonomisi İçin Ne Tür Etkileri Olabilir.					
1	Kayıt dışı ekonomiyi azaltma yönünde olumlu bir gelişme olacaktır.	()	()	()	()	()
2	Vergi gelirlerini arttırma yönünde olumlu bir gelişme olacaktır.	()	()	()	()	()
3	İstihdam oranlarını arttırmada olumlu bir gelişme olacaktır.	()	()	()	()	()
4	Ülkemizin ekonomik olarak büyüme içerisinde olduğunun bir göstergesi olabilir.	()	()	()	()	()
5	Vergi oranlarının düşürülmesinin ekonomik istikrarın sağlanmasındaki etkisi çok önemlidir.	()	()	()	()	()
6	Yapılacak bu oran değişikliği ile yabancı yatırımlar da olumlu etkilenecektir.	()	()	()	()	()

Kurumlar Vergisi Oranının %20 'den Aşağı Düşürülmesi Durumunda İşletmeniz Açısından Ne Gibi Etkileri Olabilir.		Tamamen Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Kararsızım	Kısmen Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum
		()	()	()	()	()
1	İşletmemizin yatırım yapma planını ve olanaklarını arttıracaktır.	()	()	()	()	()
2	İşletmemizin üretim yapma planını ve olanaklarını arttıracaktır.	()	()	()	()	()
3	Yeni istihdam olanakları sağlama yönünde olumlu bir gelişme sağlayacaktır.	()	()	()	()	()
4	İşletmemizin yeni teknoloji kullanımı ve teknoloji alanında yatırım yapmasını olumlu etki yaratacaktır.	()	()	()	()	()
5	İşletmemizin borç yükünü azaltacaktır.	()	()	()	()	()
6	İşletmemizin tasarruf yapma eğilimini arttıracaktır.	()	()	()	()	()
7	İşletmemizin finansman politikasında olumlu etki yaratacaktır.	()	()	()	()	()
8	İşletmemiz tarafından üretilen mal ve hizmetin maliyetini etkileyecektir.	()	()	()	()	()
9	İşletmemizin piyasa da rekabet etme düzeyini yükseltecektir.	()	()	()	()	()
10	%20 olan Kurumlar vergisi oranını fazla buluyorum ve daha da düşürülmesini istiyorum.	()	()	()	()	()

ANKET 3. KISIM

**1.Kurumlar vergisi kanunundaki hangi indirim veya giderden yararlanıyorsunuz ?
(Not: Birden fazla işaretleme yapabilirsiniz)**

- () Hızlandırılmış Amortisman İndirimi
() Genel kurul toplantıları için yapılan giderler ile birleşme, devir, bölünme, fesih ve tasfiye giderleri
() Beş yılı geçmemek şartıyla geçmiş yılların beyannamelerinde yer alan zararlar üzerinden yapılan indirim
() AR-GE indirimi Kuruluş ve örgütlenme giderleri Seyahat ve ikamet giderleri
() Faiz giderleri ve kur farkları indirimi
() Bağış ve Yardım indirimi
() Çalışanların yiyecek, giyecek, sigorta prim vb. giderleri Diğer(Lütfen Belirtiniz).....

2. Kurumlar vergisi kanunundaki hangi istisnadan yararlanıyorsunuz?

- İştirak kazançları istisnası
 Rüşhan hakkı satış ve Emisyon primi istisnası
 Yurt dışında yapılan inşaat, onarma, montaj işleri ve teknik hizmetlerden sağlanan kazançlara ilişkin istisna
 Yatırım fonları ve yatırım ortakları portföy kazançların istisnası
 Serbest bölge kazançları istisnası
 Taşınmaz ve iştirak hissesi satış kazancı istisnası
 Diğer(Lütfen Belirtiniz).....

3. Faaliyet gösterdiğiniz sektöre tanınan indirim, istisna ve muafiyetleri diğer sektörlere tanınan indirim, istisna ve muafiyetler ile karşılaştırdığınızda nasıl bir sonuç çıkarıyorsunuz?

- Faaliyette bulunduğum sektörde indirim, istisna ve muafiyet uygulamalarının kapsamı daha geniş ve adaletlidir.
 Faaliyette bulunduğum sektörle, diğer sektörlerde uygulanan indirim, istisna ve muafiyet uygulamaları arasında bir fark yoktur.
 Faaliyette bulunduğum sektöre göre diğer sektörlerdeki indirim, istisna ve muafiyet uygulamalarının kapsamı daha dar ve adaletsizdir.

4. Firmanıza aşağıdaki teşviklerden en çok hangisinin uygulanmasını istersiniz?

(Not: Sadece 1 tane işaretleme yapınız.)

- Uzun vadeli ve düşük faizli yatırım kredisi
 Dış pazar için bilgi, tanıtma ve araştırma desteği
 Belli bir sayının üzerinde işçi çalıştırma karşılığında(Örneğin:50 işçi) vergi teşviki
 Enerjide indirimli fiyat uygulaması
 Diğer(Lütfen Belirtiniz).....

5.Kurumlar vergisi alanında uygulanan indirim-istisna ve muafiyetlerin hangi alanda yoğunlaşmasını daha uygun bulursunuz? (Not: Birden fazla işaretleme yapabilirsiniz)

- Yatırım
 Üretim
 Hizmet
 Sağlık
 Eğitim
 Diğer(Lütfen Belirtiniz).....

6. Kurumlar vergisi alanında uygulanan muafiyetliklerin daha çok kamu kuruluşları ile ilgili olması firmanızın rekabet düzeyini nasıl etkiliyor?

- Haksız rekabete yol açıyor
 Rekabette ayakta kalabilmek için toplam maliyetlerimin azalmasını sağlıyor.
 Firmanın rekabet düzeyini etkilemiyor
 Diğer (Lütfen Belirtiniz).....

7. Aşağıdakilerden hangisi üretimizi arttırmada daha önemlidir? Önem sırasına göre belirtiniz

- Kurumlar vergisinin de oran indirimine gidilmesi
 İndirim-istisna ve muafiyet uygulamalarının kapsamının genişletilmesi
 Elektrik, su vb. giderlerde indirime gidilmesi
 Teşviklerin kapsamının genişletilmesi
 Diğer(Lütfen Belirtiniz).....

8. Niçin gelir vergisi mükellefi değilsiniz? (Not: Birden fazla işaretleme yapabilirsiniz)

- Kurumlar vergisi mükellefi olmam daha az vergi ödememi sağlıyor
 Kurumlar vergisi mükellefi olmam hukuki açıdan daha fazla avantaj sağlıyor.
 Kurumlar vergisi alanında uygulanan indirim-istisna ve muafiyetliklerin daha fazla olması
 Kurumlar vergisi alanında uygulanan "Sınırlı Sorumluluk" uygulaması
 Diğer(Lütfen Belirtiniz) :.....

9. Firmanız kurumlar vergisi alanında uygulanan indirim-istisna ve muafiyetliklerden etkin bir şekilde yararlanıyor mu?

- a) Evet b) Hayır

10. Yukarıdaki soruya cevabınız hayır ise bunun nedeni ne olabilir? (Not: Birden fazla işaretleme yapabilirsiniz)

- Bu alanda uygulanan indirim-istisna ve muafiyetlikleri takip edecek bilgiye sahip olan yetişmiş elemanımın olmaması
 Bu alanda uygulanan indirim-istisna ve muafiyetlikleri takip edecek bilgiye sahip olan yetişmiş eleman eksikliği
 Bu alanda uygulanan indirim-istisna ve muafiyetliklerin yetersiz olması
 Bu alanda uygulanan indirim-istisna ve muafiyetliklerden yararlanma koşullarının yanlış tespit edilmiş olması
 Diğer(Lütfen Belirtiniz).....

11. Firmanız daha önceden "Yatırım İndirimi" istisnasından yararlandı mı?

- a) Evet b) Hayır

12. Firmanızın kuruluş yerini seçerken o bölgedeki kurumlar vergisi uygulaması (Vergi Teşvikleri, Yatırım İndirimi, vb.) etkili oldu mu?

- a) Evet b) Hayır

- 13. Kurumlar vergisi alanında yapılmasını istediğiniz diğer değişiklikler nelerdir?**
14. Konu ve anketle ilgili söylemek istedikleriniz?

Yakup TARCAN
Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
İktisat Bölümü
0506 799 03 99
yakuptarcan24@gmail.com

- **Bu Anket Hakan YAVUZ'un 'Türkiye'de Kurumlar Vergisinin Ekonomik Etkileri ve Değerlendirilmesi' isimli Yüksek Lisans Tezinden Üretilmiştir.**

ÖZGEÇMİŞ

Yakup TARCAN 14/03/1988 Tarihinde Erzincan’da doğdu. İlk orta ve lise eğitimini Erzincan’da tamamladıktan sonra Karadeniz Teknik Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde İktisat bölümünden mezun oldu. 2014 Yılında Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Bölümünde Tezli Yüksek Lisans yapmaya başladı. 2015 Yılında Halkbank Erzincan Şubesinde çalışmaya başladı. Akabinde 2016 yılında Maliye Bakanlığı Gelir İdaresi Başkanlığının düzenlemiş olduğu Gelir Uzman Yardımcılığı özel yarışma sınavında başarılı olarak Erzincan Defterdarlığı Fevzipaşa Vergi Dairesi Müdürlüğünde göreve başladı. Görevine halen devam etmekte.